

Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
ΔΠΜΣ Αρχιτεκτονική & Σχεδιασμός του Χώρου
Κατεύθυνση Πολεοδομία-Χωροταξία
Εαρινό Εξάμηνο Ακαδημαϊκό Έτος 2012-2013

Μάθημα: Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου αστικού σχεδιασμού στην Ελλάδα

Διδακτική Ομάδα: Ε. Κλαμπατσέα, Κ. Σερράος

Σύμβουλοι: Α. Αραβαντινός (χρήσεις γης-κέντρα), Θ. Βλαστός-Ε. Μπακογιάννης (βιώσιμη κινητικότητα), Β. Καρβουντζή-Μ. Παπαβασιλείου (σχεδιασμός δημόσιου χώρου), Μ. Κάτου (εκπαίδευση και αστικός χώρος), Α. Κουδούνη (διοίκηση, θεσμικά εργαλεία), Ν. Μπελαβίλας (ιστορικότητα στο αστικό περιβάλλον), Ν. Πάγκας (περιβάλλον), Ι. Ψυχάρης (οικονομική του χώρου)

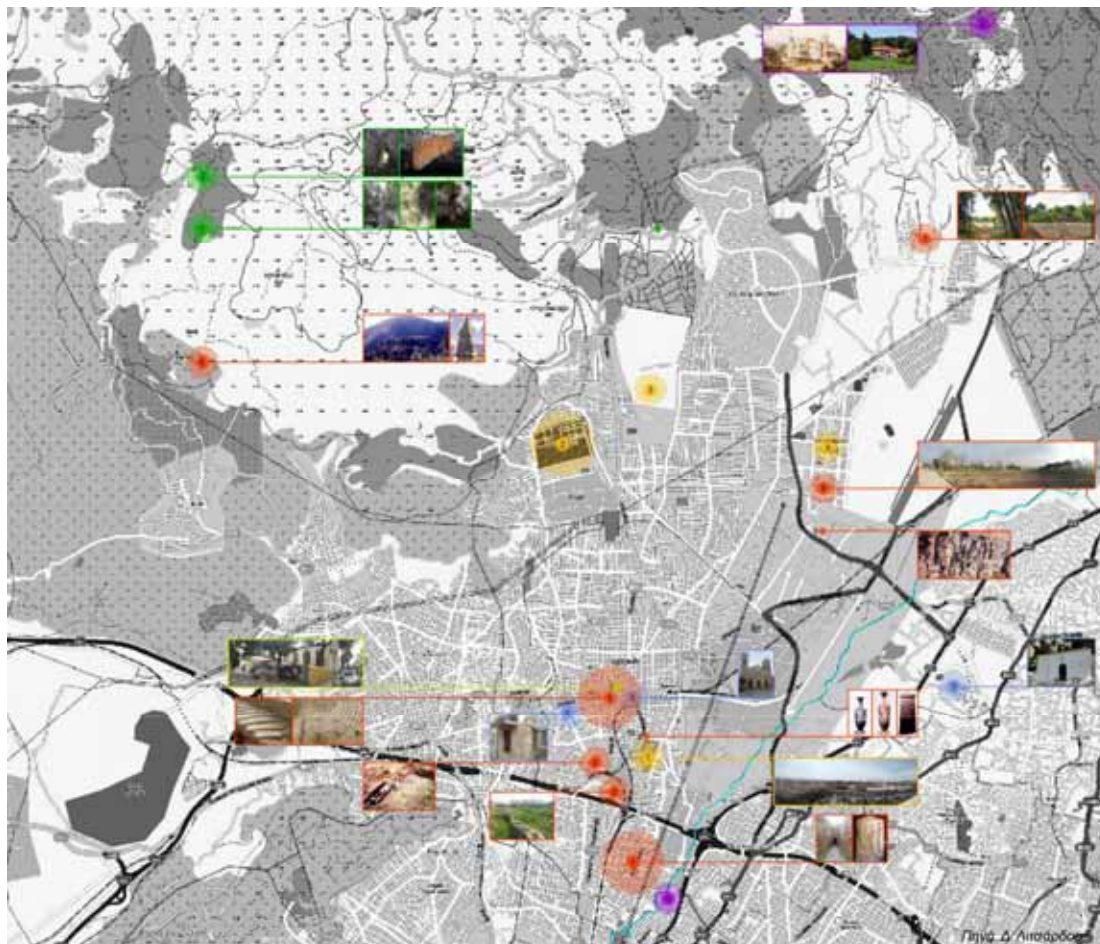
Συμμετέχων: Ν. Γεωργακόπουλος, υπ. δρ. ΕΜΠ

Εργασία των μεταπτυχιακών φοιτητών:

Σοφίας Καραγιάννη, Δήμητρας-Αθανασίας Λιτσάρδου, Ηλία Πίτσιου, Ευαγγελίας Σμυρναίου

Υπόθεση Εργασίας:

Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου αστικού σχεδιασμού στο Δήμο Αχαρνών υπό το πρίσμα της ιστορικότητας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΩΝ, ΑΔΥΝΑΜΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ (S.W.O.T. ANALYSIS), ΟΠΩΣ ΕΧΕΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΕΙ ΣΗΜΕΡΑ.....	3
1.1 Δυνατά Στοιχεία ενδογενούς προέλευσης λόγω οργάνωσης (Strengths).....	3
1.2 Αδύναμα Στοιχεία ενδογενούς προέλευσης λόγω οργάνωσης (Weaknesses).....	4
1.3 Ευκαιρίες εξωγενούς προέλευσης λόγω περιβάλλοντος (Opportunities).....	5
1.4 Απειλές εξωγενούς προέλευσης λόγω περιβάλλοντος (Threats).....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ (ΠΙΘΑΝΩΝ ΣΕΝΑΡΙΩΝ) ΜΕ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΥΝΟΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ.....	10
2.1 Σενάριο Τάσεων	10
2.2 Σενάρια Παρεμβάσεων.....	13
2.3 Βασικοί άξονες Σύγκλισης με λοιπά δίκτυα εξειδίκευσης (υποομάδες)	15
2.4 Αστικοί χώροι, ιστορικά και φυσικά μνημεία με προτεραιότητα παρέμβασης.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΘΕΙΣΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ	30
3.1 Χωρική Εξειδίκευση 1 ^η : Άξονας Μυκηναϊκός Θολωτός Τάφος-Στρατόπεδο Παπαστάθη-Αρχαίο Θέατρο.....	30
3.1.1 Ο Θολωτός Μυκηναϊκός Τάφος Αχαρνών.....	31
3.1.2 Το Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών.....	34
3.1.3 Το Στρατόπεδο Παπαστάθη	37
3.1.4 Ανάλυση Πρότασης.....	40
3.1.5 Αξιολόγηση Πρότασης.....	48
3.2 Χωρική Εξειδίκευση 2 ^η : Αχαρνική Πύλη-Κτήμα των Ανακτόρων στη Δεκέλεια	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	54
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	55

Κεφάλαιο 1° : Αξιολόγηση των δυνατών, αδύναμων στοιχείων, ευκαιριών και απειλών της ανάπτυξης της περιοχής του Δήμου Αχαρνών (S.W.O.T. Analysis), όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα

1.1 Δυνατά Στοιχεία ενδογενούς προέλευσης λόγω οργάνωσης (Strengths)

Πλούτος πολιτιστικής κληρονομιάς: η διαρκής κατοίκηση της περιοχής του δήμου Αχαρνών είχε σαν αποτέλεσμα την δημιουργία πληθώρας «υλικών» και «άυλων» μνημείων, τα οποία καλύπτουν μεγάλο βάθος χρόνου αν αναλογιστεί κανείς πως ξεκινούν από την ύστερους νεολιθικούς χρόνους. Στα παραπάνω έρχονται να προστεθούν και τα μνημεία φυσικού περιβάλλοντος (Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας, Κηφισσός ποταμός), τα οποία ανέκαθεν αποτελούσαν το φυσικό πλαίσιο μέσα στο οποίο πρωτοεμφανίστηκαν και εξελίχθηκαν όλες οι υπόλοιπες κατηγορίες μνημείων.

Σημεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος:

«**Υλικά μνημεία**»: Πρόκειται για μνημεία, των οποίων η φυσική τους παρουσία και μόνο τα καθιστά ως σημεία αναφοράς με άξονα την ιστορικότητα της περιοχής των Αχαρνών. Επιπρόσθετα, παράγοντες όπως η γενικότερη ιστορική τους σημασία, η κατάσταση στην οποία βρίσκονται σήμερα καθώς και οι δυνατότητες ανάδειξης τους είναι αυτοί οι οποίοι λειτούργησαν ως φίλτρα κατά την διαδικασία επιλογής τους από την ερευνητική ομάδα.

α. **Αρχαίο Θέατρο:** Πρόκειται για το πιο πρόσφατο το σημαντικότερο εύρημα της περιοχής. Η αξία της ανακάλυψης του έχει διπλή καθώς αποτελεί ένα από τα επτά θέατρα των περιφερειακών δήμων της Αττικής ενώ παράλληλα η θέση στη οποία βρέθηκε τακτοποιεί το κέντρο της αρχαίας πόλης με αυτό της σύγχρονης εποχής.

β. **Θολωτός Μυκηναϊκός τάφος:** Βρέθηκε και ανασκάφτηκε τον περασμένο αιώνα και πρόκειται για τον επιβλητικότερο και καλύτερα διατηρημένο θολωτό τάφο ολόκληρου του λεκανοπεδίου της Αττικής.

γ. **Αδριάνειο Υδραγωγείο:** Η μεγαλεπήβολη αυτή κατασκευή είχε ως σκοπό την υδροδότηση της πόλης των Αθηνών με τα νερά που απέρρεαν από τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας. Τμήμα του σημαντικού αυτού αρδευτικού έργου έχει αναδειχθεί στο χώρο του Ολυμπιακού Χωριού.

δ. **Ιππία Οδός:** Έχει αναδειχθεί ένα μικρό μόνο τμήμα της σε οικόπεδο που γειτνιάζει με την Αττική Οδό.

Στο παραπάνω «υλικά μνημεία» θα προσθέταμε και την *Εκκλησία Αγίου Ιωάννη Προδρόμου του Νηστευτή ή Νηστικού* με εντοιχισμένο αρχαιολογικό υλικό (12^ο αι. μ.Χ.), τον *Ιερό Ναό του Αγ.Βλασίου* σε κεντρικό σημείο του Δήμου Αχαρνών καθώς και το νεότερο κτίσμα που στεγάζεται το *1ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών*.

«**Άυλα μνημεία**» (λαογραφική παράδοση, ήθη, έθιμα): Η μακροχρόνια κατοίκηση της περιοχής των Αχαρνών από πολλές και συχνά «ετερόκλητες» ομάδες πληθυσμού έχει ως αποτέλεσμα με το πέρασμα του χρόνου να δημιουργούνται διάφορα ήθη και έθιμα τα οποία προσδίδουν στον τόπο μια ιδιαίτερη ταυτότητα. Κάποια χαρακτηριστικά έθιμα είναι ο Μενιδιάτικος Γάμος, το πανηγύρι της Ζωοδόχου Πηγής, το καρναβάλι κλπ.

Μνημεία φυσικού περιβάλλοντος: Η θέση που καταλαμβάνει ο δήμος των Αχαρνών και πιο συγκεκριμένα η άμεση γειτνίαση του με τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας, η διέλευση του Κηφισού ποταμού και των ρεμάτων του, αποτελούν αναμφισβήτητα το πιο διαχρονικό συγκριτικό πλεονέκτημα του. Η σημασία των παραπάνω φυσικών στοιχείων είναι και βαθύτατα ιστορική καθώς αυτά ανέκαθεν υπήρξαν άμεσα συνδεδεμένα με το αγροτικό παρελθόν της περιοχής και για το λόγο αυτό αποτελούν τοπία άξια προστασίας και ανάδειξης.

Αγροτική και βιοτεχνική δραστηριότητα: Οι δύο αυτοί τομείς δραστηριότητας - αν και δεν συνέπεσαν χρονικά – έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της εικόνας που παρουσιάζει η περιοχή των Αχαρνών σήμερα. Έτσι ακόμη και στις μέρες μας υπάρχουν καλλιεργήσιμες εκτάσεις ενώ την ίδια στιγμή το κτιριακό απόθεμα από πρώην βιοτεχνίες¹ έχει έντονη παρουσία ιδιαίτερα σε κεντρικούς οδικούς άξονες.

Πολιτιστικές υποδομές και φορείς διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς: Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως στο δήμο των Αχαρνών υπάρχει μια ικανοποιητική δραστηριοποίηση με άξονα τον πολιτισμό τόσο του ίδιου του Δήμου όσο και άλλων φορέων. Το Αρχαιολογικό και το Λαογραφικό Μουσείο, το Μουσείο Ιστορίας Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας είναι ορισμένοι από τους προαναφερθέντες φορείς, ενώ στο Δήμο ανήκουν η Εθνική Πινακοθήκη, το Δημοτικό Ωδείο καθώς και η Κοινωφελής Επιχείρηση Πολιτισμού και Εκπαίδευσης Δήμου Αχαρνών (Κ.Ε.Π.Ε.Δ.Α.).

Πολυπολιτισμικότητα (ως δυναμικό φαινόμενο): Η συγκέντρωση πολλών και διαφορετικών κοινωνικών ομάδων με διαφορετικές πολιτισμικές αναφορές είναι ένα φαινόμενο στενά συνδεδεμένο με τον τόπο των Αχαρνών και είναι ακόμη εν εξελίξει. Πιο συγκεκριμένα στους κατοίκους της περιοχής υπάρχει ένα μεγάλο ποσοστό παλινοστούτων από την πρώην Σοβιετική Ένωση καθώς και αρκετοί ρομά. Οι παραπάνω πληθυσμιακές ομάδες παράλληλα συνυπάρχουν με τους εκάστοτε οικονομικούς μετανάστες ή πολιτικούς πρόσφυγες που εγκαθίστανται στο δήμο Αχαρνών και η παραπάνω ώσμωση είναι και αυτή που κατά κύριο λόγο προάγει την πολυπολιτισμικότητα καθώς και την πληθώρα παραδόσεων και εθίμων όπως προαναφέρθηκε.

Στρατόπεδο Ι. Παπαστάθη (1961) και στρατόπεδο Β. Καποτά (1964): Ο ιστός του δήμου των Αχαρνών «διακόπεται» σε κεντρικό σημείο του από το στρατόπεδο Ι. Παπαστάθη ενώ στα βόρεια σε γειτνίαση με τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας είναι εγκατεστημένο το στρατόπεδο Β. Καποτά. Η πιθανή μεταφορά των εν λόγω στρατοπέδων - και ιδιαίτερα του Ι. Παπαστάθη – υπόσχεται μια σειρά νέων δυνατοτήτων τόσο για το κέντρο του δήμου όσο και για την ευρύτερη περιοχή. Η απομάκρυνση των εν λόγω στρατοπέδων θα ήταν σε θέση να αποκαταστήσει ορισμένα φαινόμενα ασυνέχειας του αστικού ιστού ή και τη δημιουργία περισσότερων θυλάκων πρασίνου σε αυτόν ενώ παράλληλα οι πρώην στρατιωτικές εγκαταστάσεις έχουν τη δυναμική να φιλοξενήσουν χρήσεις οι οποίες θα απόβλεπαν στην προβολή και ανάδειξη του δήμου σε πολιτιστικό επίπεδο και όχι μόνο.

Υποδομές μεταφορικών δικτύων και Μ.Μ.Μ.: Τέλος, η ύπαρξη ικανοποιητικού δικτύου Μέσων Μαζικής Μεταφοράς αποτελεί αναμφισβήτητο πλεονέκτημα για την περιοχή και της σύνδεσης της με το κέντρο της πόλης. Συγκεκριμένα στο κέντρο του δήμου είναι χωροθετημένος ο ΣΚΑ (Σιδηροδρομικό Κέντρο Αχαρνών) από τον οποίο έχει πρόσβαση κανείς στον Προαστιακό Σιδηρόδρομο. Επιπλέον ο δήμος Αχαρνών έχει σχετικά καλή σχέση με την Αττική Οδό ενώ αρκετές είναι και οι λεωφορειακές γραμμές οι οποίες εξυπηρετούν τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο λεκανοπεδίου.

1.2 Αδύναμα Στοιχεία ενδογενούς προέλευσης λόγω οργάνωσης (Weaknesses)

Ανεπαρκής προβολή και αξιοποίηση πολιτιστικής κληρονομιάς: Παρόλο τον πλούτο των ιστορικών και πολιτιστικών πόρων, παρατηρείται ότι υπάρχει μια ανεπαρκής αξιοποίηση αυτών. Το πρόβλημα πιθανώς ξεκινάει από την έλλειψη ενημέρωσης των κατοίκων του δήμου Αχαρνών σχετικά με το ιστορικό υπόβαθρο της περιοχής ενώ οι έπι τόπου ελλείψεις δεν είναι λίγες. Το σημαντικότερο όμως πρόβλημα είναι πως η πλειοψηφία των ιστορικών αυτών σημείων δεν έχει την κατάλληλη χωρική σχέση με το υπόλοιπο δομημένο περιβάλλον του Μενιδίου. Αποτέλεσμα του παραπάνω είναι πως η πρόσβαση σε

¹ Τα περισσότερα από αυτά τα παλιά κελύφη βιοτεχνιών σήμερα είναι στην πλειοψηφία τους ανενεργά ή σε πολλές περιπτώσεις λειτουργούν σαν αποθηκευτικοί χώροι κλπ.

αυτούς τους χώρους συχνά αποδεικνύεται μια όχι και τόσο εύκολη υπόθεση, ενώ περαιτέρω ελλείψεις στον φωτισμό, τη σηματοδότηση, τη συντήρηση και τη φύλαξη αυτών, διαμορφώνουν ένα μη ελκυστικό σκηνικό το οποίο με τη σειρά του δυσχεραίνει οποιαδήποτε προσπάθεια ανάδειξης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα των ανωτέρω αποτελεί ο χώρος ανασκαφής του Αρχαίου Θεάτρου οποίος βρίσκεται ουσιαστικά κάτω από κεντρικό οδικό άξονα του κέντρου της περιοχής ενώ τα κτίσματα που βρίσκονται σε άμεση γειτνίαση με αυτόν είναι ουκ ολίγες με αποτέλεσμα να μη γίνεται αντιληπτό τόσο το ίδιο το εύρημα όσο και η ιστορική του σημασία. Το ίδιο συμβαίνει και με πολλά εκκλησιάκια τα οποία ενώ έχουν σημαντική αρχαιολογική αξία, αυτή μένει στη αφάνεια καθώς τα ίδια τα κτίσματα βρίσκονται εγκλωβισμένα σε ιδιόκτητα οικοπέδα που φιλοξενούν ετερόκλητες χρήσεις (βιοτεχνίες, αποθήκες κλπ.).

Γεωγραφική απομόνωση και έλλειψη συντονισμού φορέων διαχείρισης πολιτιστικών διαθέσιμων: Η μακρινή απόσταση του δήμου Αχαρνών από το κέντρο των Αθηνών και ο γενικότερος περιφερειακός του χαρακτήρας μεταφράζεται και σε γεωγραφική απομόνωση των ιστορικών και πολιτιστικών του πόλων σε σχέση με τους αντίστοιχους που βρίσκονται σε κεντροβαρική θέση ως προς το υπόλοιπο λεκανοπέδιο της Αττικής. Η διασπορά μάλιστα ορισμένων αξιόλογων ευρημάτων, που βρέθηκαν στην περιοχή των Αχαρνών, σε απομακρυσμένα μουσεία και χώρους πολιτισμού του κέντρου και η μη σύνδεση τους με τον αυθεντικό τους χώρο προέλευσης δημιουργεί μάλλον σύγχυση ως προς την κατανόηση των ίδιων των ευρημάτων. Στα παραπάνω έρχεται να προστεθεί και η έλλειψη συντονισμού και συνεργασίας των επι μέρους φορέων διαχείρισης πολιτιστικών διαθέσιμων με άμεσο αντίκτυπο τα ευρήματα που ανήκουν στο δήμο Αχαρνών να δείχνουν απομονωμένα και αποκομμένα από το υπόλοιπο δίκτυο σημείων με έντονο αρχαιολογικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον. Με τον τρόπο αυτό, χάνεται η ευκαιρία να επισκεφτεί κανείς εξίσου σημαντικά ευρήματα με αυτά που διαθέτουν οι ισχυροί πόλοι του Ιστορικού Κέντρου του Δήμου Αθηνών, ενώ την ίδια στιγμή η ελλιπής αυτή σύνδεση οδηγεί σε μια μάλλον αποσπασματική αφήγηση του ιστορικού υπόβαθρου που αφορά την ευρύτερη περιοχή της Αττικής.

Πολυπολιτισμικότητα (ως φαινόμενο διαφορετικών οπτικών): Παρόλο που η συνύπαρξη κοινωνικών ομάδων με διαφορετικές ιστορικές και πολιτισμικές αναφορές σε πρώτο επίπεδο φαντάζει ένα ενδιαφέρον δυναμικό φαινόμενο, σε μια δεύτερη ανάγνωση είναι δυνατόν να συνεπάγεται και σοβαρές δυσκολίες σε σχέση με τις προσπάθειες ανάδειξης των σημαντικών ιστορικών και πολιτιστικών πόλων της περιοχής. Και αυτό διότι διαφορετικές ιστορικές και πολιτισμικές αναφορές πολλές φορές σημαίνει και διαφορετική οικειοποίηση και προσέγγιση της Ιστορίας του τόπου και ενδεχομένως αντικρουόμενες οπτικές τόσο ως προς το περιεχόμενο της ανάδειξης των ιστορικών σημείων των Αχαρνών όσο και με τον τρόπο που αυτό θα υλοποιηθεί.

Αυθαίρετη και άναρχη επέκταση της πόλης: Ο δήμος των Αχαρνών δυστυχώς έχει ως βασικό του γνώρισμα το μεγάλο ποσοστό αυθαίρετων κτισμάτων καθώς και τον ιδιαίτερα άναρχο τρόπο με τον οποίο επεκτείνεται. Εκτός του προφανούς, ότι δηλαδή αυτό συνήθως συνεπάγεται και ένα χαμηλής αισθητικής δομημένο περιβάλλον, το φαινόμενο αυτό συμβάλλει αισθητά στην αλλοίωση του ιστορικού χαρακτήρα του τόπου. Αν μάλιστα λάβει κανείς υπόψη του, τον δύσκολα αναστρέψιμο χαρακτήρα των αυθαίρετων τμημάτων του δήμου, αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ανάσχεση μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης ενοποίησης και ανάδειξης των ιστορικών πόλων εντείνεται ακόμη περισσότερο.

1.3 Ευκαιρίες εξωγενούς προέλευσης λόγω περιβάλλοντος (Opportunities)

Διεθνή Προγράμματα και Σχέδια Δράσης Μ.Κ.Ο.: Ο δήμος των Αχαρνών οφείλει να εκμεταλλεύεται τα ποικίλα Διεθνή Προγράμματα και τα Σχέδια Δράσης Μ.Κ.Ο. που έχουν ως βασική τους συνιστώσα τον πολιτισμό, ιδιαίτερα εν μέσω της οικονομικής κρίσης. Τα

οφέλη που αναμένεται να αποκτηθούν από την αξιοποίηση των παραπάνω είναι σημαντικά και ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένα από αυτά:

Διάσωση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς: Οι ιστορικοί πόλοι του δήμου Αχαρνών θα αναδειχθούν τόσο σε τοπικό/αστικό επίπεδο όσο και σε υπερτοπικό, ως αναπόσπαστα μέρη ενός ευρύτερου και ενιαίου δικτύου ιστορικότητας. Το παραπάνω θα επιτευχθεί με αναστηλώσεις, αποκαταστάσεις μνημείων και με κάθε είδους άλλες παρεμβάσεις οι οποίες θα είναι εν μέρει ή και εξ ολοκλήρου επιδοτούμενες.

Σύσχέτιση Εκπαίδευσης-Πολιτισμού: Η διατήρηση και διέγερση των ήδη υφιστάμενων εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (Υ.Π.Π.Ο.) θα συμβάλλουν στην εξοικίωση της τοπικής κοινωνίας με το πολιτισμικό περιβάλλον του τόπου στον οποίο κατοικούν, διαμορφώνοντας έτσι μια ισχυρή ιστορική συνείδηση και πολιτισμική ταυτότητα. Ενδεικτικά αναφέρουμε το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Μουσειακής Εκπαίδευσης «Ο Θολωτός Τάφος των Αχαρνών» που το διευθύνει από το 2000 η αρχαιολόγος Ε. Κασσιωτάκη.

Ομαλή κοινωνική ενσωμάτωση: Τα κάθε μορφής εκπαιδευτικά προγράμματα με την παραδοχή ότι προσφέρουν ισότιμη πρόσβαση στη γνώση μας οδηγεί να σκεφτούμε πως είναι πολύ πιθανόν να συνεισφέρουν ακόμη και στην εξομάλυνση της διαδικασίας της κοινωνικής ενσωμάτωσης.

Πρωώθηση πολιτιστικών διαθέσιμων: Μέσω κοινών δράσεων του δήμου με τοπικές συλλογικότητες και με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών δημιουργείται ένα σημαντικό εργαλείο διάχυσης των πολιτιστικών διαθέσιμων στο σύνολο της τοπικής κοινωνίας και ταυτόχρονα παρέχεται η δυνατότητα για συμμετοχή της κοινωνίας αυτής για επιπλέον πολιτιστική δημιουργία.

Ορισμένα προγράμματα που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν σύμφωνα με την προαναφερθείσα κατεύθυνση είναι τα εξής: Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 (ΕΣΠΑ), Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 (ΣΕΣ), International Council of Monuments and Sites (ICOMOS), United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) κ.α.

1.4 Απειλές εξωγενούς προέλευσης λόγω περιβάλλοντος (Threats)

Ζημιές λόγω της οικονομικής συγκυρίας (κρίση): Το πλαίσιο που διαμορφώνεται από την σημερινή οικονομική κρίση φαίνεται να έχει άμεσο αντίκτυπο στο βαθμό χρηματοδότησης από τοπικούς φορείς για δράσεις που έχουν ως βασικό τους άξονα τον πολιτισμό. Το παραπάνω συμβαίνει κυρίως από την αλλαγή προτεραιοτήτων της πολιτείας και της γενικότερης τάσης για πρόταξη των οικονομικών ζητημάτων έναντι αυτών του πολιτισμού.

Καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος: Η υφιστάμενη οικονομική κρίση έχει οδηγήσει στη συρρίκνωση του κρατικού μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας με συνεπακόλουθη την αναποτελεσματική πρόληψη και διαχείριση των φυσικών καταστροφών. Την παραπάνω κατάσταση έρχεται να την εντείνει ακόμη περισσότερο η ακατάπαυστη άναρχη και εκτός σχεδίου επέκταση της πόλης με εμφανή την αλλοίωση τόσο του οικιστικού όσο και του φυσικού περιβάλλοντος.

Απαξίωση δικτύων μεταφορών και Μ.Μ.Μ.: Τη δεδομένη χρονική στιγμή ο κίνδυνος για συρρίκνωση των υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι ορατός και αυτό διαφαίνεται από τις περικοπές δρομολογίων και την γενικότερη έλλειψη συντήρησης και εκσυγχρονισμού. Έτσι αποδυναμώνεται αισθητά η σύνδεση του δήμου Αχαρνών τόσο με το κέντρο των Αθηνών όσο και με το υπόλοιπο λεκανοπέδιο με ότι αυτό μπορεί να συνεπάγεται σε επίπεδο πολιτιστικό.

Διαμόρφωση κοινής γνώμης: Είναι γεγονός πως η συνύπαρξη των συγκεκριμένων «ετερόκλητων» πολιτισμικών ομάδων στην περιοχή των Αχαρνών έχει συνδεθεί με

φαινόμενα παραβατικότητας και γενικότερης υποβάθμισης με αποτέλεσμα να αποκτήσει αρνητική «φήμη» στο υποσυνείδητο των υπολοίπων. Το παραπάνω είναι πολύ πιθανόν να οδηγήσει σε μια κατάσταση αποκλεισμού του δήμου όσο αφορά τις πολιτιστικές δράσεις και όχι μόνο. Επιπλέον, όπως ήδη αναφέρθηκε, οι ίδιες «ετερόκλητες» πολιτισμικές ομάδες ενδεχομένως να έχουν διαφορετικές απόψεις και βλέψεις ως προς την οποιαδήποτε ανάπτυξη της περιοχής, με άξονα τον πολιτισμό, γεγονός που δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την κατάσταση.

Δραστηριότητες υπερτοπικού βεληνεκούς (σε βάρος της τοπικότητας): Τέλος, υπάρχει το ενδεχόμενο στις διάφορες υφιστάμενες ή μελλοντικές (που κάποτε θα προκύψουν από την απομάκρυνση των στρατοπέδων) κενές εκτάσεις να εγκατασταθούν χρήσεις υπερτοπικού και κερδοσκοπικού χαρακτήρα σε βάρος πάντα των αντίστοιχων πολιτιστικών ή δραστηριοτήτων που θα έχουν σχέση με την ιστορικότητα της περιοχής.

SWOT Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης
υπό το πρίσμα της Ιστορικότητας

Θετική επίδραση επί στόχου

Δυνατότητες

Πλούτος Πολιτισμικής Κληρονομιάς

- ευρύς:
  - Αδιάλειπτη συνέχεια σε βάθος χρόνου
  - Άπια Μνημεία
  - Υλικά Μνημεία ανθρωπογενούς περιβάλλοντος
  - Μνημεία Φυσικού Περιβάλλοντος
- Λοιπαρχική Παράδοση (ήθη, έθιμα)
  - Αρχιτεκτονικό Απόθεμα (αρχαία, βυζαντινά, νεότερα)
  - Βιοποικιλότητα ενσπαιμείνας Χωριόδας & Πανίδας (Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας, Κρησιός Ποταμός & ρέματα)

Πολιτισμικές Υποδομές & Φορείς Διαχείρισης Πολιτισμικής Κληρονομιάς

- Ιστορική Εταιρεία Αχαρνών (Ι.Λ.Ε.Α.) (& Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Αχαρνών)
- Λοιπαρχικό Μουσείο Αχαρνών -1977
- Β' Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων -ΒΕΠΚΑ
- Μουσείο Αρχαιολογικής Συλλογής Αχαρνών -2006
- Κρηνημένοι Αρχαιολογικοί Χώροι & Μνημεία
- Δημοτική Κοινωνική Επιχείρηση Δήμου Αχαρνών -ΔΗΚΕΑ
- Δημοτική Φιλαρμονική -1987
- Δημοτικό Ωδείο -1982
- Δημοτική Βιβλιοθήκη -1999
- Τμήμα Χορού, Εικαστικού Εργαστηρίου, Θεατρικής Αγωγής, Γλυπτικής, Ξυλογλυπτικής, Κεραμικής -1993
- Ανωτάτη Σχολή Δραματικής Τέχνης ΘΕ.Α.Μ.Α. Θέατρο Αμα Αχαρνών -1994
- Δασαρχείο Πάρνηθας (& Resgency Entertainment)
- Μικρό Μουσείο Ιστορίας Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας -2008

Πολυπολιτισμικότητα ως Δυναμικό Φαινόμενο -πολυκοινοτική θεωρία

Πολιτισμική Ετερότητα & Συγκρητισμός

- **Αναρχική Παρασυλλογική Διασπορικότητα**
- ως συνισταώς διαμόρφωσης Τυπότητας τόπου -Αμπέλι, Ελιά, Μέλι

Βιομηχανική Παρασυλλογική Διασπορικότητα

- ως συνισταώς διαμόρφωσης Τυπότητας τόπου
- ως Υποδοχώς νέων πολιτιστικών δραστηριοτήτων -κτιριακό απόθεμα κενών Βιομηχανικών Κελυφών

Στρατοπέδο "Τζου (Π.Β) Παπασιάν Ιωάννη" -1961 & Στρατοπέδο "Άγου (ΜΧ) Καποτά Βασιλείου" -1964

- ως ενδοίμοσο τόποι & φορείς συλλογικής μνήμης (κατά το όνομα)
- ως αστικά κενά προς διαχείριση & εγκατάσταση πολιτιστικών υποδομών
- ως πεδίο εφαρμογής "ολοκληρωμένων" αστικών παρεμβάσεων **επίωφελεία** τοπικής Κοινωνίας & Πολιτισμού

Υποδομές Μεταφορών Δικτύων & ΜΜΜ -Προστασμός Σιδηρόδρομος, Απική Οδός, ΣΚΑ

- ως δυνατότητα πρόσβασης

Πρότυπο Οργανισμικό Εσωτερικής Υπηρεσίας Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης & Αυτοδιοίκησης -Ε.Ε.Τ.Α.Α.

- * ΠΔ (ΦΕΚ 632/Β/2004) Νέος Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας Δήμου Αχαρνών -ΟΕΥ
- Λειτουργία ΟΕΥ βάσει Απόφασης υπ' αριθμόν 411/2011 & 936/2011 Δήμου Αχαρνών

Αρνητική επίδραση επί στόχου

Αδυναμίες

Ανεπαρκής Αξιοποίηση Πολιτισμικής Κληρονομιάς ως καταλύτη επί της φυσιογνωμίας της πόλης

- Ελλείψεις in situ
  - Προβολή & Ενθέρμωση
  - Προσβασιμότητα
  - Φυλακός & Σήμανση
  - Συντήρηση
  - Φύλαξη

Ανεπαρκής Συντονισμός Φορέων Διαχείρισης Πολιτισμικής Κληρονομιάς ως Κόμβοι Διεύθι Πολιτισμού

- Γεωγραφική Απομόνωση -ελλιπής σύνδεση με άλλους Πόλους Πολιτισμού εντός Λεκανοπεδίου
- Χωρική Αποασματιστικότητα τόπων πολιτιστικού ενδιαφέροντος-διάσπαρτα ευρήματα
- Διασπαρτά σημαντικών ευρημάτων ανασκαφών -μεταφορά & έκθεση σε Μουσεία εκτός Δήμου Αχαρνών
- Αδυναμία Ανάδειξης Πολιτισμικής Ενότητας Χώρου

Πολυπολιτισμικότητα ως συννοθέτωμα ετερόκλητων στοιχείων λόγω διαδοχικών επανοσμών του τόπου

Διαφορετικές προσεγγίσεις οικειοποίησης Ιστορίας

- Ζήτημα κοινωνικής Συνοχής
  - Εθνολογική αναμοιογένεια & Συλλογική Μνήμη
  - Προκαταλήψεις & κοινωνικό στίγμα Διαφορετικότητας
  - Διαφάδμηση κοινωνικής Ενσωμάτωσης ή Αποκλεισμού

Θεσσαλοί, Αρβανίτες & Ηπειρώτες 1383-1579

- Προσφυγες Μικράς Ασίας 1914-1924
- Αιγαιοπελάγιτες, Κρητικοί, Θεσσαλοί, Μακεδόνες, Ηπειρώτες 1948-1967
- Πολιτισμοί των Πόντιο Σοβιετικής Ένωσης, Ομογενείς Θεοπροσηγυρωτες 1974-1989
- Τσιγγάνοι Ρομά
- Οικονομικοί μεταναστες.

Κατάληψη της & Αυθαίρετη Δόμηση

Αναρχή Επέκταση πόλης

Χωροθέτηση 22 κρήσεων υπερ-τοπικής σημασίας

- ευλόγικο Χωρικό Αποτύπωμα -μη αναστρέψιμη κατάσταση
- Κατακερματισμός & Ασυνέχεια χωρικών δικτύων
  - Αλλοίωση ιστορικού χαρακτήρα & υποβάθμιση τόπων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (Ιππία Οδός)
  - Αδυναμία έγκαιρου ενσπαιμώ νέων ευρημάτων & παρέμβασης ουσιαστικού χαρακτήρα -καταστροφή τεκμηρίων
  - Ανασχεση "ολοκληρωμένης" παρέμβασης ενσπαιμής χώρων & ανάδειξης Μνημείων (Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών)

SWOT Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης
 υπό το πρίσμα της Ιστορικότητας

Θετική επίδραση επί στόχου

Ευκαιρίες

Οφέλη από την Αξιοποίηση Διεθνών Προγραμμάτων & Σχεδίων Δράσης Μ.Κ.Ο. εις όσον αφορά τον Πολιτισμό

- Διάδοση & Ανάδειξη Πολιτιστικής Κληρονομιάς
  - ως Πόλος σε υπερτοπικό & τοπικό / αστικό επίπεδο
  - ως αναπόσπαστο Μέλος ενός ενιαίου Δικτύου Ιστορικότητας
  - ως πεδίο Διαπολιτισμικής Προσεγγίσης
  - ως Πόρος μη ανανεώσιμος, αλλά διαθέσιμος υπό όρους Αειφορίας
- Παρεμβάσεις, Αναστηλώσεις, Αποκαταστάσεις Μνημείων
  - Αναβάθμιση αστικού & φυσικού Περιβάλλοντος
  - Διαμόρφωση φέρουσας ικανότητας Τόπου
  - Διασύνδεση με το Πολιτισμικό Περιβάλλον -Cultural Context
- Σύνδεση Παιδείας-Πολιτισμού με διατήρηση & διεύρυνση υπαρχόντων εκπαιδευτικών προγραμμάτων του ΥΠΠΟ
- Εισαγωγή Ιστορικής Συνείδησης & Πολιτισμικής Ταυτότητας
- * Εκπαιδευτικό πρόγραμμα Μουσικής Εκπαίδευσης "Ο Φοβιστός Τάφος των Αχαρνών", Ε.Κασσιώτη, Αρχαιολόγος -2000
- * Εκπαιδευτικό πρόγραμμα Μουσικής Εκπαίδευσης "Ο μαγικός κόσμος του Καραγκιόζι", Ε.Κασσιώτη, Αρχαιολόγος -2000

Διεθνή Προγράμματα, εις όσον αφορά τον Πολιτισμό -ενδεικτικά

- Εθνικό Στρατηγικό Πλάνο Αναφοράς 2007-2013 -ΕΣΠΑ**
- Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης -ΣΕΣ**
  - ως εργαλείο διεύρυνσης των διαθέσιμων οικονομικών πόρων -επίδραση με μορφή συγχρηματοδότησης
  - Βελτίωση των Πολιτιστικών Υπηρεσιών στην Περιφέρεια Αττικής
  - Παρεμβάσεις για την αξιοποίηση της Πολιτιστικής Παράδοσης
  - Παρεμβάσεις αποκατάστασης μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς (εν αναμονή)

Πρόγραμμα Πολιτισμός 2007-2013
 Education and Training Programme
 Youth in Action Programme
 Europe for Citizens Programme
 Media Programme

- ως εργαλείο οικονομικής στήριξης με σκοπό την ανάδειξη του Πολιτιστικού Χώρου
- Ενθάρτυση της διακρατικής κινητικότητα εργαζομένων στον τομέα του Πολιτισμού
- Ενίσχυση της διακρατικής κωλυφορίας των πολιτιστικών και καλλιτεχνικών έργων και προϊόντων
- Ενθάρτυση του Διαπολιτισμικού Διαλόγου

Σχέδια Δράσης Μ.Κ.Ο., εις όσον αφορά τον Πολιτισμό -ενδεικτικά

- International Council on Monuments and Sites -ICOMOS**
  - ως φορέας διάσωσης, προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών & αναστήλιξης Ιστορικών Μνημείων
  - ως φορέας συγκρότησης & διαχείρισης βάσεων Δεδομένων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization -UNESCO**
  - ως εργαλείο προώθησης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς υπό το πρίσμα του "Υψιθύνου Τουρισμού" -Agenda 21 (UNCED)

Αρνητική επίδραση επί στόχου

Απειλές

Ζημιές υπό το πρίσμα της Διεθνούς Οικονομικής Συγκυρίας -ΚΡΙΣΗ

- Περιορισμός οικονομικών πόρων & χρηματοδότησης
- Ανεργία -κατακόρυφη αύξηση
- Αλλαγή προτεραιοτήτων -Πρόσβαση Διαβίωσης έναντι Πολιτισμού
- Χαμηλός δείκτης Πολιτιστικής Ανάπτυξης

Φυσικές Καταστροφές

- Συρρίκνωση του κρατικού μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας -κατακερματισμός των λειτουργιών & διάχυση της ευθύνης
- Αστοχία κρατικού μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας -αναποτελεσματική πρόληψη & διαχείριση φυσικών καταστροφών
  - Πυρκαγιά -1916, 2007
  - Πλημμύρα -2007
  - Σεισμός -1999

Υποδομές Μεταφορικών Δικτύων & ΜΜΜ

- Συρρίκνωση υποδομών & παρεχόμενων υπηρεσιών -έλλειψη συντήρησης & εκσυγχρονισμού, περικυκλωμένοι δραμοιολογίων
- Αποδυνάμωση διασύνδεσης & προσβασιμότητας σε υπερτοπικό επίπεδο

Κοινή Γνώμη

- Διαμόρφωση Κοινής Γνώμης βάσει προκαταλήψεων εν σχέσει με το Πολιτισμικό υπόβαθρο
  - Παραβατικότητα
  - Υποβάθμιση
  - Αποκλεισμός

Διαχείριση & Αξιοποίηση Διεθνούς Περιορισμός υπό το πρίσμα του ενιαίου καθεστώτος επενδύσεων -fast track

- Ταμείο Εθνικής Αμυνας -Τ.ΕΦ.Α. ως διαχειριστής & κάτοχος ακίνητης περιουσίας -0,19% συνολικής Ετήσιας Επικράτειας
- Πέθανη παραχώρηση διαθέσιμων εγκαταστάσεων για υλοποίηση στρατηγικών "ολοκληρωμένων" επενδύσεων

Στρατόπεδο "Υγυ (ΠΒ) Παπασιτάη Ιωάννη" & Στρατόπεδο "Άγου (ΜΧ) Καποτά Βασιλείου"

- (εν δυνάμει) πεδίο εφαρμογής επενδύσεων κερδοσκοπικού χαρακτήρα -υπερκεμετάλλευση χώρου & πύση τόπου
- ευρείας χωρικής κλίμακας παρέμβαση **επί ζηνία** τοπικής Κοινωνίας & Πολιτισμού

Συρρίκνωση Υποδομών & Αποδυνάμωση Φορέων Διαχείρισης Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Υποβάθμιση αστικού & φυσικού Περιβάλλοντος
Απώθηση Μνημείων Πολιτισμού & εν γένει Καταστροφή Πολιτιστικού Πλούτου

Κεφάλαιο 2° : Προτάσεις βασικών κατευθύνσεων (πιθανών σεναρίων) με διερεύνηση ευνοϊκών και περιοριστικών παραγόντων για την αναπτυξιακή προοπτική της περιοχής του Δήμου Αχαρνών

2.1 Σενάριο Τάσεων

Η ομάδα Ιστορικότητας θεωρεί ως πιθανό σενάριο τάσεων τη δυσμενή εξέλιξη της υφιστάμενης κατάστασης επί τα χείρω σε περίπτωση καμίας παρέμβασης, με περαιτέρω όξυνση των αδυναμιών και απειλών της περιοχής του Δήμου Αχαρνών. Η επί του παρόντος ανεπαρκής αξιοποίηση της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς δύναται να λειτουργήσει αρνητικά στο εγγύς μέλλον ως καταστροφικός καταλύτης επί της φυσιογνωμίας του τόπου.

Πρωτίστως, ο συνδυασμός της συστηματικής ελλιπούς στελέχωσης με εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και της παντελούς έλλειψης συντήρησης, αντικατάστασης και εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων **πολιτιστικών υποδομών** είναι αναπόφευκτο να οδηγήσει σύντομα στην πλήρη κατάρρευσή τους. Χαρακτηριστικά στοιχεία που ήδη κατεγράφησαν in situ από την ομάδα μας και πιθανώς, υπό τις παρούσες συνθήκες της κρίσης, να επιδεινωθούν ραγδαία, είναι:

- η *ελλιπής προβολή* της διαχρονικής ιστορίας του τόπου, των φυσικών και ιστορικών μνημείων της αρχαίας, βυζαντινής και νεότερης περιόδου, των πολυπληθών αρχαιολογικών χώρων, και η *παρωχημένη ενημέρωση* από τη μη επικαιροποιημένη διαδικτυακή διασύνδεση, γεγονός που καθιστά αναγκαία την "αυτενέργεια" του επισκέπτη, τουρίστα ή κατοίκου,
- η *περιορισμένη προσβασιμότητα* του ενδιαφερόμενου κοινού λόγω συρρίκνωσης του ωραρίου λειτουργίας έως τις 03:00 μμ, με άμεσο αντίκτυπο στη μείωση της επισκεψιμότητας και της προσπελασιμότητας εξίσου σε ιστορικά μνημεία-τοπόσημα, όπως ο θολωτός μυκηναϊκός τάφος ή το αρχαίο θέατρο και σε μουσεία της περιοχής,
- η *πλήρης κατάρρευση των τεχνικών υποδομών* φωτισμού και σήμανσης τύπου infobox ελλείψει επισκευής ή αντικατάστασής τους,
- η *μη αναστρέψιμη καταστροφή* των υφισταμένων ευρημάτων ελλείψει έγκαιρης συντήρησής τους, λόγω της ελλιπούς στελέχωσης των αρμοδίων υπηρεσιών με εξειδικευμένο προσωπικό, ή ο μη έγκαιρος εντοπισμός των μελλοντικών ευρημάτων λόγω αυστηρού περιορισμού των σωστικών ανασκαφικών ερευνών και καθοριστικής μείωσης των νέων συστηματικών ανασκαφικών ερευνών πεδίου,
- ο *κίνδυνος σύλησης, παράνομης διακίνησης και χρήσης των μνημειακών θησαυρών* ελλείψει προσωπικού στελέχωσης, τεχνικών μέσων ή απαιτούμενης κατάρτισης των εμπλεκόμενων αρχών και υπηρεσιών φύλαξης,
- η *καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς ως παράπλευρη απώλεια* από το έργο αρχών που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και την προώθηση μελετών, καθώς συχνά δεν λαμβάνουν υπ' όψιν τους την ύπαρξη πολιτιστικών αγαθών, είτε διότι αγνοούν την ύπαρξή τους λόγω αδυναμίας εντοπισμού, ώστε να ληφθούν υπ' όψιν στο σχεδιασμό όταν σχετίζονται με κάποιο έργο, είτε διότι αγνοούν τη σημασία των αρχαίων καταλοίπων, αφού δεν είναι άμεσα ορατά ή εντυπωσιακά, ενώ γνωρίζουν την ύπαρξή τους, είτε διότι εκτιμούν ότι θα μπορέσουν να κάμψουν ή να παρακάμψουν τις αρχαιολογικές αντιρρήσεις, χρησιμοποιώντας κοινωνική ή πολιτική πίεση, είτε διότι πραγματικά για κάποια έργα δεν υπάρχει εναλλακτική λύση παρά μόνο αυτή που θίγει τα πολιτιστικά αγαθά συγκεκριμένων χώρων.

Επιπλέον, ο *ανεπαρκής συντονισμός* μεταξύ των αρμοδίων εμπλεκόμενων **φορέων** προστασίας και διαχείρισης της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, αποδυναμώνει την πρόθεση και την αποτελεσματικότητα του έργου τους, καθιστώντας

αδύνατη ή ημιτελή κάθε προσπάθεια δημιουργίας ή ένταξης των ιστορικών μνημείων ως τοπικών πολιτιστικών κόμβων ιδιαίτερης αξίας σε ένα ευρύτερο υπερτοπικό δίκτυο πολιτισμού. Συνεπώς, ο συνδυασμός της συρρίκνωσης των πολιτιστικών υποδομών εν γένει και της αποδυνάμωσης των φορέων προστασίας και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, θα επιδεινώσουν τη γεωγραφική απομόνωση των μνημείων και τη χωρική αποσπασματικότητα των τόπων πολιτιστικού ενδιαφέροντος σε σχέση με άλλους πόλους πολιτισμού εντός του Δήμου Αχαρνών και του λεκανοπεδίου Αττικής. Το γεγονός αυτό διαρρηγνύει, σχεδόν ανεπανόρθωτα, την ιστορική συσχέτιση μεταξύ των πολιτιστικών ευρημάτων και των χώρων σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο. Η εν λόγω διάρρηξη της πολιτιστικής ενότητας του χώρου ενισχύει την ανοχή και την αδράνεια της τοπικής κοινωνίας ως προς την αμφιλεγόμενη διασπορά των ανασκαφικών ευρημάτων του τόπου, με διαίωνιση της μεταφοράς και έκθεσής τους σε ξένα μουσεία ή ιδιωτικές συλλογές. Παράλληλα, η αποδυνάμωση της επικαιροποιημένης ψηφιακής διασύνδεσης μεταξύ των πολιτιστικών ευρημάτων και των χώρων σε τοπικό ή υπερτοπικό επίπεδο λειτουργεί ως άκρως ανασταλτικός παράγων τουριστικής ανάπτυξης του τόπου με πολιτιστικό ενδιαφέρον, προκαλώντας ανάσχεση κάθε προσπάθειας ενοποίησης και καθιστώντας ανέφικτη την ενσωμάτωση των υλικών και άυλων μνημείων μέσω ψηφιακών δικτύων πληροφόρησης σε ένα ευρύτερο υπερτοπικό πολιτιστικό δίκτυο.

Ευρύτερα, η αδυναμία αποτελεσματικού κεντρικού χωρικού προγραμματισμού και ελέγχου των δραστηριοτήτων εντός του αστικού χώρου, όπως η διαιώνιση του φαινομένου κατάτμησης της γης, η αυθαίρετη δόμηση, η άναρχη επέκταση της πόλης και η εν μέρει άστοχη χωροθέτηση από την κεντρική διοίκηση εντός του Δήμου χρήσεων υπερτοπικής σημασίας, όπως το Σιδηροδρομικό Κέντρο Αχαρνών (ΣΚΑ) ή η διέλευση της Αττικής Οδού, κατακερματίζουν τον αστικό ιστό και ενισχύουν την ασυνέχεια των χωρικών δικτύων ήπιας κυκλοφορίας. Από τη μια πλευρά, το έντονα ευδιάκριτο χωρικό αποτύπωμα από την ανωτέρω εκτεταμένη, άνευ προγραμματισμού και ελέγχου, **χωροθέτηση νομίμων και αυθαιρέτων λειτουργιών** εντός του αστικού χώρου, παρουσιάζει μη αναστρέψιμο χαρακτήρα, ο οποίος κυρίως λόγω της μεγάλης κλίμακας των νόμιμων έργων και του άναρχου χαρακτήρα των αυθαιρέτων παρεμβάσεων εξακολουθεί να προκαλεί ανεξέλεγκτη και ανυπολόγιστη καταστροφή των πολιτιστικών τεκμηρίων που δεν πρόλαβαν έγκαιρα να εντοπισθούν ή δεν ήταν δυνατόν να διασωθούν. Από την άλλη πλευρά, η συρρίκνωση των **ΜΜΜ**, σε επίπεδο μεταφορικών υποδομών, δικτύων και παρεχόμενων υπηρεσιών με έλλειψη συντήρησης, εκσυγχρονισμού και με περικοπές, αποδυναμώνουν τη χωρική διασύνδεση μεταξύ των πολιτιστικών ευρημάτων και χώρων εξίσου σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο, ενώ λειτουργούν ως επιπλέον περιοριστικός παράγων στην ενοποίηση και ενσωμάτωση των ιστορικών μνημείων μέσω δικτύων βιώσιμης κινητικότητας και ήπιας κυκλοφορίας στον υφιστάμενο αστικό ιστό.

Στις παρούσες συνθήκες της διεθνούς οικονομικής συγκυρίας της κρίσης, η επικείμενη αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας υπό το πρίσμα ευνοϊκού καθεστώτος επενδύσεων (**fast track**) θεωρείται αμφιλεγόμενη, λόγω της πιθανής παραχώρησης των διαθέσιμων δημοσίων εκτάσεων και εγκαταστάσεων, όπως είναι τα στρατόπεδα Καποτά και Παπαστάθη, για «ολοκληρωμένες» ιδιωτικές επενδύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Ο κίνδυνος από την υπερεκμετάλλευση και την ασκούμενη πίεση επί του τόπου με αλλαγή των χρήσεων γης και διακυμάνσεις της αξίας γης, ίσως να συνοδεύεται από ριζικό μετασχηματισμό της δομής της παραδοσιακής τοπικής οικονομίας και κοινωνίας.

Επίσης, επίμαχο ζήτημα είναι η **πολυπολιτισμικότητα** που εντοπίζεται στο Δήμο Αχαρνών με τη μορφή ενός συνονθυλεύματος ετερόκλητων στοιχείων. Η εγκατάσταση πληθυσμιακών ομάδων διαφορετικής ή μη εθνολογικής προέλευσης σε διαδοχικές φάσεις εποικισμού του τόπου από ποικίλα μεταναστευτικά ρεύματα, εντείνουν την εθνολογική ανομοιογένεια του τοπικού πληθυσμού. Επειδή, συχνά η κοινή γνώμη διαμορφώνεται βάσει προκαταλήψεων και γενικεύσεων, το πολυπολιτισμικό υπόβαθρο μετατρέπεται εύκολα σε **κοινωνικό στίγμα**, καθώς ο κοινωνικός αποκλεισμός συνδυάζεται με την

παραβατικότητα κοινωνικών ομάδων συγκεκριμένης προέλευσης, όπως Ρομά, Ρωσοποντίων, και τη γκετοποίηση συγκεκριμένων αστικών περιοχών, όπως ο οικισμός «σεισμοπλήκτων» κά. Η διαβάθμιση κοινωνικής ένταξης, ενσωμάτωσης ή αποκλεισμού της κάθε επιμέρους εθνολογικής ή κοινωνικής ομάδας καθορίζει τον τρόπο που ο κάθε κάτοικος προσεγγίζει ή οικειοποιείται από διαφορετική οπτική την ιστορία του τόπου.

Υπό αυτό το πρίσμα, εφόσον στο μέλλον δεν αντιμετωπιστεί συστηματικά η ραγδαία επιδείνωση των συνθηκών της καθημερινότητας με συνέπειες, όπως η μείωση της απασχόλησης, η κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας, η υποβάθμιση του βιοτικού και μορφωτικού επιπέδου, τότε η όξυνση του «κοινωνικού ζητήματος» θα είναι αναπόφευκτη. Οι έντονες **κοινωνικοοικονομικές ανισότητες** που μετασχηματίζουν και ανατρέπουν τις προτεραιότητες της οικονομίας και της κοινωνίας με πρόταξη της διαβίωσης έναντι του πολιτισμού, πρόκειται να πυροδοτήσουν την κοινωνική έκρηξη με κίνδυνο διάρρηξης της συνοχής του κοινωνικού ιστού. Καθώς ο αστικός χώρος μετατρέπεται σε πεδίο σύγκρουσης και αναμέτρησης ισχύος λόγω των σύνθετων κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών μεταλλαγών του χώρου, πιθανώς η αστική πολιτιστική κληρονομιά να εγκλωβιστεί στο φαύλο κύκλο της βίας και να καταστραφεί ως παράπλευρη απώλεια.

Συνοψίζοντας, οι δραστικές περικοπές των ανθρώπινων και υλικών πόρων με περιορισμό των κονδυλίων, εγχώριων και διεθνών φορέων χρηματοδότησης, σε συνδυασμό με τη συρρίκνωση του κρατικού μηχανισμού κατακερματίζουν τις κρατικές λειτουργίες, διαχέουν την κρατική ευθύνη, εποπτεία και παρέμβαση, καθώς μεταθέτουν συγκεκριμένες αρμοδιότητες σε ιδιώτες. Η προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς παραμένει μεν κρατική ευθύνη, αλλά κινδυνεύει δε λόγω κρίσης από τη διεθνή **τάση εντατικής εκμετάλλευσης του πολιτισμού** σε επιχειρηματική ανταποδοτική βάση ως πλουτοπαραγωγικής πηγής άνευ αυστηρών όρων και ελέγχου, εκτός του πλαισίου της βιώσιμης τουριστική ανάπτυξης υπό τις αρχές της αειφορίας. Σε περίπτωση επικράτησης της διεθνούς τάσης εμπορευματοποίησης των πολιτιστικών αγαθών, η υποβάθμιση του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος λόγω εντατικής εκμετάλλευσης των πλουτοπαραγωγικών μη ανανεώσιμων φυσικών και πολιτιστικών πόρων είναι δεδομένη με μακροπρόθεσμα μη αναστρέψιμες δυσμενείς συνέπειες. Συνεπώς, η ανεξέλεγκτη κατάχρηση των φυσικών πόρων και της εναπομείνας βιοποικιλότητας του Εθνικού Δρυμού της Πάρνηθας θα κορυφωθεί εξαιτίας της αλόγιστης ξύλευσης και λαθροθηρίας, ενώ η υφιστάμενη ρύπανση των υδάτινων πόρων του Κηφισού Ποταμού και των ρεμάτων του από λύματα βιομηχανίας κά. θα επιδεινωθεί δραματικά, οδηγώντας σε επικίνδυνη μόλυνση για τη δημόσια υγεία του υδροφόρου ορίζοντα της ευρύτερης περιοχής με εξάντληση του αστικού και φυσικού πολιτιστικού περιβάλλοντος. Η αλλοίωση του ιστορικού χαρακτήρα και η υποβάθμιση των τόπων πολιτιστικού ενδιαφέροντος θα επηρεάσει εξίσου την πολιτιστική παραγωγή με πτώση των δεικτών αξιολόγησης (performance targets) της πολιτιστικής ανάπτυξης. Η αδυναμία διασφάλισης της πολιτιστικής κληρονομιάς λόγω αναποτελεσματικής διαχείρισης, ανεπαρκούς προστασίας, ελλιπούς ανάδειξης των υπαρχόντων μνημείων και ο δραστικός περιορισμός της σωστικής ή συστηματικής ανασκαφικής δραστηριότητας με αδυναμία έγκαιρου εντοπισμού, διάσωσης και ανάδειξης νέων ευρημάτων μελλοντικών ανασκαφών θα οδηγήσουν στην πλήρη απαξίωση των μνημείων πολιτισμού και σε καταστροφή του πλούτου της πολιτιστικής κληρονομιάς λόγω Άγνοιας, εξαιτίας της έλλειψης παιδείας, ή λόγω Δόλου, εξαιτίας της αρχαιοκαπηλίας και του λαθρεμπορίου.

Το κρισιμότερο **διακύβευμα** με πολιτιστικό αντίκτυπο σε περίπτωση επικράτησης του σεναρίου τάσεων θα είναι διττό· η «άυλη» απώλεια της συλλογικής μνήμης, της λαογραφικής παράδοσης, της ταυτότητας και διαφορετικότητας λόγω λήθης και η «υλική» απώλεια των ακινήτων ή κινητών μνημειακών θησαυρών λόγω καταστροφής in situ, σύλησης, παράνομης διακίνησης ή χρήσης των πολιτιστικών αγαθών.

2.2 Σενάρια Παρεμβάσεων

Η ομάδα της Ιστορικότητας διακρίνει δυο πιθανά εναλλακτικά σενάρια παρέμβασης προς την ευνοϊκή εξέλιξη της υφιστάμενης κατάστασης επί τα βελτίω, με περαιτέρω αξιοποίηση των δυνατοτήτων και ευκαιριών της περιοχής του Δήμου Αχαρνών. Εν αρχή, πρόκειται να αναλύσουμε το ευρύτερο προτεινόμενο σενάριο παρέμβασης. Εν συνεχεία, θα προχωρήσουμε διακρίνοντας το αρχικό σενάριο σε δυο επιμέρους φάσεις υλοποίησης, στο Ρεαλιστικό σενάριο παρεμβάσεων, το οποίο θα είναι άμεσα υλοποιήσιμο βάσει βραχυπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού και στο Ιδανικό σενάριο παρεμβάσεων, το οποίο θα είναι υλοποιήσιμο σε επιμέρους φάσεις βάσει μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού.

Η πλούσια αστική και φυσική πολιτιστική κληρονομιά του Δήμου Αχαρνών αποτελεί πόρο μη ανανεώσιμο, αλλά διαθέσιμο προς το παρόν. Εφόσον διασφαλισθεί εγκαίρως και αξιοποιηθεί αναλόγως, δύναται υπό όρους να αποτελέσει, στο εγγύς μέλλον, καταλύτη επί της φυσιογνωμίας του τόπου. Αναδεικνύοντας τα σπαράγματα του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος σε υπερτοπικό και τοπικό πολιτιστικό πόλο έλξης επισκεπτών, σε κόμβο και αναπόσπαστο μέλος ενός ενιαίου ευρύτερου δικτύου ιστορικότητας, σε πεδίο διαπολιτισμικής προσέγγισης και μέσο ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής. Στη προσπάθεια αξιοποίησης και ανάδειξης των διαθέσιμων πολιτιστικών πόρων του Δήμου Αχαρνών, η **Ιστορικότητα** του τόπου δύναται να λειτουργήσει ταυτόχρονα:

- ως ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα προς τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη υπό τις αρχές της αειφορίας, προωθώντας την ήπια τουριστική εκμετάλλευση του πολιτισμού,
- ως στοιχείο ανανέωσης και ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας στην σύγχρονη οικονομική συγκυρία της κρίσης,
- ως εργαλείο πιθανής μελλοντικής εξασφάλισης της αυτάρκειας του τόπου.

Ζητούμενο είναι η ανάπτυξη που στοχεύει στην αναβάθμιση του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος, στη βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης του εργαζομένου και των συνθηκών διαβίωσης του κατοίκου, ενώ παράλληλα λαμβάνει υπόψη τη φέρουσα ικανότητα (χωρητικότητα) του τόπου. Εντός αυτού του πλαισίου, η συντονισμένη οργάνωση των ανθρώπινων πόρων και η στοχευμένη ενίσχυση των υλικών πόρων των πολιτιστικών υποδομών και των φορέων διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση κάθε σεναρίου παρέμβασης. Οι απαιτούμενες παρεμβάσεις ανάπλασης ή ανασύστασης των φυσικών μνημείων και αναστήλωσης ή αποκατάστασης των ιστορικών μνημείων οφείλουν να διασφαλίσουν τον πλούτο της πολιτιστικής κληρονομιάς ως ενιαίο σύνολο. Η υλοποίηση των εναλλακτικών σεναρίων παρέμβασης είναι δυνατή με αξιοποίηση της προς το παρόν διαθέσιμης χρηματοδοτικής στήριξης και της παρεχόμενης τεχνογνωσίας από τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης, όπως το ΕΣΠΑ 2007-2013, το ΣΕΣ 2014-2020, από τις πρωτοβουλίες της πολιτιστικής πολιτικής της ΕΕ, όπως το πρόγραμμα Πολιτισμός 2007-2013, από τα διεθνή σχέδια δράσης Μ.Κ.Ο. ή άλλων ανεξάρτητων επιστημονικών αρχών, όπως το International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) και ο United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). Στο προτεινόμενο σενάριο, η ομάδα μας σημειώνει ότι αναδεικνύοντας την ιστορικότητα του Δήμου Αχαρνών, ουσιαστικά διαμορφώνεται μια νέα **τουριστική εικόνα** (image) του τόπου και προωθείται ένα συγκεκριμένο **πολιτιστικό προϊόν**, που απευθύνεται επιλεκτικά με στοχευμένη προσέλκυση του εκάστοτε επιθυμητού αποδέκτη (target group). Η ικανοποίηση της τουριστικής ζήτησης είναι απαραίτητο να συνοδεύεται από σεβασμό στη φέρουσα ικανότητα του τόπου βάσει των αρχών του «Υπεύθυνου Τουρισμού» της Agenda 21 (UNCED). Οι προτεινόμενες εναλλακτικές ιστορικές διαδρομές στο Δήμο Αχαρνών απευθύνονται εξίσου στον μόνιμο κάτοικο και επισκέπτη, προτείνοντας επιμέρους διαφορετικά πολιτιστικά προϊόντα:

- βάσει της προέλευσης, όπως ο εσωτερικός ή εξωτερικός τουρισμός.

- βάσει της ηλικίας, όπως ο ανήλικος ή ενήλικος πληθυσμός.
- βάσει του είδους του τουρισμού, όπως επιστημονικός, εναλλακτικός, αρχαιολογικός, θρησκευτικός, αγροτουρισμός κ.ά.
- βάσει του μεταφορικού μέσου πρόσβασης, όπως όχημα τύπου mini bus, όχημα τύπου Ι.Χ., ποδήλατο, πεζοπορία, αναρρίχηση κ.ά.

Σε κάθε περίπτωση, η ομάδα μας επισημαίνει ότι η αποτελεσματικότητα της παρέμβασης εξαρτάται τόσο από το συστηματικό marketing της ανακατασκευασμένης εικόνας του Δήμου Αχαρνών, όσο και από το βαθμό διασύνδεσης της έννοιας της ιστορικότητας με την κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον. Η διασύνδεση οφείλει να μην είναι μονοσήμαντη, αλλά πολλαπλή και αλληλοτροφοδοτούμενη.

Η **διασύνδεση μεταξύ χώρου-μνημείου** υλοποιείται ταυτόχρονα χωρικά και ψηφιακά. Η **χωρική διασύνδεση** των μνημείων μεταξύ τους και η ένταξή τους στον αστικό ιστό, πραγματοποιείται μέσω της δημιουργίας ενός τοπικού πολιτιστικού δικτύου ιστορικότητας βάσει εναλλακτικών διαδρομών του επισκέπτη. Οι προτεινόμενες διαδρομές με εναλλαγή μεταξύ στάσης και κίνησης αναδεικνύουν τα μνημεία ως πόλους, κόμβους, αρθρώσεις και κορυφές του εν λόγω χωρικού δικτύου. Παράλληλα, προσφέρουν διαφορετικές, συμπληρωματικές θεωρήσεις των τόπων πολιτιστικού ενδιαφέροντος βάσει θεματικών εξειδικεύσεων προς ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ ιστορικού κέντρου και περιφέρειας. Διακρίνουμε τα εξής:

- το **χωρικό συσχετισμό** των μνημείων με διαμόρφωση διαδρομών βάσει της μεταξύ τους χωρικής εγγύτητας (χωρική γειτνίαση),
- το **χρονικό συσχετισμό** των μνημείων με διαμόρφωση διαδρομών βάσει της μεταξύ τους χρονικής εγγύτητας (ιστορικής ενότητας),
- τη **σύντομη διαδρομή** με ενδεικτική θεώρηση των μνημείων του ρεαλιστικού σεναρίου παρέμβασης σε συνδυασμό με την απαιτούμενη ανάπλαση οδών, πεζοδρόμων, πλατειών και με δίκτυα εναλλακτικών τρόπων μετακίνησης,
- τη **διευρυμένη διαδρομή** με συνολική θεώρηση των μνημείων του ιδανικού σεναρίου παρέμβασης σε συνδυασμό με ανάπλαση οδών, πεζοδρόμων, πλατειών, με δίκτυα εναλλακτικών τρόπων μετακίνησης, με αξιοποίηση ενδιάμεσων αδρανών χώρων, με συστηματική ανασύσταση του φυσικού περιβάλλοντος κ.ά.

Η ενίσχυση της ιστορικής συσχέτισης μεταξύ των πολιτιστικών ευρημάτων σε τοπικό και σε υπερτοπικό επίπεδο αποκαθιστά εν μέρει την πολιτιστική ενότητα του χώρου, αμβλύνοντας τη γεωγραφική απομόνωση και τη χωρική αποσπασματικότητα των τόπων πολιτιστικού ενδιαφέροντος, συνδέοντάς τους με άλλους πόλους πολιτισμού εντός του δήμου και του λεκανοπεδίου Αττικής. Παράλληλα, μέσω της χωρικής διασύνδεσης με αστικές αναπλάσεις προς αναβάθμιση του απαξιωμένου αστικού, περιαστικού, φυσικού χώρου, θα διευκολυνθεί η **οικειοποίηση** της ιστορίας του τόπου από τον κάτοικο. Άλλωστε, ζητούμενο της τοπικής κοινωνίας είναι να αναζητηθούν τρόποι οικειοποίησης της «*περαστικής πλατείας*». Μια νέα σχέση μεταξύ κατοίκου και ιστορίας, πιθανώς να λειτουργήσει ως επιπλέον μοχλός ανάσχεσης της αμφιλεγόμενης διασποράς των τοπικών ανασκαφικών ευρημάτων με μεταφορά και έκθεση σε ξένα μουσεία ή ιδιωτικές συλλογές.

Η **ψηφιακή διασύνδεση** των μνημείων μεταξύ τους και η ένταξή τους στον ψηφιακό ιστό διαδικτύωσης, πραγματοποιείται μέσω της δημιουργίας ενός ψηφιακού υπερτοπικού πολιτιστικού δικτύου με έμφαση στην στοχευμένη προσέλκυση του κοινού. Η τοποθέτηση σημείων πληροφόρησης τύπου info box σε άλλους υφιστάμενους πολιτιστικούς πόλους, όπως αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία, σε υφιστάμενους πολιτιστικούς κόμβους, όπως μουσεία και σε πύλες εισόδου «υλικές», όπως τα αεροδρόμια, ή «άυλες», όπως το internet, ευνοεί την τουριστική ανάπτυξη του τόπου και προωθεί την ενοποίηση και ενσωμάτωση των μνημείων στην σύγχρονη καθημερινότητα μέσω ψηφιακών πολιτιστικών δικτύων πληροφόρησης σε ένα ευρύτερο πολιτιστικό δίκτυο. Παράλληλα, μέσω της ψηφιακής

διασύνδεσης των πολιτιστικών ευρημάτων σε τοπικό και σε υπερτοπικό επίπεδο, θα διευκολυνθεί η **εξοικείωση** του κατοίκου με την αστική πολιτιστική κληρονομιά του τόπου. Άλλωστε, ζητούμενο της τοπικής κοινωνίας είναι να αναζητηθούν τρόποι «*ενημέρωσης και ελεύθερης πρόσβασης σε χωρικά, ψηφιακά δίκτυα πολιτισμού*».

Η **διασύνδεση μεταξύ παιδείας-πολιτισμού** κρίνεται ως απαραίτητη προϋπόθεση, κατά την οποία η κάθε επιμέρους πολιτισμική κοινωνική ομάδα οφείλει να είναι ταυτοχρόνως συμμετέχουσα στη διαμόρφωση και αποδέκτης του εκάστοτε πολιτιστικού προγράμματος. Ζητούμενο είναι η ευαισθητοποίηση του ευρέως κοινού με κίνητρα συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας σε υπάρχοντα και νέα διευρυμένα εκπαιδευτικά προγράμματα του ΥΠΠΟ, στοχεύοντας στην ενίσχυση της ιστορικής συνείδησης, στην εξοικείωση με την *de facto* (πολυ)πολιτισμική ταυτότητα, στην προσπάθεια εξομάλυνσης της διαδικασίας κοινωνικής ενσωμάτωσης με εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στη Γνώση. Παράλληλα, μέσω της παιδείας και της ιστορικότητας, πιθανώς η **πολυπολιτισμικότητα** που χαρακτηρίζει το Δήμο Αχαρνών, να μετατραπεί σε ένα δυναμικό φαινόμενο, προωθώντας μια πιο πλουραλιστική θεώρηση της πολιτισμικής ετερότητας και επιτρέποντας την συνύπαρξη μέσω του συγκριτισμού. Η σταδιακή εξοικείωση της τοπικής κοινωνίας με το πολιτισμικό περιβάλλον (*cultural context*) εξαρτάται από την αμοιβαία αποδοχή της διαφορετικότητας και της εθνολογικής ανομοιογένειας. Άλλωστε, ζητούμενα της τοπικής κοινωνίας είναι η αναζήτηση ενός είδους κοινωνικής παιδείας που να λειτουργήσει ως «*μέσο ένταξης υποβαθμισμένων και παραβατικών κοινωνικών ομάδων*», η άμβλυνση των συμβολικών ορίων «*χωρικής και ταξικής κατανομής ενός ετερόκλητου πληθυσμού*», η άμβλυνση των «*σημείων σύγκρουσης*», η «*συνύπαρξη με παράλληλη διατήρηση εκάστης πολιτισμικής ταυτότητας*». Πώς όμως διαμορφώνεται η πολιτισμική ταυτότητα, πώς και «ποιος» πολιτισμός δύναται να λειτουργήσει ως μέσο ένταξης ($\neq$ ενσωμάτωσης) των περιοχών Ρομά και Ρωσοπόντιων; Σε ποιόν ανήκει η πολιτιστική κληρονομιά;...

Η **διασύνδεση μεταξύ παραγωγικής δραστηριότητας-πολιτισμού** στοχεύει στη διατήρηση της εναπομείνας γεωργικής γης και πρασίνου του Δήμου Αχαρνών, αναδεικνύοντας την αγροτική παραγωγική δραστηριότητα ως συνιστώσα διαμόρφωσης της ταυτότητας του τόπου. Η ενίσχυση της διαχρονικής σχέσης μεταξύ αγροτικής παραγωγής και τόπου θα ενισχυθεί με κίνητρα διατήρησης των παραγωγικών δραστηριοτήτων, συνδυάζοντας τη σύγχρονη ανθοκηπευτική καλλιέργεια με άλλα εγχώρια παραδοσιακά προϊόντα και τρόπους καλλιέργειας. Η εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων *σχολικής αστικής καλλιέργειας* είναι απαραίτητα, ώστε να ανακτηθεί η συλλογική μνήμη και η ταυτότητα του τόπου. Το πώς και ποιος «*παράγει*» πολιτισμό είναι εξίσου σημαντικό να διερευνηθεί... Η αναζωογόνηση της σύγχρονης αγροτικής παραγωγικής δραστηριότητας ως εργαλείο ενίσχυσης της τοπικής αγοράς εργασίας μέσω της ανθοκηπευτικής καλλιέργειας, θα συμβάλει σημαντικά στην αντιμετώπιση του φαινομένου της ανεργίας. Μέσω της συμπληρωματικής ειδίκευσης των κατοίκων, προαιρετικά και κατ'επιλογήν, στην αγροτική παραγωγική δραστηριότητα, τόσο η οικονομική αναδιάρθρωση όσο και η κοινωνική ανασυγκρότηση θα διευκολυνθούν. Άλλωστε, ζητούμενο της τοπικής κοινωνίας είναι η ενίσχυση της απασχόλησης ως «*μέσο ένταξης υποβαθμισμένων και παραβατικών κοινωνικών ομάδων*», οι οποίες δεν έχουν καμία άλλη εναλλακτική εργασίας πέραν των παράνομων δραστηριοτήτων που ασκούν, όπως λαθρεμπόριο κ.ά. Παράλληλα, εξίσου σημαντική είναι η *αξιοποίηση του κτιριακού αποθέματος κενών βιομηχανικών κελυφών* ως υποδοχείς νέων ποικίλων δραστηριοτήτων που κρίνονται απαραίτητες από την τοπική κοινωνία.

2.3 Βασικοί άξονες Σύγκλισης με λοιπά δίκτυα εξειδίκευσης (υποομάδες)

Η ομάδα μας θεωρεί ότι μόνο μέσω σφαιρικής θεώρησης των επίμαχων ζητημάτων, μέσω συστηματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων και μέσω σύγκλισης σε βασικούς

άξονες με τα λοιπά δίκτυα εξειδίκευσης, θα αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της προτεινόμενης παρέμβασης στην περιοχή του Δήμου Αχαρνών.

Αναλυτικότερα, μπορεί ζητούμενο της τοπικής κοινωνίας να είναι η «*οριοθέτηση του ζωτικού ατομικού και συλλογικού χώρου*», η «*καταστολή των παράνομων δραστηριοτήτων, η (επαν)οικειοποίηση του δημόσιου χώρου και η αποκατάσταση του αισθήματος ασφάλειας*», αλλά η **επίλυση του φαινομένου της παραβατικότητας** αποτελεί ένα σύνθετο ζήτημα, για το οποίο πρέπει να αναζητηθούν τα βαθύτερα και πραγματικά αίτιά του. Είναι γεγονός ότι τμήμα της τοπικής κοινωνίας με συγκεκριμένα εθνολογικά ή κοινωνικά χαρακτηριστικά αποκλείεται συστηματικά από δημόσιες εξυπηρετήσεις και κοινωνικές παροχές και οδηγείται σε σταδιακό αποκλεισμό από την παιδεία, την κοινωνία, την οικονομία. Η υποβάθμιση, η περιθωριοποίηση και η παραβατικότητα αποτελούν αναπόφευκτα επακόλουθα του «κοινωνικού αποκλεισμού» και εγκλωβίζουν τμήμα του ανωτέρω ανειδίκευτου τοπικού πληθυσμού μεταξύ ανεργίας και παρανομίας, δίχως καμία άλλη εναλλακτική εργασία πέραν των παράνομων δραστηριοτήτων που ασκεί.

Η ανάσχεση του φαινομένου της κατάτμησης γης, της αυθαίρετης δόμησης, της άναρχης επέκτασης πόλης και η **διαχείριση του δημόσιου χώρου** εντός του αστικού και περιαστικού ιστού οφείλουν να αποτελέσουν αντικείμενο μακροπρόθεσμου χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού με προγραμματισμό της ένταξης νέων περιοχών εντός του σχεδίου, με συστηματικό έλεγχο της δόμησης εντός και εκτός σχεδίου. Η διάσωση των μνημείων του πολιτισμού και εν γένει του πλούτου της πολιτιστικής κληρονομιάς θα μπορούσε να συνδυαστεί με το ζητούμενο της τοπικής κοινωνίας περί ανάγκης «εφαρμογής των νόμων, κανονισμών, κανόνων», εξασφαλίζοντας μεταξύ άλλων τον έγκαιρο εντοπισμό νέων ευρημάτων μελλοντικών ανασκαφών.

Η **προστασία του φυσικού περιβάλλοντος** είναι πρώτιστης σημασίας και είναι εφικτό κατά τόπους να συνδυαστεί με το ζητούμενο της τοπικής κοινωνίας σχετικά με την «*προστασία σε συνδυασμό με άσκηση φυσικών ή αθλητικών δραστηριοτήτων που δεν βλάπτουν την φύση*». Εντός του ίδιου πλαισίου, η **διαχείριση των αποβλήτων και απορριμάτων** θα προστατέψει την εναπομείνασα βιοποικιλότητα της Πάρνηθας και του Κηφισού, καθώς παράλληλα θα επιτρέψει την «*εξοικείωση του κατοίκου με διαδικασία ανακύκλωσης, κομποστοποίησης*».

Η **ενίσχυση υποδομών βιώσιμης κινητικότητας** εντός του αστικού και περιαστικού χώρου θα αποκαταστήσει σε σημαντικό βαθμό την προσβασιμότητα του κοινού στα μνημεία και θα βελτιώσει τη διαχείριση της οδικής ασφάλειας και της κινητικότητας των πεζών εντός του αστικού ιστού. Ο περιορισμός της διαμπερούς κίνησης οχημάτων με τη δημιουργία ενός διευρυμένου δικτύου ποδηλάτου, πεζοδρόμων, διαμορφώσεων θα επιτρέψει την αναβάθμιση της ποιότητας και την ευρύτερη αξιοποίηση του αστικού, περιαστικού και φυσικού πολιτιστικού περιβάλλοντος. Παράλληλα, μέσω των εναλλακτικών μορφών μετακίνησης, πιθανώς να αμβλυνθούν έως ένα βαθμό ο κατακερματισμός και η ασυνέχεια των χωρικών δικτύων λόγω της προηγούμενης χωροθέτησης χρήσεων υπερτοπικής σημασίας. Ο συνδυασμός των υφισταμένων μεταφορικών υποδομών και δικτύων των ΜΜΜ με δίκτυα ποδηλάτου και με νέες διαμορφώσεις του αστικού χώρου αποτελούν ένα εύλογο ζητούμενο της τοπικής κοινωνίας που ζητά να ενισχυθούν οι «*εναλλακτικοί τρόποι μετακίνησης του τοπικού πληθυσμού*».

Η **μελλοντική αξιοποίηση των διαθέσιμων ενδιάμεσων αδρανών χώρων**, όπως των στρατοπέδων «Τχου (ΠΒ) Παπαστάθη Ιωάννη» και «Αγού (ΜΧ) Καποτά Βασιλείου», της περιοχής της Αμυγδαλέζας και του αδόμητου χώρου κατά μήκος του Ολυμπιακού Χωριού, δύναται να λειτουργήσει υπό όρους προωθητικά στην αναπτυξιακή πορεία της περιοχής του Δήμου Αχαρνών. Ειδικότερα, εφόσον οι χώροι αυτοί συμπεριληφθούν στη μελλοντική αναπτυξιακή προοπτική της περιοχής, προτείνουμε να μετατραπούν από ενδιάμεσους αδρανείς χώρους σε αστικές νησίδες, σε πεδία εφαρμογής «ολοκληρωμένων» αστικών

παρεμβάσεων επ'ωφελεία της τοπικής κοινωνίας και του πολιτισμού, αποφεύγοντας τη μονοσήμαντη αξιοποίηση του πολιτισμού ως «μονοκαλλιέργεια» και λαμβάνοντας υπ' όψιν έως ένα βαθμό το ζητούμενο της τοπικής κοινωνίας περί «απόδοσης της διαθέσιμης γης σε αστική καλλιέργεια, σε άθληση, σε βιωματική προσέγγιση του πολιτισμού...». Οι χώροι αυτοί μπορεί να αποτελέσουν ταυτόχρονα:

- ένα ιδανικό ενδιαμέσο, μεταβατικό δημόσιο χώρο,
  - ένα κέντρο αναδιανομής του κοινού από και προς τις προτεινόμενες εναλλακτικές ιστορικές διαδρομές,
  - ένα πρόσφορο τόπο υλοποίησης της σύγκλισης με τα λοιπά δίκτυα εξειδίκευσης,
- με κοινό στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης στην περιοχή του Δήμου Αχαρνών.

2.4 Αστικοί χώροι, ιστορικά και φυσικά μνημεία με προτεραιότητα παρέμβασης

Τα δυο προτεινόμενα εναλλακτικά σενάρια παρέμβασης περιλαμβάνουν μόνο ένα δείγμα του πλούτου² της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχή του Δήμου Αχαρνών με αρχαία ελληνικά και ρωμαϊκά μνημεία, βυζαντινά και νεότερα χριστιανικά μνημεία, νεότερα μνημεία, φυσικά μνημεία και διαθέσιμους ενδιαμέσους αδρανείς χώρους. Τόσο στο ρεαλιστικό όσο και στο ιδανικό σενάριο παρέμβασης επιχειρήσαμε να καλύψουμε ενδεικτικά το εύρος και το είδος των ιστορικών και φυσικών μνημείων του τόπου. Εντός αυτού του πλαισίου, θα αναλύσουμε εν συντομία τα ακόλουθα ιστορικά μνημεία που βρίσκονται εντός του αστικού και περιαστικού ιστού, συμπεριλαμβανομένου του φυσικού περιβάλλοντος της Πάρνηθας και του Κηφισού Ποταμού. Εν συνεχεία, θα παραθέσουμε σχετικούς χάρτες για την κατανόηση της χωροθέτησης των μνημειακών σπαραγμάτων.

Ο *Μυκηναϊκός Θολωτός Τάφος* (~1500-1300 π.Χ.) ανεσκάφη το 1879 από τους Habbo Gerhard Lolling, Γερμανό Αρχαιολόγο επικεφαλής του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Αθήνας και Παναγιώτη Σταματάκη, Έλληνα Έφορο Αρχαιοτήτων. Πρόκειται για τον επιβλητικότερο και καλύτερα διατηρημένο μυκηναϊκό θολωτό τάφο της Αττικής, ο οποίος χρονολογείται στην ΥΕ ΙΙΙ εποχή. «Αποτελείται από το δρόμο, δηλαδή το διάδρομο που οδηγούσε στον τάφο, το στόμιο και το θάλαμο. Είναι υπόγειος, κτισμένος με σχετικά μικρές πέτρες ακανόνιστου σχήματος. Το σχήμα του θαλάμου είναι κωνικό με κυρτά τοιχώματα και θυμίζει τεράστια κυψέλη. Η διάμετρος της θόλου είναι 8,35 μ. και το ύψος της 8,74 μ. Το βάθος του στομίου είναι 3,35 μ. και το πλάτος του 1,55 μ. Το υπέρθυρο είναι από ογκώδη επιμήκη λίθο. Πάνω από το υπέρθυρο σε αντίθεση με άλλους θολωτούς, όπου υπάρχει το ανακουφιστικό τρίγωνο, δηλαδή ένα κενό τριγωνικό τμήμα, χρησιμοποιήθηκαν τέσσερις μικρότεροι, αδούλευτοι ογκόλιθοι, παράλληλοι μεταξύ τους και με μικρά κενά ενδιαμέσα. Ο δρόμος έχει μήκος 27 μ. και πλάτος 3 μ. και τα τοιχώματά του είναι κτισμένα με αργές (ακατέργαστες) πέτρες. Εξωτερικά, η θόλος καλύπτεται με χώμα ώστε να σχηματιστεί ένα είδος τύμβου. Πρόκειται για τον τάφο σημαντικού προσώπου της περιοχής, όπως πιστοποιούν το είδος του τάφου, τα κτερίσματα και τα πολυάριθμα κοσμήματα άριστης καλλιτεχνικής ποιότητας. Ιδιαίτερα πλούσιος ο τάφος περιείχε πήλινα και λίθινα αγγεία, χάλκινα όπλα, ελεφάντινα αντικείμενα, σφραγιδολίθους, κοσμήματα από χρυσό, άργυρο, χαλκό, υαλόμαζα και φαγεντιανή. Τα μοτίβα των κοσμημάτων και των αγγείων είναι γνωστά μυκηναϊκά-μινωικά σχέδια. Από τα πιο σημαντικά ευρήματα είναι μια ελεφάντινη λύρα με ανάγλυφες σφίγγες στη βάση της, που βρέθηκε σπασμένη στον ταφικό θάλαμο. Η λύρα αυτή, από τις πρωιμότερες του είδους, είχε πιθανότατα εφτά ή οχτώ χορδές και αποτελεί σπάνιο εύρημα για τη γνώση της μουσικής στην αρχαιότητα. Άλλο αξιόλογο εύρημα είναι μια ελεφάντινη κυλινδρική πυξίδα με πώμα που είναι διακοσμημένη με ανάγλυφα κριάρια σε δύο ζώνες, ενώ το πώμα με τέσσερα κριάρια σε ακτινωτή διάταξη. Τα ευρήματα δείχνουν την οικονομική ευρωστία των κατοίκων του

² Βλ. Παράρτημα: Σημείωση (1) Χρονοδιάγραμμα.

τάφου, το επίπεδο πολιτισμού και την υψηλή κοινωνική τους θέση. Στην επίχωση του δρόμου του τάφου, μπροστά από την είσοδο, βρέθηκαν ευρήματα που μαρτυρούν λατρεία αφηρωισμένων νεκρών έως την Κλασική Εποχή. Τότε σταματά απότομα η χρήση του χώρου, πιθανότατα εξαιτίας του Πελοποννησιακού πολέμου. Τα ευρήματα βρίσκονται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Από το 2000 ο Δήμος Αχαρνών, για την ανάδειξη του Θολωτού Τάφου, διοργανώνει εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο οποίο συμμετέχουν μαθητές από όλη την Αττική και περιλαμβάνει διαλογικό μάθημα, προβολή διαφανειών, ταινίας, ξενάγηση στο μνημείο, θεατρικό δρώμενο με αναπαράσταση μιας τυπικής μυκηναϊκής ταφής³. Βρίσκεται στη Λεωφόρο Φιλαδελφείας 205, στην περιοχή Λυκότρυπα Κόκκινος Μύλος, στις Αχαρνές.

Πηγή: Λιτσάρδου Δ. (2013), <http://history-pages.blogspot.gr>

Το *Νυμφαίον* ή *Ιερό του Πανός* ή *Πανείον* ή *Σπηλιά* (~ 800-600 π.Χ.) και μετέπειτα *Σπήλαιο Λυχναριτέζας* (~300-400 μ.Χ.) ήταν τοποθεσία φυσικού ιερού, κατά την αρχαιότητα, αφιερωμένο στις Νύμφες των πηγών, όπως οι Ναϊάδες, και στον Πάνα. Επρόκειτο για φυσικό σπήλαιο όπου ανέβλυζαν πηγές που θεωρούνταν λουτρώνες και χώροι ενδιαίτησης (κατοικίες) των Νυμφών. «Σε αυτό το χώρο αναφέρεται ο Αριστοφάνης στις «Νεφέλες» και εκεί διαδραματίζεται η υπόθεση «Δύσκολος» του Μένανδρου. Ο χώρος είχε μια συνεχή λατρευτική ιστορία από τους προϊστορικούς μέχρι τους βυζαντινούς χρόνους και ονομάζεται λυχνοσπηλιά ή λυχναριτέχα γιατί μέσα βρέθηκαν αμέτρητα λυχνάρια»⁴. Βρίσκεται στο Φαράγγι της Γκούρας, στην περιοχή Κελάδων, στην Πάρνηθα.

Πηγή: <http://fysiolatres.blogspot.gr>

³ Βλ. Πλάτωνος-Γιώτα Μ., (2004), *Αχαρναί. Ιστορική και Τοπογραφική Επισκόπηση των Αρχαίων Αχαρνών, των γειτονικών Δήμων και των οχυρώσεων της Πάρνηθας, Αχαρνές*, εκδόσεις Δήμος Αχαρνών. Επίσης βλ. <http://www.acharnes.gr/el/category/content-386-54> και http://www.yppo.gr/5/g5161.jsp?obj_id=16630

⁴ Βλ. http://www.edasa.gr/h_gnosti_agnosti_parnitha.html

Τα *Φρούρια*⁵ με ακρόπολη, οχυρό, πύργο ή τείχη (~600-400 π.Χ.) βρίσκονται διάσπαρτα σε κομβικά σημεία (περάσματα) στην Πάρνηθα, η οποία στην αρχαιότητα αποτελούσε το φυσικό προπύργιο της Αθήνας από τα βόρεια και γι' αυτό ήταν περισσότερο οχυρωμένο από κάθε άλλο Ελληνικό βουνό. Υπήρχαν δυο φυσικά περάσματα που συνέδεαν την Αθήνα με την Θήβα και τους Δελφούς από την διάβαση της Φυλής σε υψόμετρο 700 μ. και με την Εύβοια και τον Ωρωπό από τη διάβαση της Δεκέλειας στη θέση Κλειδί σε υψόμετρο 640 μ. Στη Φυλή και στη Δεκέλεια υπήρχαν φρούρια και στην Πάρνηθα τείχη και οχυρωματικοί πύργοι. Μεταξύ ~600-500 π.Χ. ανεγέρθησαν το Πάνακτο με οχυρό, πύργο, τείχη στην Πάρνηθα, το Φρούριο Λειψύδριο στην Κορακοφωλέζα στην Πάρνηθα, το Φρούριο Κορορέμι στο Χάνι του Καμπόλι στην Πάρνηθα, το Κάστρο του Κορυνού στην Πάρνηθα, το Φρούριο της Φυλής με οχυρό, πύργο, τείχη στον Αρχαίο Δήμο Φυλή των Φυλασιών στην Πάρνηθα, το οποίο ήταν το στρατηγείο των Λακεδαιμονίων κατά την διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου. Μεταξύ ~500-400 π.Χ. ανεγέρθησαν ο Πύργος σε υψόμετρο 737 μ. στο Πυργάρι, κοντά στο Τσουγκράτι και στα Μαζαρέικα στην Πάρνηθα, ο Πύργος της Οινόης στην Οινόη, κοντά στο Μάζι στην Πάρνηθα, ο Πύργος του Λοιμικού διαστάσεων 8 X 8 μ² σε υψόμετρο 814 μ. στη ΒΔ Πάρνηθα, ο Λόφος Κοτρώνι με οχυρό, πύργο, τείχη στις Αφίδνες, το Φρούριο Βιλατούρι στο οροπέδιο Φίχθι στην Οινόη, το Φρούριο Καστράκι ή Χτήριο με οχυρό, πύργο, τείχη στο Χάνι του Καμπόλι στην Πάρνηθα, το Φρούριο των Ελευθερών με ακρόπολη, οχυρό, πύργο, τείχη στην Πάρνηθα, το Φρούριο Κατσιμίδι με οχυρό, πύργο, τείχη στην Πάστρα, το Φρούριο Παλαιόκαστρον με ακρόπολη, οχυρό, πύργο, τείχη στη Δεκέλεια που αναφέρεται στο Θουκυδίδη ως «*επιφανές μέχρι της πόλεως*».

Πηγή: Πλάτωνος-Γιώτα Μ. (2004)

Ο *Αχαρνικός Οχετός*⁶ (~500-400 π.Χ.) ήταν το αρχαίο υδραγωγείο της ευρύτερης περιοχής, λειτουργούσε ως αρδευτικό έργο και ανεσκάφη το 1840. Βρίσκεται στην οδό Μόρνου, στη συνοικία του Σιδηροδρομικού Σταθμού στην Πάρνηθα.

Πηγή: Πλάτωνος-Γιώτα Μ. (2004)

⁵ Βλ. http://www.edasa.gr/h_gnosti_agnosti_parnitha.html

⁶ Βλ. <http://ileamousio.wordpress.com>

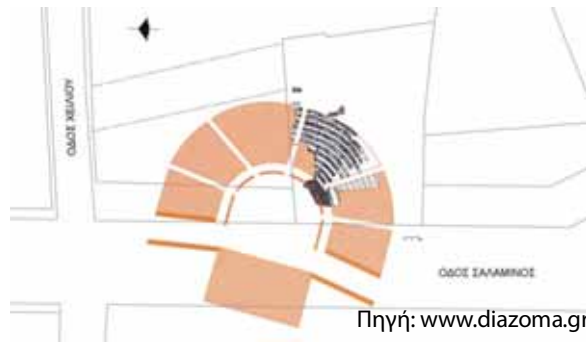
Η Ιππία Οδός (~500-400 π.Χ.) ήταν το κατεξοχήν αρχαίο οδικό δίκτυο που συνέδεε το κέντρο της Αθήνας με το Δήμο Αχαρνών, ανασκάφη το 2004 από την Μαρία Πλάτωνος-Γιώτα, Αρχαιολόγο και σπάρραγμά της μη προσβάσιμο από το κοινό βρίσκεται περιφραγμένο στον παράδρομο της Αττικής Οδού, στις Αχαρνές.

Η Αχαρνική Πύλη (~480-450 π.Χ.) ήταν η κατεξοχήν πύλη της Ιππίας Οδού, δηλαδή του αρχαίου οδικού δικτύου που συνέδεε το κέντρο της Αθήνας με το Δήμο Αχαρνών και βρίσκεται στη συμβολή των οδών Αιόλου και Σοφοκλέους στην Αθήνα.

Πηγή: Λιτσάρδου Δ. (2013)

Το Αρχαίο Θέατρο (~500- 400 π.Χ.) φιλοξενούσε θεατρικές παραστάσεις με αφορμή εορτασμούς προς τιμή του θεού Διονύσου με θρησκευτικό χαρακτήρα, όπως τα μεγάλα Διονύσια, τα Λήναια κá. Χρονολογείται από την κλασική εποχή. Τα ευρήματα που βοήθησαν στην χρονολόγησή του ήταν οι πινακίδες που ανέφεραν τα έσοδα από τη μίσθωση του θεάτρου για τις παραστάσεις. Συγκεκριμένα, ανακαλύφθηκε μία ολόκληρη κερκίδα με 11 σειρές καθισμάτων και ένα μικρό τμήμα της ορχήστρας. Το κοίλο, οι πάροδοι και το σκηνικό οικοδόμημα εικάζεται ότι βρίσκονται κάτω από το δρόμο. Το αρχαίο θέατρο αποτελείται από το κοίλο, την ορχήστρα και τη σκηνή. Βρίσκεται σε κακή κατάσταση, επειδή πολλοί χώροι του διαβρώνονται λόγω της ροής υδάτων. Υπάρχει μέριμνα για την αξιοποίησή του, αλλά δυστυχώς προϋποθέτει την κατοχή μεγάλου κεφαλαίου, προκειμένου να απαλλοτριωθούν τα γειτονικά ακίνητα, τα οποία ανήκουν σε ιδιώτες. Δίπλα στο αρχαίο θέατρο ανακαλύφθηκε ο ναός της Ιππίας Αθηνάς. Βρίσκεται στη συμβολή των οδών Σαλαμίνας 21 και Λιοσίων, στην περιοχή Κάραβος, στις Αχαρνές.

Πηγή: www.diazoma.gr

Πηγή: Λιτσάρδου Δ. (2013)

Ο Ταφικός Τύμβος του Σοφοκλή ή Καμβέζας ή Ηρίον (~406 π.Χ.) στη Δεκέλεια πιθανολογείται ότι είναι του τραγωδού Σοφοκλή. Από την Πάρνηθα (όπου πιστεύεται ότι υπήρχε άγαλμα) περιμένανε επί μήνες σημάδι του Δία οι ιερείς της Αθήνας κοιτώντας από την Πνύκα και την Ακρόπολη για να ξεκινήσει η ιερή πομπή για τους Δελφούς (Πυθαϊδα). Βρίσκεται στη Μεγάλη Βρύση ή Παναγίτσα, στην περιοχή Βαρυμπόμπη, στην Πάρνηθα.

Η Ρωμαϊκή αγροικία (~100-200 μ.Χ.) βρίσκεται στην περιοχή Μονοπάτι, στις Αχαρνές.

Το Αδριάνειο Υδραγωγείο (~134-140 μ.Χ.) είναι ρωμαϊκό δίκτυο με αγωγούς και δεξαμενή ύδρευσης που χρησίμευαν για την παροχή νερού. Κατασκευάστηκε από το ρωμαίο αυτοκράτορα Αδριανό και ξεκινούσε από την Πάρνηθα περνώντας από πολλές περιοχές της Αθήνας, καταλήγοντας στο Λυκαβηττό. Όμοια με τον αχαρνικό οχετό, το Αδριάνειο υδραγωγείο άρχισε από τη σημερινή περιοχή του Ολυμπιακού χωριού, ο ρόλος του ήταν η υδροδότηση της Αθήνας και ήταν σε χρήση από την εταιρεία Ε.Υ.Δ.Α.Π μέχρι και το έτος 1950, όμως, από τότε και μετά η αξιοποίησή του σταμάτησε. Μόνο στην περιοχή της νέας Ιωνίας έγιναν προσπάθειες για την ανασύσταση του υδραγωγείου. Σπάραγμά του μη προσβάσιμο από το κοινό βρίσκεται στο Ολυμπιακό Χωριό.

Πηγή: Λιτσάρδου Δ. (2013)

Η Εκκλησία του Αγ.Ιωάννη Προδρόμου του Νηστευτή (~1200-1300 μ.Χ.) διαθέτει εντοιχισμένο αρχαιολογικό υλικό και βρίσκεται στη Λεωφόρο Λιοσίων, στις Αχαρνές.

Η Εκκλησία Παναγίας Χελιδονούς (~1300-1500 μ.Χ.) διαθέτει εντοιχισμένο αρχαιολογικό υλικό και βρίσκεται μαζί με το μικρό της σπήλαιο πάνω στην πλαγιά απ'όπου κατέβαινε παλιά το ρέμα της Χελιδονούς, στο δρόμο που οδηγεί από το Μενίδι στην Κηφισιά. Το σπήλαιο είναι συνδεδεμένο με τη λατρεία των Νυμφών τα αρχαία χρόνια. Αργότερα στον ίδιο χώρο λατρεύτηκε ο θεός Πάνας, ο οποίος χάρισε τα σπήλαια στη θεά Άρτεμη. Με την εμφάνιση της νέας θρησκείας του Χριστιανισμού γκρεμίστηκαν τα αρχαία ιερά.

Χαρακτηριστική είναι η λαϊκή δοξασία των κατοίκων του Μενιδίου που πίστευαν ότι «στο ρέμα της Χελιδονούς υπήρχαν νεράιδες και δράκοι. Αναφέρεται μάλιστα ότι κάποιος μοναχός που διέμενε σε μια καλύβα στον Κηφισό, κυνήγησε με ξόρκια τις νεράιδες. Τις έκλεισε σε μια σπηλιά και ο Σταυρωμένος του ιερού φόβιζε τις νεράιδες που κινδύνευαν να πεθάνουν από πείνα και δίψα. Μια γυναίκα μαυροφορεμένη τις έκλεισε μέσα στο πέπλο της και όταν το άνοιξε πλήθος χελιδόνια πέταξαν στον ουρανό και έτσι δικαιολογείται πιθανόν η ονομασία, Παναγία η Χελιδονού. Στα νεότερα χρόνια, στις δύσκολες εποχές η σπηλιά με τα πλούσια νερά της υπήρξε καταφύγιο των βοσκών και των Αθηναίων, οι οποίοι διαμόρφωσαν το εσωτερικό σύμφωνα με τη νέα θρησκεία. Επομένως σταδιακά δημιουργήθηκε ένας χώρος αφιερωμένος στη Παναγία, που πήρε το προσωνύμιο, η Παναγία της ρεματιάς. Πολλές ακόμη παραδόσεις αφορούν το προσωνύμιο, Χελιδονού. Για παράδειγμα ο Perrot ο οποίος το 1857 επισκέφτηκε την Ελλάδα, γράφει ότι κάποτε που οι κάτοικοι της περιοχής κινδύνευαν από τους κατακτητές, την ώρα που είχαν παραταχθεί απέναντί τους σ' έναν άνισο αγώνα, ένα χελιδόνι πέταξε μέσα από μια σπηλιά. Ενθαρρυμένοι οι Έλληνες επιτέθηκαν και νίκησαν. Σε ανάμνηση του γεγονότος έχτισαν την εκκλησία και την ονόμασαν Παναγία η Χελιδονού. Άλλη παράδοση καταγραμμένη από τον καθηγητή Μουζάκη αναφέρει ότι κατά την τουρκοκρατία μόναζαν στο μοναστήρι λίγες καλόγριες. Ο πασάς του Μενιδίου θέλησε να το καταστρέψει και να τις ατιμάσει. Εκείνες παρακάλεσαν την Παναγία να τις σώσει. Η Παναγία τις άκουσε και τις μεταμόρφωσε σε χελιδόνια. Περίφημα ήταν και τα πλατάνια της Χελιδονούς με κορμό που αγκάλιαζαν τρεις άντρες, δίπλα στις πηγές. Εντύπωση προκαλούσε αυτό που βρισκόταν μπροστά στο πλάτωμα της εκκλησίας. Εκείνο που το έκανε ξεχωριστό ήταν η τεράστια κουφάλα του, όπου κατά την παράδοση ζούσε ο φοβερός δράκος, ο οποίος βασιλείο του είχε το πυκνό ρουμάνι του Κηφισού. Όμως καθώς περνούσαν τα χρόνια αυτή η ομορφιά καταστράφηκε. Τα νερά της Χελιδονούς τα πήρε η ΟΥΛΕΝ και αυτός ήταν ο πρώτος οικολογικός τραυματισμός του περιβάλλοντος της Χελιδονούς. Τα πλατάνια εκσκάφτηκαν είτε κόπηκαν για να ζεστάνουν τους Αθηναίους στα δύσκολα χρόνια της κατοχής».

Το πανηγύρι της Χελιδονούς ήταν γνωστό και «γινόταν δύο φορές το χρόνο, την Πρωτομαγιά και στις 23 Αυγούστου, που γιορταζόταν η Μετάσταση της Θεοτόκου, εννέα ημέρες μετά την Κοίμηση. Το πανηγύρι στις 23 Αυγούστου γινόταν με κλαρίνα, λατέρνες, χορούς, κρασί, υπαίθρια διασκέδαση και γαϊδουροδρομίες. Προσκυνητές από τα Μεσόγεια, Κηφισιά, Μαρούσι, Μενίδι, Κουκουβάουνες, συνέρεαν στον ιερό χώρο. Οι Μενιδιάτες μετά το τέλος του πανηγυριού συναγωνίζονταν με τις σουσύτες και τα άλογα ποιος θα φτάσει πρώτος στο χωριό. Κατά την περίοδο της κατοχής του 1940 η Χελιδονού άρχισε να εορτάζεται από τους Μενιδιάτες και Κουκουβανιώτες χωρικούς στις 15 Αυγούστου, ημέρα της Κοίμησης της Θεοτόκου»⁷.

Ο Ιερός Ναός Αγ.Βλασίου (~1906 μ.Χ.) είναι ο ιερός ναός του πολιούχου του Δήμου Αχαρνών, εκεί έχει μεταφερθεί το πανηγύρι της Ζωοδόχου Πηγής και βρίσκεται στην οδό Φιλαδελφείας 1, στην κεντρική πλατεία των Αχαρνών.

⁷ Βλ. <http://www.asda.gr>

Πηγή: Λιτσάρδου Δ. (2013), <http://www.asda.gr>, <http://www.paysanias.blogspot.com>

Ο Κηφισός Ποταμός και οι Νερόμυλοι (~1700-1800 μ.Χ.) που βρίσκονται εγκαταλελειμμένοι κατά μήκος του ποταμού, όπως ο Νερόμυλος του Κιαμίλ Μπέη χτισμένος προ του 1836 στο Μονοπάτι, στη περιοχή της Χελιδονούς στις Αχαρνές με ιδιοκτήτες τους Μ. Μπεκίρη και Μ. Κόπανο, ο Μύλος του Μπέη χτισμένος προ του 1831 στον Κηφισό στις Αχαρνές με ιδιοκτήτη τον Κιαμίλ Μπέη, ο Μύλος του Γεφυριού χτισμένος προ του 1821 στη Γέφυρα Χτυπητού, στις Κουκουβάουνες με ιδιοκτήτες τους Χανούμη Λειβαδίτισσα και Σ. Κόπανο, ο Μύλος του Χτυπητού ή του Κότου Γέφυρα Χτυπητού, στις Κουκουβάουνες με ιδιοκτήτες τους Χατζή Τατάρ Αχμέτη Γκάνο και Α. Κιούση, ο Νερόμυλος χτισμένος προ του 1801 στη Μποφίλια με ιδιοκτήτες τους Ομέρ Φωτιά και Κ. Πονηρό, ο Χαμόμυλος πλησίον της Λυκότρυπας, στον Κόκκινο Μύλο με ιδιοκτήτη τον Μειμέτ Εφέντη, ο Μύλος του Σκουντούπη στις Αχαρνές με ιδιοκτήτη τον Χατζή Αλή Χασεκί, ο μηχανικός Μύλος του Τριβέλα ή Πανούση χτισμένος προ του 1880 στην Λεωφόρο Λιοσίων, πλησίον του Ι.Ν. Αγίου Ιωάννη Νηστευτή στις Αχαρνές με ιδιοκτήτη τον Σ. Τριβέλα, ο μηχανικός Μύλος του Τριβέλα στη Λεωφόρο Λιοσίων, πλησίον του Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στις Αχαρνές με ιδιοκτήτη τον Σ. Τριβέλα.

Το Κτήμα Τατοΐου (~1871-1891 μ.Χ.) στην Πάρνηθα.

Ο Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας ιδρύθηκε το 1961, εντάχθηκε το 1979 στο δίκτυο SPA βάσει της κοινοτικής Οδηγίας (79/409/ΕΟΚ), ανακηρύχθηκε ως τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ως εκτροφείο θηραμάτων βάσει της Υ.Α. 25638/1269, εντάχθηκε το 1992 στο δίκτυο Natura 2000 βάσει της κοινοτικής Οδηγίας (92/43/ΕΟΚ). «Ιδιαίτερη ομορφιά και ενδιαφέρον προσδίδει στην Πάρνηθα η μορφολογία της που την χαρακτηρίζει μια ποικιλία από ιδιομορφίες του τοπίου, που κάνουν την διαδρομή από τα πολλά μονοπάτια της ξεκούραστη και ενδιαφέρουσα. Ο πεζοπόρος μπορεί να συναντήσει ομαλές κορυφές (Κυρά, Καραβόλα) αλλά και απόκρημνες κορυφογραμμές (Άρμα, Φλαμπούρι), μικρά οροπέδια και ξέφωτα (Μολα, Λημικο), πανέμορφα λιβάδια (Σαλονίκη, Βουντημα) και κοιλάδες αλλά και βαθιές, δύσβατες χαράδρες και φαράγγια (Γκούρα), ρέματα και σπηλαιοβάραθρα (Δεκέλειας, Ταμιλθιού), όπως και χαρακτηριστικές δολίνες (μικρές καταβόθρες του εδάφους που οφείλονται στο ασβεστολιθικό πέτρωμα σε συνδυασμό με τις κινήσεις των υπόγειων νερών), (Μακρυλάκκα,

Ταμίλι, Νταβέλη). Κατά την περίοδο των βροχών μερικές μαζεύουν νερό και σχηματίζουν μικρές λιμνούλες (λούτσες). Τέλος την Πάρνηθα ομορφαίνουν οι πολλές (45 πηγές συνεχούς ροής) δροσερές πηγές της (Κιθαρα, Μεσιανό νερό, Σκιπιζα, Κορομηλιά, Παλιομηλεσι κά.). Ο γεωλογικός σχηματισμός της Πάρνηθας κράτησε 300 εκατομμύρια χρόνια, μάλιστα στην περιοχή μεταξύ Μπάφι – Άγιας Τριάδας βρέθηκαν πετρώματα ηλικίας 360 εκατομμυρίων χρόνων. Τα πετρώματα της, είναι ιζηματογενή και αποτελούνται κυρίως από ασβεστόλιθο, φλύσχη και αθηναϊκό σχιστόλιθο. Όμως η Πάρνηθα δεν είναι μόνο η ιστορία της και η ποικιλία του τοπίου της. Υπάρχει ένα ζωντανό, αλληλένδετο οικοσύστημα από φυτά, πουλιά και ζώα το οποίο βρίσκεται σε εύθραυστη ισορροπία και που πάντα απειλείται από τον κίνδυνο της ανθρώπινης επέμβασης. Η Πάρνηθα είναι κατάφυτη. Την χλωρίδα της αποτελούν μια πλούσια ποικιλία από δέντρα, θάμνους, αγριολούλουδα και βότανα. Μάλιστα έχουν καταγραφεί τουλάχιστον 1.100 είδη φυτών, από τα 6.000 είδη φυτών που υπάρχουν στην Ελλάδα. Καλύπτεται από μεγάλα, πυκνά δάση από κεφαλληνιακή ελάτη και πεύκα. Επίσης έχει αγριόκερδους, αγριοκυπαρίσια, λεύκες, μαυρόπευκα, πλατάνια, καρυδιές, αγριοκορομηλιές, ιτιές, κουμαριές, μυρτιές, αγριοτριανταφυλλιές και πουρνάρια, και συνολικά 50 είδη από βρύα και λειχήνες. Ονομαστή είναι η Πάρνηθα για τα πολλά και πανέμορφα αγριολούλουδα της, όπως κυκλάμινα, ανεμώνες, αγριομενεξέδες, παιωνίες, κρίνα, καμπανούλες και τουλίπες (4 είδη). Από αυτά η κόκκινη τουλίπα, η άσπρη παιωνία και ο κόκκινος κρίνος απαντώνται αποκλειστικά ενδημικά στην Πάρνηθα και είναι σπανιότατα. Επίσης φημίζεται για τα πολλά μανιτάρια της (107) και το τσάι του βουνού (που αξιολογείται τρίτο σε ποιότητα από όλη την Ελλάδα). Σε αρμονία και εξάρτηση με το φυσικό τους περιβάλλον ζουν στην Πάρνηθα 42 είδη θηλαστικών -τσακάλια, αλεπούδες, λαγοί, νυφίτσες, ασβοί, σκίουροι, κρι – κρι (είναι εισαγόμενα από την Κρήτη), ζαρκάδια και το μεγάλο ευρωπαϊκό κόκκινο ελάφι. Αυτό το μεγαλοπρεπές και ειρηνικό ζώο κάποτε κατοικούσε στα βουνά όλης της Ελλάδας, τώρα όμως υπάρχει μόνο στην Πάρνηθα και στην Ροδόπη. Επίσης υπάρχουν ασπόνδυλα, αμφίβια (8 είδη), ερπετά (3 είδη χελωνών, 9 είδη σαυρών και 9 είδη φιδιών). Σύμφωνα με διηγήσεις, στην Πάρνηθα έχουν ζήσει στο παρελθόν λύγκες, αγριόγατοι, λύκοι, αγριογούρουνα και αρκούδες (Παυσανίας). Η ίδια τύχη, η εξαφάνιση, επιφυλάσσεται στα είδη που έχουν απομείνει αν συνεχιστεί η ανεξέλεγκτη ανθρώπινη επέμβαση. Την πανίδα της Πάρνηθας συμπληρώνουν 131 είδη πουλιών, όπως φιδασοί, χρυσαετοί, μαυρογύπες, γεράκια, μπούφοι και κουκουβάγιες καθώς και μπεκάτσες, αγριοπερίστερα, κοτούφια, πετροπέρδικες και γλυκόλαλα αηδόνια. Παρόλο ότι η Πάρνηθα έχει ανακηρυχθεί Εθνικός Δρυμός από το 1961, έχει ενταχθεί στο δίκτυο NATURA 2000, στις σημαντικές περιοχές για τα πουλιά (SPA), αυτός ο φιλόξενος αλλά απροστάτευτος κόσμος έχει βιασθεί επανειλημμένα από τον άνθρωπο (Καζίνο, στρατιωτικές εγκαταστάσεις, ξενοδοχείο Κυκλάμινα, κατασκηνώσεις Παλαιοχώρι, πύργος ΟΤΕ-πάрко κεραιών, στάδιο ΣΕΓΑΣ, ελικοδρόμιο, οικήματα) και συνεχίζει να υποφέρει από την ασυνείδητη ανθρώπινη συμπεριφορά όπως η μεγάλη και καταστροφική πυρκαγιά τις 28-6-2007, η λαθροθηρία (το κυνήγι απαγορεύεται σε αλλά 212.000 στρέμματα εκτός πυρήνα Εθνικού Δρυμού), παράνομη υλοτομία, βοσκή, συσσώρευση σκουπιδιών, καταπάτηση και κοπή αγριολούλουδων, κοπή ελατών για χριστουγεννιάτικα δέντρα, η εγκατάλειψη σκύλων και οι αγώνες ταχύτητας με μηχανές ή τζιπ. Αυτός είναι ο σύνθετος και πολύπλοκος κόσμος της Πάρνηθας. Όμως για μας, τους κατοίκους της Αθήνας, είναι κάτι παραπάνω, γιατί συμβάλει άμεσα στην δημιουργία υγιεινού κλίματος στην Αθήνα (βροχοπτώσεις, αποφυγή καυσώνων, παροχή νερού), και στην ποιότητα του αέρα που αναπνέουμε (φιλτράρισμα σκόνης, ρύπων, παροχής οξυγόνου). Τέλος, είναι για όλους μας προσιτός τόπος αναψυχής και γαλήνης»⁸.

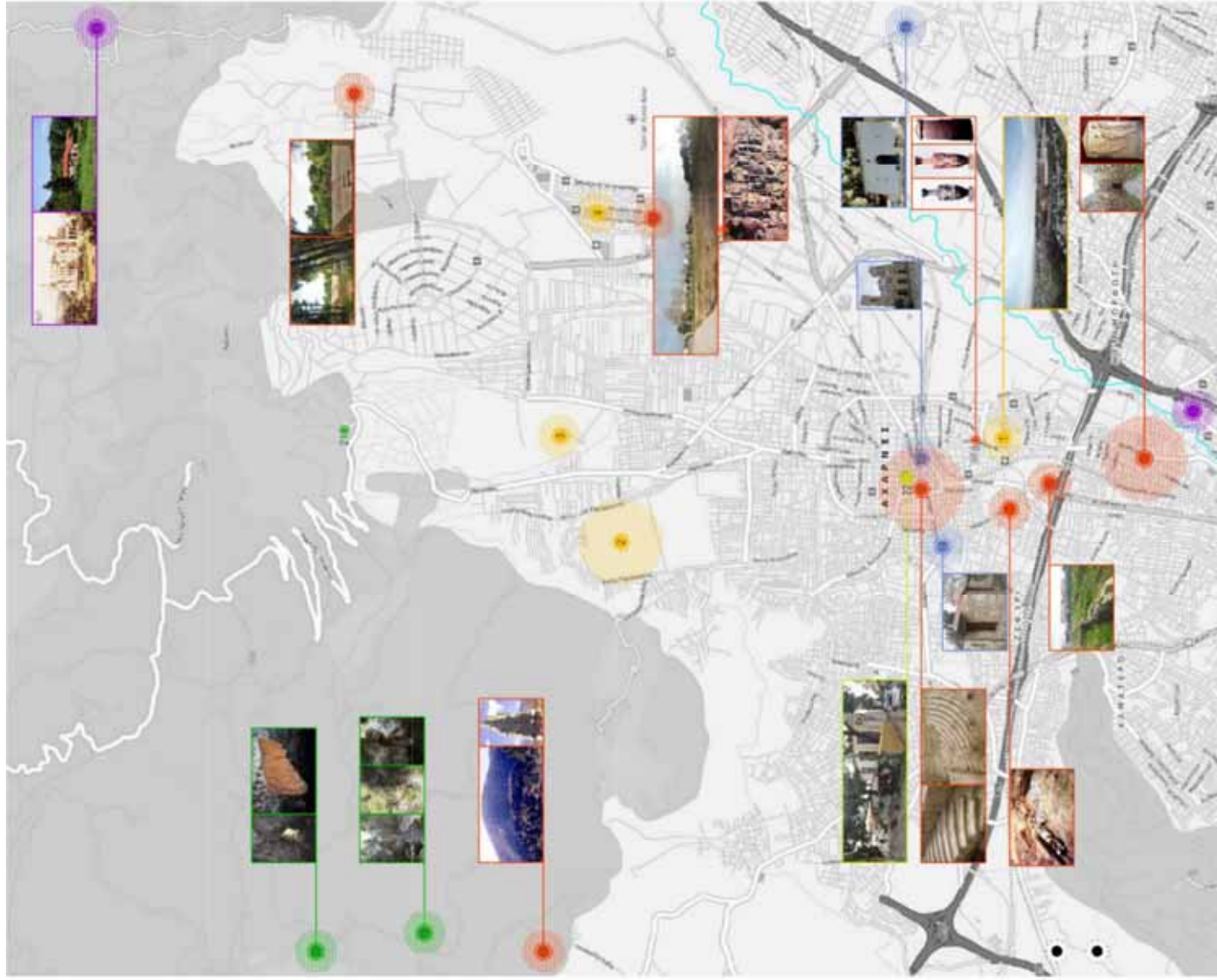
⁸ Βλ. <http://www.edasa.gr>

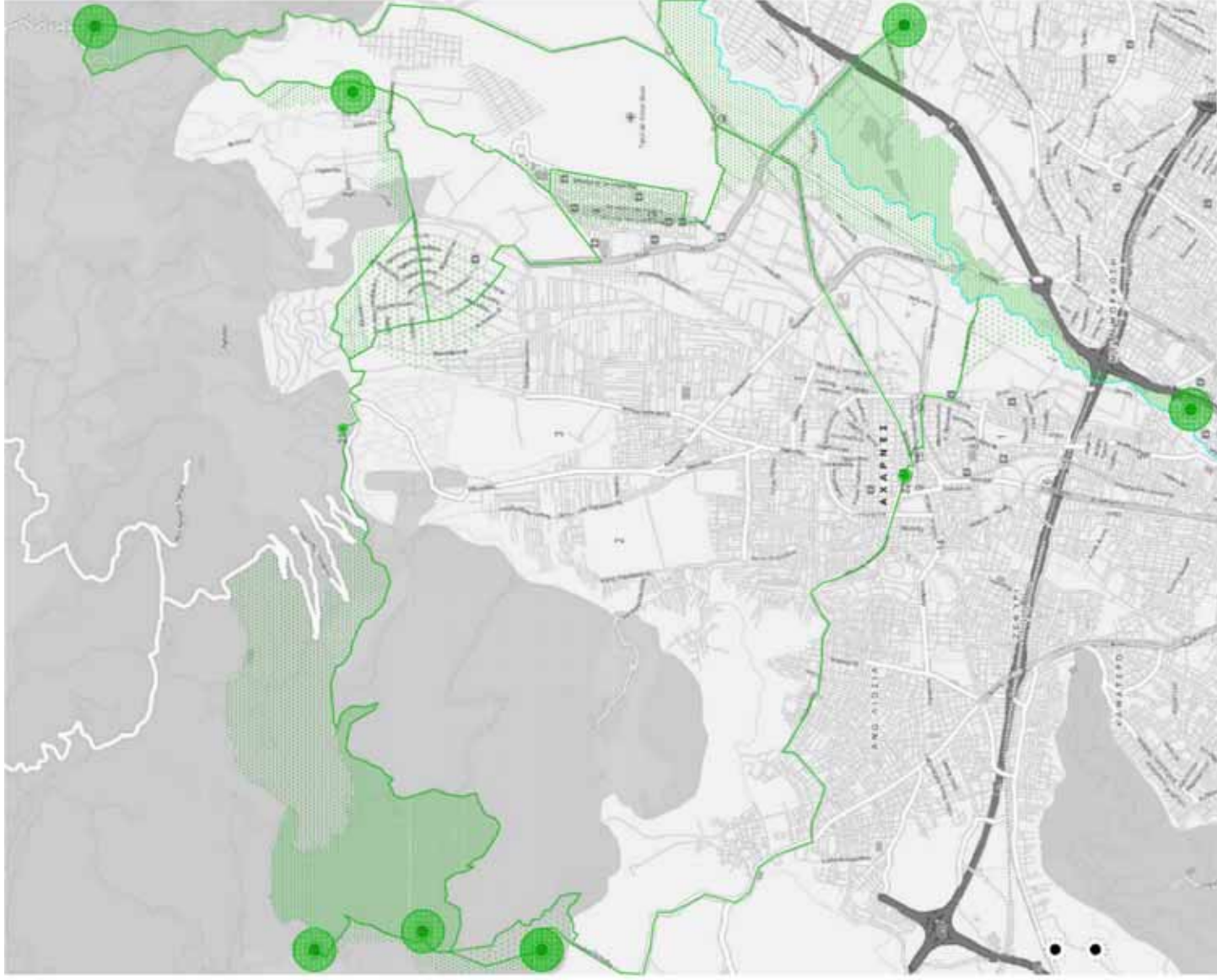

Χώροι με προτεραιότητα Παρέμβασης

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- 1 **διαθέσιμοι ενδιάμεσοι αδρανείς χώροι**
- 2 στρατόπεδο «Τχου (ΠΒ) Παπαστάθη Ιωάννη»
- 3 στρατόπεδο «Άγου (ΜΧ) Καποτά Βασιλείου»
- 3 αμυγδαλέζα
- 4 αδόμητος χώρος ολυμπιακού χωριού
- 5 **αρχαία ελληνικά & ρωμαϊκά μνημεία**
- 5 μυκηναϊκός θολωτός τάφος ~1500-1300 πΧ
- 6 αχαρνικές πύλες & ιππία οδός ~480-450 πΧ
- 7 αχαρνικός οχετός (αρδευτικό έργο) ~500-400 πΧ
- 8 μουσείο αρχαιολογικής συλλογής Δ.Αχαρνών
- 9 αρχαίο θέατρο ~500-400 πΧ
- 10 φρούριο της Φυλής ~600-500 πΧ
- 11 ταφικός τύμβος Σοφοκλή ή Ηρίον ~406 πΧ
- 12 αδριάνειο υδραγωγείο ~134-140 πΧ
- 13 ρωμαϊκή αγροικία ~100-200 μΧ
- 14 **βυζαντινά & νεότερα χριστιανικά μνημεία**
- 14 εκκλησία Αγ.Ιωάννη Προδρόμου ~1200-1300 μΧ
- 15 ιερός ναός Αγ.Βλασίου ~1906 μΧ
- 16 εκκλησία Παναγίας Χελιδονούς ~1300-1500 μΧ
- 17 **νεότερα μνημεία**
- 17 νερόμυλοι ~1700-1800 μΧ
- 18 κτήριο Τατοίου ~1871-1891 μΧ
- 19 **εθνικός δρυμός Πάρνηθας**
- 19 φαράγγι της Γκούρας
- 20 σπήλαιο του Πανός ή Λυχναριτζάς ~800 πΧ
- 21 μικρό μουσείο Πάρνηθας ~2008 μΧ
- 1^ο **Δημοτικό Σχολείο Δ.Αχαρνών**
- Κλησιός Ποταμός**

Μνημεία με διπλή αξία

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

**μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς
άρρηκτα συνυφασμένα με
το φυσικό περιβάλλον**

με άμεση ανάγκη διαφύλαξης
ή αποκατάστασης

■ **αρχαία ελληνικά & ρωμαϊκά μνημεία**

- 10 φρούριο της Φιλής ~600-500 πΧ
- 11 ταφικός τύμβος Σοφοκλή ή Ηρίον ~406 πΧ
- 12 αδριάνειο υδραγωγείο ~134-140 πΧ

■ **βυζαντινά & νεότερα χριστιανικά μνημεία**

- 16 εκκλησία Παναγίας Χελιδονούς ~1300-1500 μΧ

■ **νεότερα μνημεία**

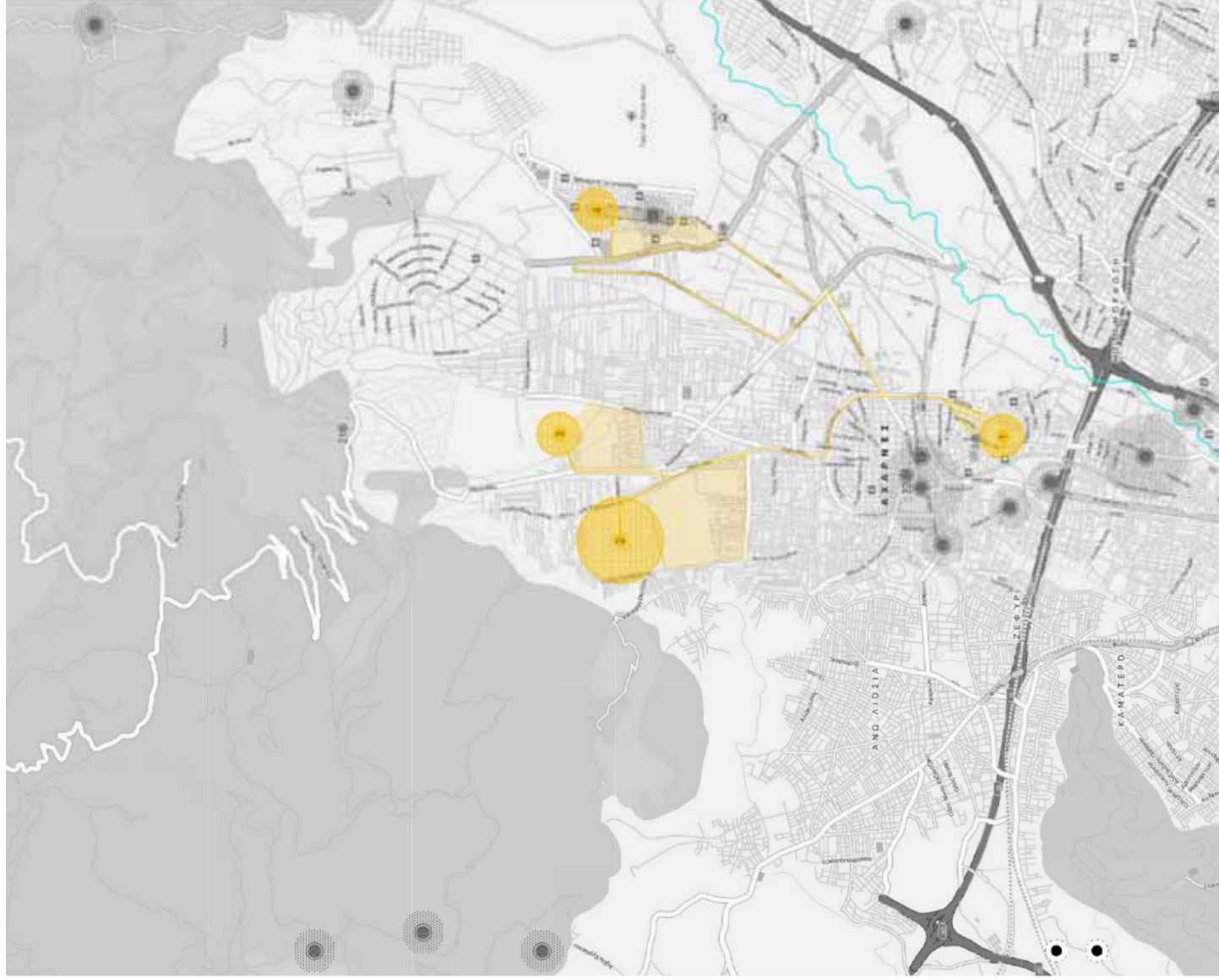
- 17 νερόμυλοι ~1700-1800 μΧ
- 18 κτήμα Τατούδου ~1871-1891 μΧ

■ **εθνικός δρυμός Πάρνηθας**

- 19 φαράγγι της Γκούρας
- 20 σπήλαιο του Πανός ή Λυχναριεζάς ~800 πΧ
- 21 μικρό μουσείο Πάρνηθας ~2008 μΧ

■ **1ο Δημοτικό Σχολείο Δ. Αχαρνών**

■ **Κηφισός Ποταμός**

Συσχετισμός Μνημείων & αδρανών Χώρων

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

επανάχρηση & ένταξη στον αστικό ιστό

των διαθέσιμων ενδιάμεσων αδρανών χώρων
= ως πεδία εφαρμογής "ολοκληρωμένων" αστικών παρεμβάσεων επ'ωφέλεια τοπικής κοινωνίας & πολιτισμού

= ως πρόσφορος τόπος περαιτέρω **σύνγκλισης**

με λοιπά δίκτυα εξειδίκευσης

(αποφυγή μονοσημαντικής αξιοποίησης

πολιτισμού ως «μονοκαλλιέργεια»)

■ διαθέσιμοι ενδιάμεσοι αδρανείς χώροι

1 στρατόπεδο «Τχου (ΠΒ) Παπαστάθη Ιωάννη»

2 στρατόπεδο «Άγου (ΜΧ) Καποτά Βασιλείου»

3 αμυγδαλέζα

4 αδόμητος χώρος ολυμπιακού χωριού

■ αρχαία ελληνικά & ρωμαϊκά μνημεία

5 μυκηνικός θολωτός τάφος ~1500-1300 πΧ

6 αχαρνικές πύλες & πηπία οδός ~480-450 πΧ

7 αχαρνικός οχετός (αρδευτικό έργο) ~500-400 πΧ

8 μουσείο αρχαιολογικής συλλογής Δ.Αχαρνών

9 αρχαίο θέατρο ~500-400 πΧ

10 φρούριο της Φυλής ~600-500 πΧ

11 ταφικός τύμβος Σοφοκλή ή Ηρίον ~406 πΧ

12 αδριάνειο υδραγωγείο ~134-140 πΧ

13 ρωμαϊκή αγροικία ~100-200 μΧ

■ βυζαντινά & νεότερα χριστιανικά μνημεία

14 εκκλησία Αγ.Ιωάννη Προδρόμου ~1200-1300 μΧ

15 ιερός ναός Αγ.Βλασίου ~1906 μΧ

16 εκκλησία Παναγίας Χελιδονούς ~1300-1500 μΧ

■ νεότερα μνημεία

17 νερόμυλοι ~1700-1800 μΧ

18 κτήρια Τατοίου ~1871-1891 μΧ

■ εθνικός δρυμός Πάρνηθας

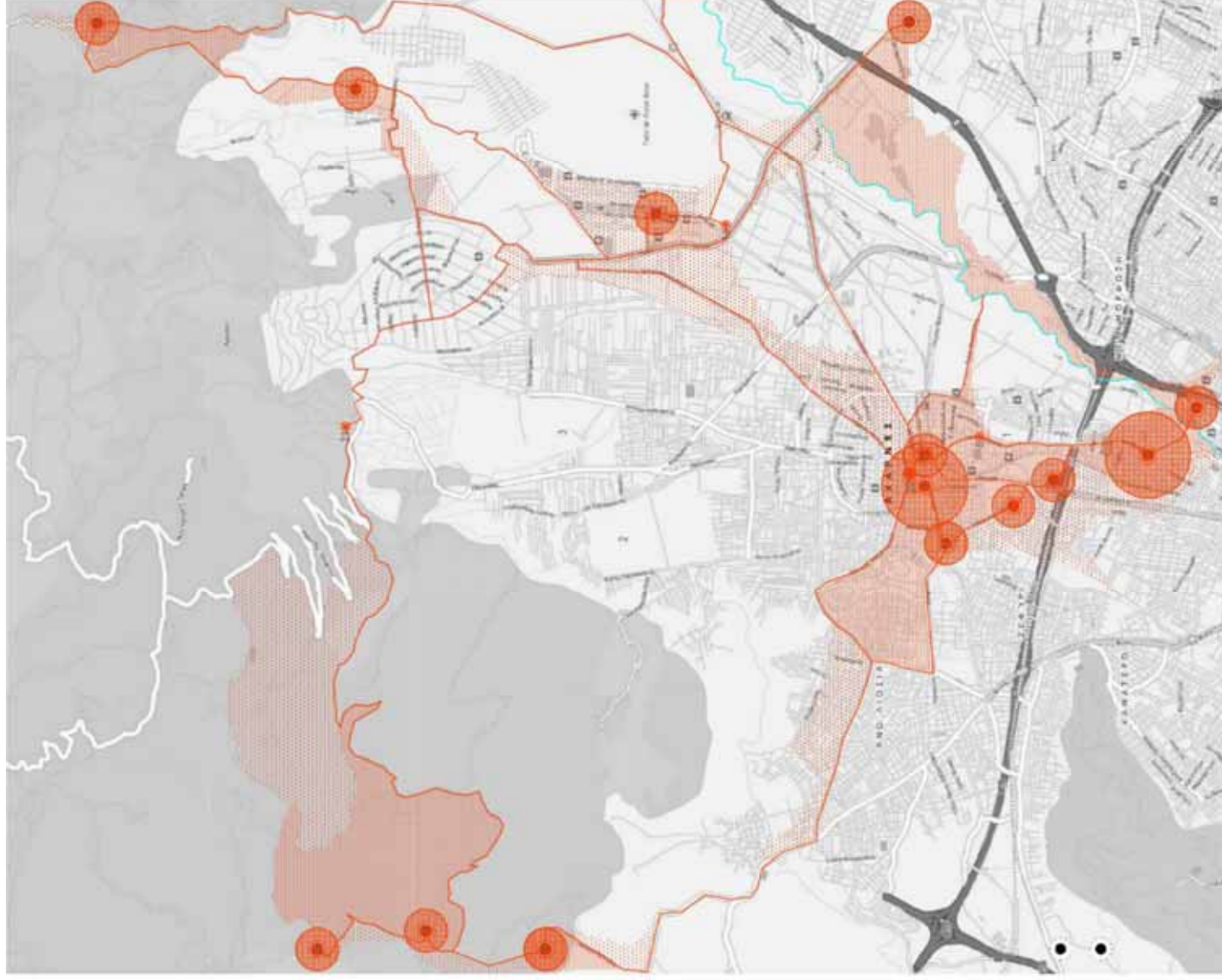
19 φαράγγι της Γκούρας

20 σπήλαιο του Πανός ή Λυχναρτζέζας ~800 πΧ

21 μικρό μουσείο Πάρνηθας ~2008 μΧ

■ 1ο Δημοτικό Σχολείο Δ.Αχαρνών

■ Κηφισός Ποταμός

Δίκτυο Ιστορικότητας (σύντομο)

ΥΠΟΜΗΗΜΑ

ρεαλιστικό σενάριο παρέμβασης
βραχυπρόθεσμος στρατηγικός σχεδιασμός
 άμεσα υλοποιήσιμο
 σύντομο πολιτιστικό δίκτυο
 κόμβων & διαδρομών
 (με ανάπλαση οδών, πεζοδρομίων, πλατειών
 με δίκτυα εναλλακτικών τρόπων μετακίνησης)

- **αρχαία ελληνικά & ρωμαϊκά μνημεία**
- 5 μικρηνικός θολωτός τάφος ~1500-1300 πΧ
- 6 αχαρνικές πύλες & ιππία οδός ~480-450 πΧ
- 7 αχαρνικός οχετός (αρδευτικό έργο) ~500-400 πΧ
- 8 μουσείο αρχαιολογικής συλλογής Δ.Αχαρνών
- 9 αρχαίο θέατρο ~500-400 πΧ
- 10 φρούριο της Φυλής ~600-500 πΧ
- 11 ταφικός τύμβος Σοφοκλή ή Ηρίον ~406 πΧ
- 12 αδριάνειο υδραγωγείο ~134-140 πΧ
- 13 ρωμαϊκή αγροικία ~100-200 μΧ

- **βυζαντινά & νεότερα χριστιανικά μνημεία**
- 14 εκκλησία Αγ.Ιωάννη Προδρόμου ~1200-1300 μΧ
- 15 ιερός ναός Αγ.Βλασίου ~1906 μΧ
- 16 εκκλησία Παναγίας Χελιδονούς ~1300-1500 μΧ

- **νεότερα μνημεία**
- 17 νερόμυλοι ~1700-1800 μΧ
- 18 κτήμα Τασιού ~1871-1891 μΧ

- **εθνικός δρυμός Πάρνηθας**
- 19 φαράγγι της Γκούρας
- 20 σπήλαιο του Πανός ή Λιχναριτζας ~800 πΧ
- 21 μικρό μουσείο Πάρνηθας ~2008 μΧ

- **1ο Δημοτικό Σχολείο Δ.Αχαρνών**
- **Κληφισός Ποταμός**

Δίκτυο Ιστορικότητας (διευρυμένο)

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ιδανικό σενάριο παρέμβασης
μακροπρόθεσμος στρατηγικός σχεδιασμός
υλοποίηση σε επιμέρους φάσεις
διευρυμένο πολιτιστικό δίκτυο
κόμβων & διαδρομών
(με ανάπλαση οδών, πεζοδρομίων, πλατειών
με δίκτυα εναλλακτικών τρόπων μετακίνησης
με αξιοποίηση ενδιάμεσων αδρανών χώρων
με αποκατάσταση φυσικού περιβάλλοντος...)

■ **διαθέσιμοι ενδιάμεσοι αδρανείς χώροι**

- 1 στρατόπεδο «Τχου (ΠΒ) Παπασιτάθη Ιωάννη»
- 2 στρατόπεδο «Άγου (ΜΧ) Καποτά Βασιλείου»
- 3 αμυγδαλέζα
- 4 αδόμητος χώρος ολυμπιακού χωριού

■ **αρχαία ελληνικά & ρωμαϊκά μνημεία**

- 5 μυκηναϊκός θολωτός τάφος ~1500-1300 πΧ
- 6 αχарνικές πύλες & πηπία οδός ~480-450 πΧ
- 7 αχарνικός οχετός (αρδευτικό έργο) ~500-400 πΧ
- 8 μουσείο αρχαιολογικής συλλογής Δ.Αχαρνών
- 9 αρχαίο θέατρο ~500-400 πΧ
- 10 φρούριο της Φυλής ~600-500 πΧ
- 11 ταφικός τύμβος Σοφοκλή ή Ηρίον ~406 πΧ
- 12 αδριάνειο υδραγωγείο ~134-140 πΧ
- 13 ρωμαϊκή αγροικία ~100-200 μΧ

■ **βυζαντινά & νεότερα χριστιανικά μνημεία**

- 14 εκκλησία Αγ.Ιωάννη Προδρόμου ~1200-1300 μΧ
- 15 ιερός ναός Αγ.Βλασίου ~1906 μΧ
- 16 εκκλησία Παναγίας Χελιδονούς ~1300-1500 μΧ

■ **νεότερα μνημεία**

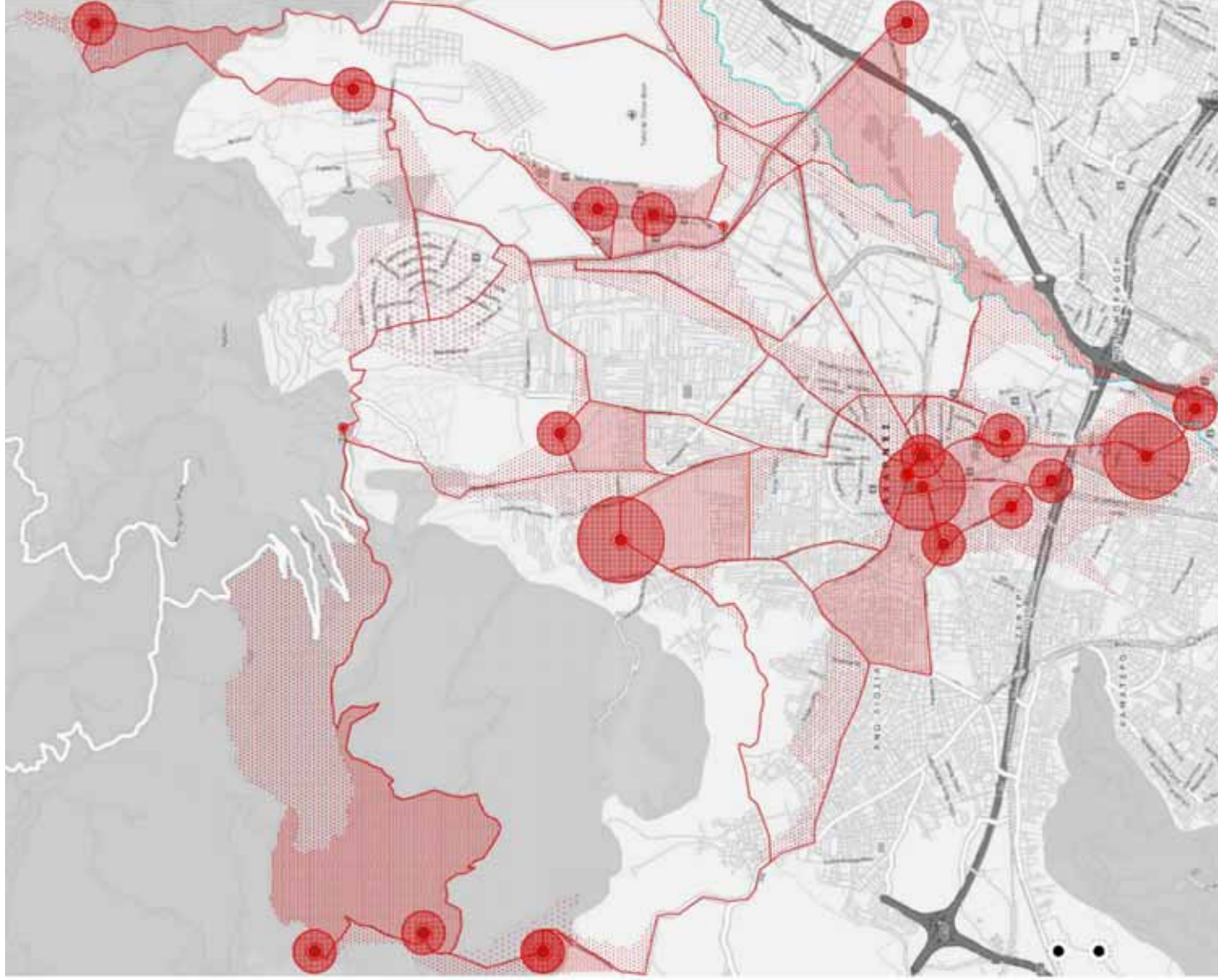
- 17 νερόμυλοι ~1700-1800 μΧ
- 18 κτήμα Τατοίου ~1871-1891 μΧ

■ **εθνικός δρυμός Πάρνηθας**

- 19 φαράγγι της Γκούρας
- 20 σπήλαιο του Πανός ή Λυχναριτζάς ~800 πΧ
- 21 μικρό μουσείο Πάρνηθας ~2008 μΧ

■ **1ο Δημοτικό Σχολείο Δ.Αχαρνών**

■ **Κλησιός Ποταμός**

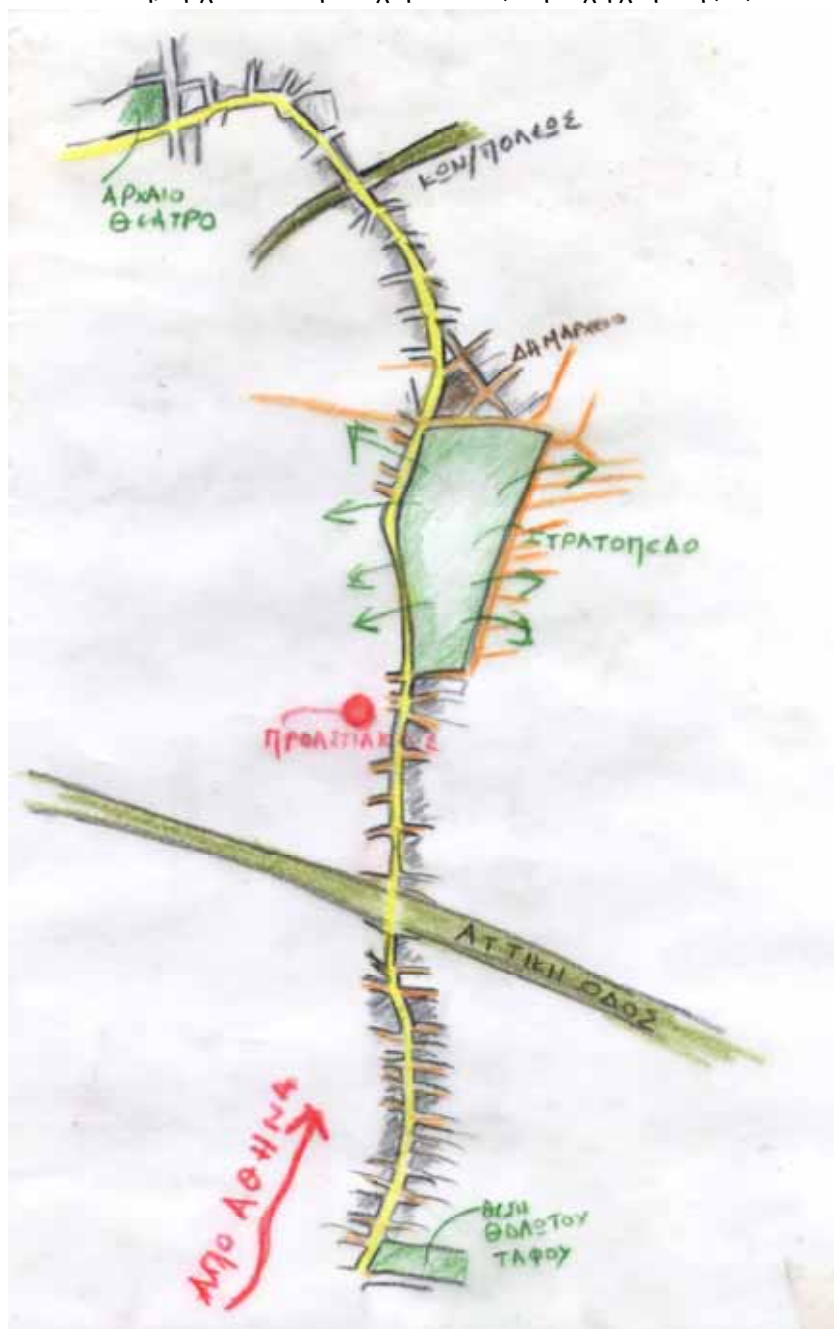

Κεφάλαιο 3° : Προτάσεις Χωρικής Εξειδίκευσης για την επίτευξη της προταθείσας αναπτυξιακής προοπτικής της περιοχής του Δήμου Αχαρνών

3.1 Χωρική Εξειδίκευση 1^η : Άξονας Μυκηναϊκός Θολωτός Τάφος-Στρατόπεδο Παπαστάθη-Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών

«Η πόλη, ως αρχιτεκτονική κατασκευή, διαμορφώνει τις υλικές προϋποθέσεις της συλλογικής μνήμης»

Για την βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής, μέσα από το πρίσμα της ιστορικότητας και της πολιτιστικής ταυτότητας της, επιλέξαμε τον άξονα Μυκηναϊκός θολωτός τάφος, στρατόπεδο Παπαστάθη, αρχαίο Θέατρο Αχαρνών ως περιοχή χωρικής εξειδίκευσης.

ΣΚΙΤΣΟ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΙΔΕΑΣ, Πηγή: Καραγιάννη Σ. (2013).

Ανάλυση βασικών σημείων εξάρτησης του άξονα

Ο αστικός χώρος των Αχαρνών χαρακτηρίζεται από μια πλούσια στρωματογραφία με τεκμήρια που προέρχονται από διάφορες περιόδους κατοίκησης διάσπαρτα στην περιοχή.

Αφού επισκεφτήκαμε αρκετές φορές το Δήμο Αχαρνών και καταγράψαμε ότι έχει σχέση με την ιστορία του, αξιολογήσαμε την υφιστάμενη κατάσταση και αντιληφθήκαμε την βαρύτητα του παρελθόντος και τις ευκαιρίες που μπορούν να εκμαιευτούν από αυτό, προκειμένου να αποτελέσουν μοχλό χωρικής, οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Προσπαθήσαμε να αναλύσουμε τις πολιτιστικές παραμέτρους προκειμένου να εντάξουμε στην χωρική εξειδίκευση που καλούμαστε να προτείνουμε, τα σημεία που εμείς θεωρήσαμε πιο δυνατά και ενδιαφέροντα. Φυσικά όλα τα ευρήματα της περιοχής υλικά, άυλα, φυσικοί πόροι έχουν το ρόλο τους.

Μετά από την αξιολόγηση του υλικού που συλλέξαμε, και στα πλαίσια του ιδανικού σεναρίου, επιλέξαμε τελικά να αναδείξουμε και να εντάξουμε στον αστικό ιστό δύο ιστορικά σημεία αναφοράς, που θεωρούμε τεράστιας πολιτιστικής αξίας και σημαντικής χωροθέτησης και ορίσαμε τον άξονα που προτείνουμε σε συνδυασμό με το στρατοπέδο Παπαστάθη. Και τα δύο ευρήματα μαρτυρούν την μακριά ιστορία της και το επίπεδο του πολιτισμού των κατοίκων της αρχαίας εποχής.

Το ένα, το αρχαίο θέατρο αποτελούσε σχολείο των αρχαίων Ελλήνων, και το άλλο ο θολωτός Μυκηναϊκός τάφος αποδεικνύει την ιδεολογία και φιλοσοφία για την ζωή μετά θάνατον για τον άνθρωπο.

3.1.1 Ο Θολωτός Μυκηναϊκός Τάφος Αχαρνών

Πηγή: google earth

Ο τάφος βρίσκεται όπως έχουμε προαναφέρει στην περιοχή της Λυκότρυπας στον Κόκκινο Μήλο σε απόσταση 3χλμ. από το σημερινό κέντρο των Αχαρνών και αποτελεί το πιο σημαντικό μνημείο των αρχαίων χρόνων που διασώζεται στο Δήμο. Το μνημείο αυτό έχει υπερτοπική σημασία και εμβέλεια και αυτό διότι εκτός από την πολιτιστική του αξία είναι ένα σπάνιο εύρημα, θεωρείται ο πιο καλοδιατηρημένος μυκηναϊκός τάφος της Αττικής. Ο θολωτός τάφος χρονολογείται στην εποχή του 14^{ου}-13^{ου} π.Χ. αιώνα, δηλαδή την Μυκηναϊκή. Βρίσκεται στην οδό Φιλαδελφείας 205 και κοντά σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο που υλοποιούνται προγράμματα πολιτιστικής επιμόρφωσης από την κ. Κασσωτάκη, συγκεκριμένα στο 3^ο ΚΑΠΗ. Λόγω της Αττικής οδού είναι εύκολα προσβάσιμος από όλο το Λεκανοπέδιο.

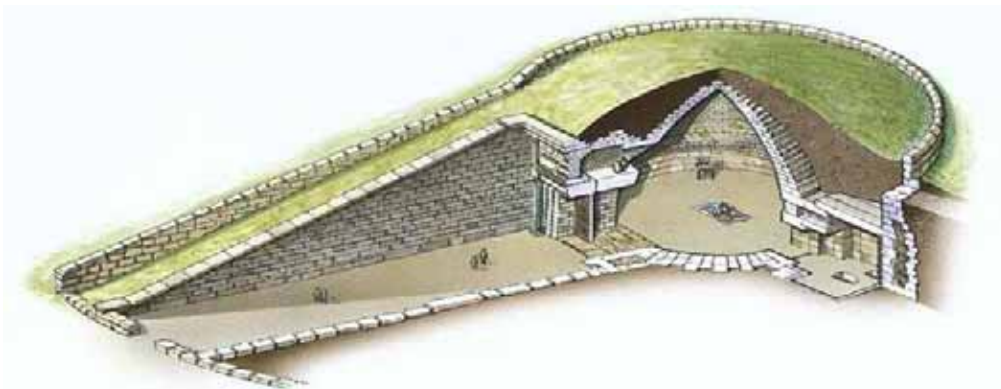
Είναι το πρώτο μνημείο του Δ.Αχαρνών που συναντά κανείς ερχόμενος από Αθήνα δηλαδή, από τον δυνατώτερο ιστορικό πόλο της χώρας μας με ορόσημο την Ακρόπολη.

Ο θολωτός τάφος των Αχαρνών ανασκάφηκε το 1879 στην πλαγιά ενός τεχνητού λόφου από τον Γερμανό αρχαιολόγο Habbo Gerhard Lolling που ήταν επικεφαλής του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου της Αθήνας σε συνεργασία με τον Έλληνα έφορο αρχαιοτήτων Παναγιώτη Σταματάκη.

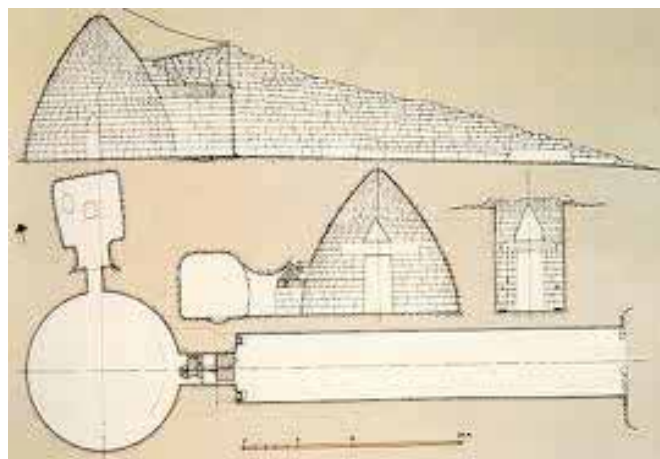
Από το 2000 και μετά ο δήμος Αχαρνών αξιοποίησε κατά το δυνατόν τον αρχαιολογικό χώρο του θολωτού τάφου. Υπηρεσίες του δήμου ανέλαβαν την ανανέωση σημαντικής περιφραξης και το συστηματικό καθαρισμό του μνημείου από τα σκουπίδια. Σε τακτά χρονικά διαστήματα γίνονται μυοκτονίες και απεντομώσεις εσωτερικά του τάφου. Στον ταφικό θάλαμο στρώθηκε χαλίκι. Έχει σύστημα για αντιπλημμυρική προστασία. Αφαιρέθηκαν τα δέντρα περιμετρικά του μνημείου. Από το 2002 τοποθετήθηκε ενημερωτική πινακίδα στα ελληνικά και αγγλικά για τους επισκέπτες, ενώ το 2001 άνοιξε το μνημείο για 1η φορά για τους μαθητές και τέλος το 2003 για το ευρύ κοινό.

Η ύπαρξη την πλούσιων κτερισμάτων στον τάφο διηγείται την πίστη των αρχαίων Ελλήνων για την συνέχιση της ζωής μετά θάνατον, κάπου αλλού, όπου ο νεκρός πήγαινε με τα αγαπημένα του καθημερινής χρήσης αντικείμενα που ήταν αξίας, ή αγαπητά σ' αυτόν κατά τη διάρκεια της ζωής του.

Από τη στιγμή που οι άνθρωποι άρχισαν να σχηματίζουν σαφείς ιδέες για την ζωή και το θάνατο και να δημιουργούνται οι θρησκευτικές δοξασίες γύρω από το νεκρό σώμα, οι τάφοι αποκτούσαν όλο και μεγαλύτερη σημασία „όλο και περισσότερους τύπους και μορφές. Τα ταφικά μνημεία καθρέφτες των αντιλήψεων και σχέσεων των κοινωνιών με το όραμα του θανάτου προσπαθούσαν να μειώσουν τον μακάβριο χαρακτήρα του, αναλαμβάνοντας να διαφυλάξουν ακέραιη την ανάμνηση των νεκρών που βρίσκονταν σε αυτά.

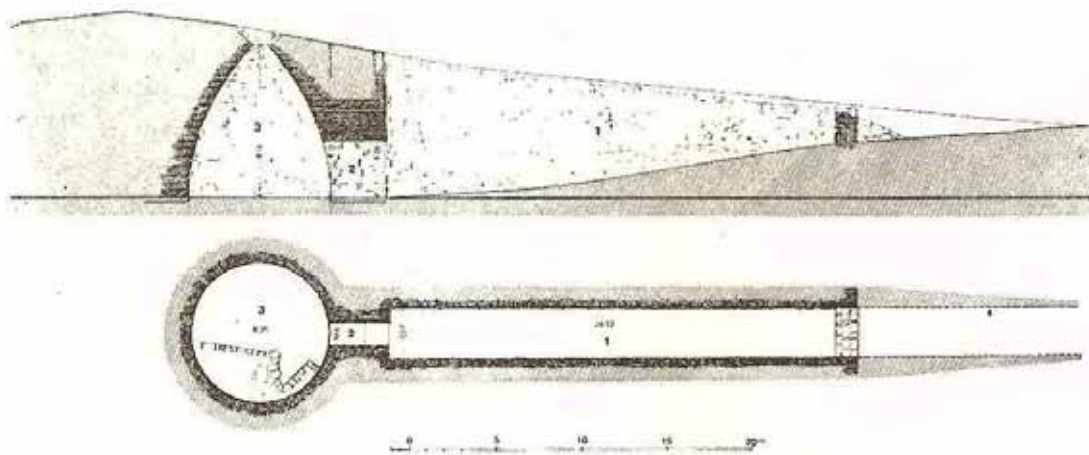
Αξονομετρική τομή θολωτού τάφου, Πηγή: Διαδίκτυο.

Κάτοψη & Τομή θολωτού τάφου, Πηγή: Διαδίκτυο.

Τα ταφικά μνημεία της μυκηναϊκής περιόδου αποτελούν αξιόλογα δείγματα της μεγάλης σημασίας που δινόταν στην μεταθανάτια ζωή, αποτελούν εκπληκτικά επιτεύγματα για την εποχή τους. Οι θολωτοί τάφοι κτισμένοι με το εκφορικό σύστημα και λαξευτή πολυτελή τοιχοποιία αποτελούν ενδείξεις μεγάλης αρχιτεκτονικής. Παρόλο που εξωτερικά ήταν αόρατοι γιατί καλύπτονταν με χώμα, δίνουν μεγαλειώδη εντύπωση και παρουσιάζουν μεγάλες αρχιτεκτονικές αρετές. Οι αρχαίοι Έλληνες τους γνώριζαν και τους ονόμαζαν «θησαυρούς». Ο θησαυρός του Ατρέα, στις Μυκήνες, ο θησαυρός του Μινύου, στον Ορχομενό.

Κάτοψη & Τομή θολωτού τάφου στις Αχαρνές, Πηγή: ΑΧΑΡΝΕΣ, εκδόσεις Ορειβατικού συλλόγου Αχαρνών.

Η περιγραφή του μνημείου αναφέρθηκε στα σενάρια παρεμβάσεων. Όπως φαίνεται και στην εικόνα 4 είναι υπόγειος και αποτελείται από το δρόμο, δηλαδή το διάδρομο που οδηγούσε στον τάφο, το στόμιο και το θάλαμο. Ο δρόμος έχει μήκος 27 μ. και πλάτος 3 μ. Το σχήμα του θαλάμου είναι κωνικό και θυμίζει τεράστια κυψέλη. Η διάμετρος της θόλου είναι 8,35 μ. και το ύψος της 8,74 μ. Εξωτερικά η θόλος καλύπτεται με χώμα σχηματίζοντας ένα είδος τύμβου. Πρόκειται για τον τάφο σημαντικού προσώπου της περιοχής, όπως πιστοποιούν το είδος του τάφου και τα πολυάριθμα κοσμήματα άριστης καλλιτεχνικής ποιότητας. Τα ευρήματα δείχνουν την οικονομική ευρωστία των κατόχων του τάφου, το επίπεδο πολιτισμού και την υψηλή κοινωνική τους θέση.

Κτερίσματα που βρέθηκαν στον τάφο, Πηγή: Διαδίκτυο.

Τα ευρήματα του θολωτού τάφου βρίσκονται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο ενώ θα μπορούσαν να βρίσκονται στο Δήμο που είναι και ο φυσικός τόπος προέλευσής τους.

Από το 2000 ο Δήμος Αχαρνών, για την ανάδειξη του Θολωτού Τάφου, διοργανώνει εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο οποίο συμμετέχουν μαθητές από όλη την Αττική. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει διαλογικό μάθημα, προβολή διαφανειών, ταινίας, ξενάγηση στο μνημείο και θεατρικό δρώμενο με αναπαράσταση μιας τυπικής μυκηναϊκής ταφής.

3.1.2 Το Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών

Πηγή: google earth

Είναι έργο της κλασσικής εποχής που αποκαλύφθηκε το 2007. Πρόκειται για το έβδομο αρχαίο θέατρο που έχει βρεθεί στην Αττική . Η χωρητικότητα του υπολογίζεται στους 2000 θεατές. Το θέατρο των Αχαρνών αποτελεί σημαντικό εύρημα διεθνούς σημασίας. Είναι ένα από τα επτά θέατρα περιφερειακών δήμων της Αττικής από τα οποία σώζονται κατάλοιπά τους. Τα άλλα έξι ανήκουν στους αρχαίους δήμους του Πειραιά, του Θορικού, του Αλιμούντα, του Ευωνύμου, του Ραμνούντα και του Ικαρίου.

Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών, Πηγή: Διαδίκτυο.

Χάρτης 1: Θέση αρχαίου θεάτρου σε σχέση με το κέντρο, Πηγή: Καραγιάννη Σ. (2013).

Το Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών βρέθηκε στην οδό Σαλαμίνος αριθ.21 κοντά στη διασταύρωση με την οδό Λιοσίων, στο κέντρο του σημερινού δήμου κατά την παρακολούθηση εκσκαφής σε ιδιωτική ιδιοκτησία, για την ανέγερση τριώροφης οικοδομής.

Οι αμφιθεατρικά τοποθετημένοι ορθογώνιοι ασβεστολιθικοί δόμοι, που εμφανίστηκαν και διαμόρφωναν σειρές εδράνων, δεν άφηναν από την αρχή αμφιβολία για την ταύτιση του ευρήματος: ανήκαν στο κυκλικό κοίλο ενός αρχαίου οικοδομήματος. Οι οικοδομικές εργασίες διακόπηκαν και άρχισε αμέσως η σωστική αναγραφή του οικοπέδου με έκτακτες επιχορηγήσεις του Υπουργείου Πολιτισμού, τη βοήθεια του Δήμου Αχαρνών (με την παραχώρηση δύο εργατών) και κάποιου ιδιώτη χορηγού.

Η θέση του μαρτυρεί ότι το κέντρο του αρχαίου δήμου βρισκόταν εκεί!

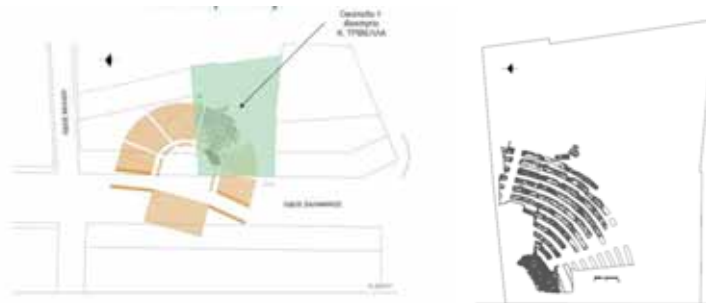
Η έκταση που καταλαμβάνει, στην παρούσα φάση, η ανασκαφή είναι 220 m². Η ορχήστρα βρίσκεται σε βάθος -3,00 μ. από την ελεύθερη επιφάνεια (οδός Σαλαμίνος).

Η κατασκευή των εδωλίων είναι από πυρόλιθο, ο οποίος είναι ιδιαίτερα εύθρυπτος με ελάχιστη μηχανική αντοχή και μηδενική αντίσταση στη διάβρωση. Η περιοχή που ανακαλύφθηκε το μνημείο δέχεται -το χειμώνα- μεγάλη ποσότητα υδάτων ενισχυόμενη από το βουνό της Πάρνηθας -ιδιαίτερα μετά την απώλεια των δασικών όγκων- με αποτέλεσμα η ποσότητα των υδάτων να επιβαρύνει σημαντικά το μνημείο. Η ορχήστρα λόγω της χαμηλότερης στάθμης από τον περιβάλλοντα χώρο συγκεντρώνει όλη την ποσότητα υδάτων (της βροχής αλλά και των προερχομένων από τον υδροφόρο ορίζοντα, ο οποίος είναι ψηλά), με αποτέλεσμα να λιμνάζουν χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα απομάκρυνσής τους. Ακόμα κατά την ροή των υδάτων από ψηλά με κατεύθυνση την ορχήστρα διαβρώνουν τον πυρόλιθο και τους διαδρόμους -οι οποίοι είναι κατασκευασμένοι από χώμα- με αποτέλεσμα να αποσυνθέτουν (αποδομούν) τον οργανισμό του θεάτρου.

Η μέχρι τώρα ανασκαφική έρευνα έφερε στο φως μια ολόκληρη κερκίδα.

Ανασκάφθηκε επίσης μικρό τμήμα κερκίδας, βόρεια της πρώτης, που συνεχίζεται άθικτη, όπως πιστεύει η κ. Πλάτωνος, κάτω από το θεμέλιο της νεόκτιστης καφετέριας, που έχει θεμελιωθεί σε ψηλότερο επίπεδο από αυτό του θεάτρου και το μισό άλλης κερκίδας νότια της πρώτης, που συνεχίζεται κάτω από το οδόστρωμα της οδού Σαλαμίνος. Επίσης, αποκαλύφθηκε και πολύ μικρό τμήμα της ορχήστρας σε βάθος 2,3 περίπου μέτρων. Είναι φανερό ότι το υπόλοιπο τμήμα του κοίλου, οι πάροδοι, η ορχήστρα και το σκηνικό οικοδόμημα βρίσκονται κάτω από τα προς βορρά -ΒΔ, κτίσματα και κάτω από το δρόμο.

Ο προσανατολισμός του θεάτρου είναι προς τα Δ-ΒΔ. Οι κερκίδες έχουν θεμελιωθεί στο φυσικό ελαφρώς επικλινές προς τα ανατολικά έδαφος. Το πλάτος των εδωλίων είναι σχετικά μικρό (από 0,22 έως 0,40 μ.), ενώ η απόσταση μεταξύ τους ποικίλλει, καθώς έχουν ελαφρώς μετακινηθεί κατά τόπους και μερικά τμήματα, κυρίως από τη νότια κερκίδα, λείπουν. Κάτω από τον διάδρομο, μεταξύ της ορχήστρας και των πρώτων καθισμάτων, φαίνεται ότι υπάρχουν δόμοι ακτινωτά διατεταγμένοι (βρέθηκε ένας και στην βόρεια παρειά εμφανίζεται άλλος) που καλύπτουν τον αποστραγγιστικό αγωγό που είναι απαραίτητος για τη διοχέτευση των νερών της βροχής, καθώς ο υδροφόρος ορίζοντας της περιοχής είναι πολύ ψηλά (www.diazoma.gr).

Πηγή: Διαδίκτυο.

Τον **ναό της Ιππίας Αθηνάς**, η οποία λατρευόταν στον αρχαίο δήμο των Αχαρνών Αττικής, εντόπισαν οι ανασκαφές δίπλα ακριβώς στο αρχαίο θέατρο. Ένας ισχυρός τοίχος χτισμένος με μεγάλους ογκολίθους είναι η πρώτη ένδειξη για τον ναό, συγκεκριμένα το θεμέλιο της κρηπίδας του, όπως πιστεύει η αρχαιολόγος Μαρία Πλάτωνος, η οποία διενεργεί την ανασκαφική έρευνα. Η θέση του μάλιστα όπως και του αρχαίου θεάτρου φυσικά, σε απόσταση μόλις 150 μέτρων από την κεντρική πλατεία του σύγχρονου δήμου, **μαρτυρεί ότι το κέντρο και του αρχαίου δήμου βρισκόταν ακριβώς εκεί!** Μία πολύ σημαντική επιγραφή του 4^{ου} αιώνα π.Χ., στην οποία αναφέρεται το ιερό της Αθηνάς Ιππίας και το θέατρο των Αχαρνών, βρέθηκε σε δεύτερη χρήση ως κάλυμμα αγωγού σε δημόσιο βαλανείο πίσω από τη βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Ιωάννη, κοντά στο θέατρο, αποτελεί μία ακόμη επιβεβαίωση του κέντρου του αρχαίου δήμου, ενώ τη θέση του ιερού της Ιππίας Αθηνάς φανερώνουν δύο αναθηματικές επιγραφές: η μία από κάποια ιέρεια της θεάς και η άλλη από έναν άνδρα ονόματι Πομπήιο, ο οποίος αφιέρωνε στον ναό για τα αγροτικά Διονύσια (Epirotica.blogspot.com).

Ο Θεσμός του Θεάτρου στην Αρχαία Ελλάδα

Το αρχαίο ελληνικό θέατρο ήταν θεσμός της αρχαιοελληνικής πόλης-κράτους, Διδασκαλία και τέλεση θεατρικών παραστάσεων, επ' ευκαιρία των εορτασμών του Διονύσου, αναπτύχθηκε στα τέλη της αρχαϊκής περιόδου και διαμορφώθηκε πλήρως κατά την κλασική περίοδο -κυρίως στην Αθήνα. Φέρει έναν έντονο θρησκευτικό και μυστηριακό χαρακτήρα κατά τη διαδικασία της γέννησής του, αλλά και έναν εξίσου έντονο κοινωνικό και πολιτικό χαρακτήρα κατά την περίοδο της ανάπτυξής του.

Συνολικά θεωρούμενο το θέατρο, παρόλο που διαμορφώνεται στην εποχή των τυράννων, είναι θρέμμα της δημοκρατίας. Καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας του και ακμάζει σχεδόν μέσα σε έναν αιώνα, διαγράφοντας παράλληλη τροχιά με το ίδιο το πολίτευμα. Οι αθηναίοι πολίτες συμμετείχαν στα όργανα της νομοθετικής, δικαστικής και εκτελεστικής εξουσίας, αλλά ταυτόχρονα, εντός του θεάτρου, βίωναν τη συλλογικότητα της δραματουργίας, ασκούσαν στην αντιπαράθεση ιδεών, στο διάλογο και την επικοινωνία. Η ίδια η πολιτεία με τη συμμετοχή της αναγνωρίζει τόσο την αισθητική όσο και την εκπαιδευτική αξία της θεατρικής τέχνης. Το δράμα άνθησε και έφτασε σε ύψη τελειότητας στην Αθήνα του 5ου αιώνα γιατί ακριβώς δεν ήταν περιθωριακή ή τυχαία κοινωνική δραστηριότητα προς τέρψιν εξίσου τυχαίων θεατών. Κατείχε κεντρική θέση στις σκέψεις και τις δαπάνες μιας συμπαγούς κοινωνίας. Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το αττικό δράμα τελικά δεν ήταν μόνο μια μορφή τέχνης, όπως στη σημερινή εποχή, αλλά ένας κοινωνικός θεσμός.

Με άλλα λόγια το θέατρο στην αρχαία Ελλάδα δεν υπήρξε ποτέ ένα απλό ψυχαγωγικό δρώμενο, ή μάλλον ήταν ψυχαγωγικό στην κυριολεκτική έννοια του όρου. Διαμόρφωνε συνειδήσεις και την ίδια στιγμή διαμορφωνόταν από τη συλλογική συνείδηση. Συνδυάζοντας τη θρησκεία, την κοινωνική και πολιτική κριτική με την εκπαίδευση, έγινε κόμβος, ένα σημαντικό σταυροδρόμι για τις συνιστώσες που παράγουν συνήθως πολιτισμική δράση. Από αυτή την άποψη θεωρούμενο ενσωμάτωσε τους κανόνες της πόλης και την ίδια στιγμή έγινε ένα μεγάλο λαϊκό δικαστήριο για την κρίση της κοινωνικής της διαχείρισης. Και όλα αυτά, κάτω από το άγρυπνο βλέμμα του Διόνυσου, του επαναστάτη θεού που προτίμησε τη θηλυκή φρενίτιδα για τη λατρεία του, μια μανική φρενίτιδα και αμφισβήτηση της πατριαρχικής εξουσίας εκφρασμένη στις πράξεις των ηρωίδων του αττικού δράματος. Βέβαια, ο τελικός στόχος των τραγικών ποιητών δεν ήταν πιθανώς η ανατροπή αλλά μάλλον ο αποτροπαϊκού χαρακτήρα εξορκισμός των ασυνείδητων καταπιεσμένων θηλυκών ενεργειών μιας έντονα και αδιαμφισβήτητα πατριαρχικής κοινωνίας. **Καταλαβαίνει κανείς την σημασία του θεάτρου από αυτή την σύντομη περιγραφή. Διασυνδέει την παιδεία με τον πολιτισμό και έπαιζε σπουδαίο ρόλο στην διαμόρφωση της κοινωνίας.**

3.1.3 Το Στρατόπεδο Παπαστάθη

Πηγή: Διαδίκτυο.

Η μελλοντική αξιοποίηση των διαθέσιμων ενδιάμεσων αδρανών χώρων, όπως των στρατοπέδων «Τχου (ΠΒ) Παπαστάθη Ιωάννη» και «Αγού (ΜΧ) Καποτά Βασιλείου», της περιοχής της Αμυγδαλέζας και του αδόμητου χώρου κατά μήκος του Ολυμπιακού Χωριού, δύναται να λειτουργήσει υπό όρους προωθητικά στην αναπτυξιακή πορεία της περιοχής του Δήμου Αχαρνών. Ειδικότερα, εφόσον οι χώροι αυτοί συμπεριληφθούν στη μελλοντική αναπτυξιακή προοπτική της περιοχής, προτείνουμε να μετατραπούν από ενδιάμεσους αδρανείς χώρους σε αστικές νησίδες, σε πεδία εφαρμογής «ολοκληρωμένων» αστικών παρεμβάσεων επ'ωφελεία της τοπικής κοινωνίας και του πολιτισμού, αποφεύγοντας τη μονοσήμαντη αξιοποίηση του πολιτισμού ως «μονοκαλλιέργεια» και λαμβάνοντας υπόψιν έως ένα βαθμό το ζητούμενο της τοπικής κοινωνίας περί «απόδοσης της διαθέσιμης γης σε αστική καλλιέργεια, σε άθληση, σε βιωματική προσέγγιση του πολιτισμού...», αναφορά από το ιδανικό σενάριο παρεμβάσεων.

Ιστορικά Στοιχεία για το στρατόπεδο Παπαστάθη:

Στα πλαίσια της ραγδαίας ανάπτυξης των Τηλεπικοινωνιακών Μέσων, που πραγματοποιήθηκε με την εφαρμογή της εξελισσόμενης με την πάροδο του χρόνου τεχνολογίας μετά την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, παρουσιάστηκε η ανάγκη δημιουργίας ενός Ενιαίου Συγκροτήματος- Εργοστασίου Βάσεως Τηλεπικοινωνίας (κατά τα πρότυπα των Αμερικάνικων Depots), το οποίο θα εξυπηρετούσε όλες τις ανάγκες τηλεπικοινωνίας του Ελληνικού Στρατού.

Το 306 ΕΒΤ συγκροτήθηκε το έτος 1953, με διαταγή του ΓΕΣ, από το συνεργείο Τηλ/νιας του 301 Εργοστασίου Βάσεως (ΕΒ) και του 339 Συγκροτήματος Εκπαίδευσης Στελεχών Τεχνικού (ΣΕΣΤ) που στρατονιζόταν στο Στρατόπεδο «ΠΑΠΑΔΟΓΚΟΝΑ» στο «ΓΟΥΔΙ». Την 21 Οκτωβρίου 1961 μεταστάθμευσε από το Γουδί στις Αχαρνές (Μενίδι) στην παρούσα θέση, Στρατόπεδο «Τχου (ΠΒ) Παπαστάθη Ιωάννη».

Το κυρίως Εργοστάσιο αρχικού σχήματος «Γ» κατασκευάστηκε το έτος 1961. Η τελευταία επέκταση του εργοστασίου, έγινε με την προσθήκη του δευτέρου ορόφου ενώ πραγματοποιήθηκε και ανακαίνιση-διαμόρφωση των τμημάτων του ισογείου στη σημερινή του μορφή. Το 1999 κατασκευάστηκε και νέο κτίριο ΔΔΜ.

Το εργοστάσιο βρίσκεται στο Δήμο Αχαρνών επί της οδού Φιλαδέλφειας 123, με εύκολη σχετικά πρόσβαση στην εθνική οδό Αθηνών-Λαμίας, στο ύψος της Ν. Φιλαδέλφειας. Σιδηροδρομικώς εξυπηρετείται από τον Σιδηροδρομικό Σταθμό Αχαρνών.

Στο ίδιο στρατόπεδο στρατωνίζεται και το 3^ο Τάγμα υλικού.

Έγγραφο που αφορά το στρατόπεδο Παπαστάθη σε σχέση με το Δήμο:

Τρίτη, 06 Μαΐου 2008

Φ 900α /5834/9626/6 Μαΐου 2008

Σε απάντηση της υπ' αριθμ. 10266/11-04-2008 Ερώτησης της Βουλής των Ελλήνων, που κατέθεσε ο Βουλευτής κ. Ντίνος Βρεττός, με θέμα την απόδοση του στρατοπέδου «Παπαστάθη» στον Δήμο Αχαρνών, σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα: Το εν λόγω στρατόπεδο έχει σήμερα έκταση 100 περίπου στρεμμάτων, είναι ενεργό και στρατωνίζονται εκεί το 3ο ΤΥΛ και το 306 ΕΒΤ επί εκτάσεων 70 και 30 στρεμμάτων αντιστοίχως. Το στρατόπεδο είναι ιδιοκτησίας ΤΕΘΑ και δεν συμπεριλαμβάνεται στα αποδεδειγμένα του Ν.2745/99 της Υ.Α.Μ.Σ.

Το 1994, η Στρατιωτική Υπηρεσία (Σ.Υ.) αποδέσμευσε τμήμα του στρατοπέδου «Παπαστάθη» εμβαδού 16.650 τετραγωνικών μέτρων υπέρ του Δημοσίου για τη δημιουργία του Διοικητικού Κέντρου του Δήμου Αχαρνών και την υλοποίηση του ισχύοντος ρυμοτομικού σχεδίου της περιοχής.

Πρόσφατα, τον Αύγουστο του 2006, η Σ.Υ. γνωμάτευσε υπέρ της παραχώρησης έκτασης 2.216,50 τ.μ. του στρατοπέδου στον Δήμο Αχαρνών γειτονικής με την έκταση του Δημαρχείου, υπό την προϋπόθεση της εκτέλεσης από τον Δήμο εργασιών οικοδομικών-οδοποιίας και ηλεκτρομηχανολογικών-μεταφοράς δικτύων, εργασίες που καθιστούσε απαραίτητες η κατάργηση της σημερινής πύλης εισόδου του 3ου ΤΥΛ.

Τέλος, η παραχώρηση αυτή δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι σήμερα με ευθύνη του Δήμου Αχαρνών, δεδομένου ότι παρά τη σύνταξη από αυτόν της 42/07 μελέτης με προϋπολογισμό 238.000€ (με Φ.Π.Α.), δεν έχει εκτελέσει τις εργασίες που είχαν συμφωνηθεί, παρά ημιτελείς μόνο εργασίες εκσκαφών και τοποθέτησης σιδηροπλισμού για την κατασκευή τοιχείου στο νέο όριο, που δημιουργούν αντιαισθητικό αποτέλεσμα και κυρίως πρόβλημα υποθεμελίωσης σε κτίριο αποθήκης του 3ου ΤΥΛ.

Η αποδέσμευση του 3ου ΤΥΛ ή του 306 ΕΒΤ και κατά συνέπεια και του στρώδου «Παπαστάθη» δεν είναι σήμερα δυνατή, διότι καλύπτουν πάγιες στρατιωτικές ανάγκες, συνεργάζονται αρμονικά στη σημερινή τους θέση, ενώ το κόστος ενδεχόμενης μετεγκατάστασής τους είναι απαγορευτικό για τον Δήμο Αχαρνών και τη Στρατιωτική Υπηρεσία.

Ερώτηση υπ' αριθμ. 10266/11-04-2008

Το Υπουργείο Άμυνας, στηριζόμενο στον νόμο 2745/99 που αφορά την παραχώρηση του 50% των χώρων των στρατοπέδων στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ανακοίνωσε την αποδέσμευση 29 στρατοπέδων σε όλη την χώρα. Το ίδιο έχει συμβεί και στο παρελθόν με στρατόπεδα του λεκανοπεδίου Αττικής όπως τα στρατόπεδα ΚΕΒΟΠ και ΚΕΔΒ Χαϊδαρίου.

Είναι κοινή διαπίστωση ότι, με την ραγδαία και συχνά ανεξέλεγκτη εξάπλωση των αστικών κέντρων, πολλά στρατόπεδα είχαν εγκλωβιστεί στον αστικό ιστό των πόλεων και τις περισσότερες φορές βρίσκονται σε άμεση γειτνίαση με χρήσεις ασύμβατες με το σκοπό, τη λειτουργία και τις ανάγκες των στρατοπέδων. Μια τέτοια περίπτωση είναι και το Στρατόπεδο Παπαστάθη, στον Δήμο Αχαρνών, το οποίο γειτνιάζει με το Δημαρχείο και βρίσκεται στην καρδιά του αστικού ιστού. Ο Δήμος Αχαρνών κατά καιρούς έχει επιβαρυνθεί με υπερτοπικές λειτουργίες και έργα που δεν εξυπηρετούν τους κατοίκους, ενώ παράλληλα χαρακτηρίζεται από ραγδαία πληθυσμιακή αύξηση, με τον πληθυσμό σήμερα να ανέρχεται στις 150.000 κατοίκους.

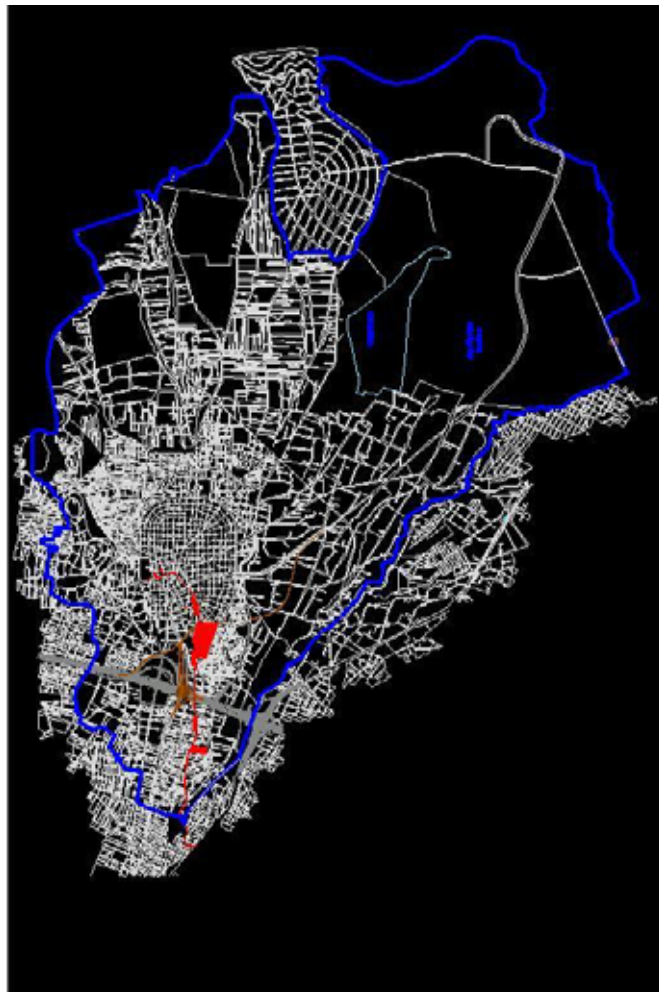
Η τμηματική απόδοση του Στρατοπέδου Παπαστάθη στον Δήμο Αχαρνών ξεκίνησε αρκετά χρόνια πριν. Υπήρξαν κατά καιρούς δεσμεύσεις για πλήρη απόδοση του Στρατοπέδου στον Δήμο Αχαρνών, με βάση συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα, τα οποία όμως στην πράξη δεν τηρήθηκαν.

Σήμερα, που οι ανάγκες για ελεύθερους κοινόχρηστους χώρους είναι πιεστικές στην περιοχή, η απόδοση του Στρατοπέδου στους κατοίκους, είναι πλέον επιτακτική. Από όσα γνωρίζουμε, ο Δήμος Αχαρνών, συντάσσει ήδη μελέτη για την αξιοποίηση του χώρου προς όφελος των κατοίκων της περιοχής.

Πηγή: google earth.

Το στρατόπεδο Παπαστάθη έχει σημαντική κεντροβαρική θέση στο Δ.Αχαρνών. Με τα χρόνια και την αύξηση του πληθυσμού εγκλωβίστηκε από την περιμετρική ανάπτυξη της πόλης στον αστικό ιστό και μάλιστα γειτνιάζει άμεσα με χρήσεις ασύμβατες με το σκοπό την λειτουργία και τις ανάγκες του στρατοπέδου. Όπως φαίνεται και στην αεροφωτογραφία διακόπτει τον αστικό ιστό. Είναι δύσκολη η απομάκρυνσή του, ειδικά στην σημερινή δυσμενή, οικονομική συγκυρία. Η μελλοντική του απόδοση στο Δήμο θα αποτελούσε αναζωογόνηση και αποκατάσταση του αστικού ιστού και θα εμπλούτιζε τον υπαίθριο Δημόσιο χώρο με ένα αξιόλογο κομμάτι γης και με σημαντικό κτηριακό απόθεμα όσον αναφορά τον κλειστό αστικό δημόσιο χώρο.

Χάρτης 2: ΠΡΟΤΑΣΗ-Κεντροβαρική θέση στρατοπέδου, Πηγή: Καραγιάννη Σ. (2013).

3.1.4 Ανάλυση Πρότασης

Επιδίωξη μας είναι να συνδυάσουμε την αφύπνιση της μνήμης και τα ερεθίσματα του σήμερα δημιουργώντας μέσα στο στρατόπεδο, έναν χώρο αναγνωρίσιμο και ανοιχτό στους πολίτες, όπου ο καθημερινός επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να συνδιαλέγεται με την ιστορία του τόπου και σε συνδυασμό με τον προτεινόμενο άξονα (πilotική διαδρομή με δύο σκέλη), να του δίνεται δυνατότητα της επίσκεψης των ευρημάτων που επιλέξαμε και αναλύσαμε ως πιο σημαντικά για την περιοχή σε μια πρώτη φάση της ιστορικής του συνδιάλεξης με το χώρο. Φυσικά στο μέλλον μπορούν να δημιουργηθούν και άλλες ιστορικές διαδρομές με αφητηρία το στρατόπεδο.

Οι Αχαρνές είναι περιοχή που κατοικείται συνεχώς από τα προϊστορικά χρόνια. Οι πολιτισμοί διαδέχονταν ο ένας τον άλλο αφήνοντας τα ίχνη τους...

Την σκέψη μας οδήγησε το γεγονός του ότι στην περιοχή υπάρχουν διάσπαρτα αρχαιολογικά ευρήματα ,αξιόλογοι φυσικοί πόροι ,εκκλησιάκια και μια σπουδαία λαογραφική παράδοση που πρέπει να γίνουν γνωστά και στους κατοίκους της περιοχής που τα αγνοούν αλλά και ευρύτερα, αφού πρώτα συγκεντρωθούν «νοητά» σε ένα χώρο.

Σκοπός αυτής της συγκέντρωσης είναι να τα οικειοποιηθεί ο επισκέπτης , μαθαίνοντας την ιστορική τους πορεία τους και τη θέση τους στην περιοχή, και να του δημιουργηθεί η επιθυμία να τα βιώσει στο φυσικό τους χώρο.. Ενώ του δίνεται η δυνατότητα ,μέσα από την πρόταση που αναλύουμε παρακάτω, μιας καταρχήν επίσκεψης που αφορά στα μνημεία στα άκρα του προτεινόμενου άξονα και τα αξιόλογα πολιτιστικά σημεία επάνω στην πορεία του, όπως η αρχαιολογική συλλογή απέναντι από το νέο Δημαρχείο , η ΙΛΕΑ κ.λ.π.

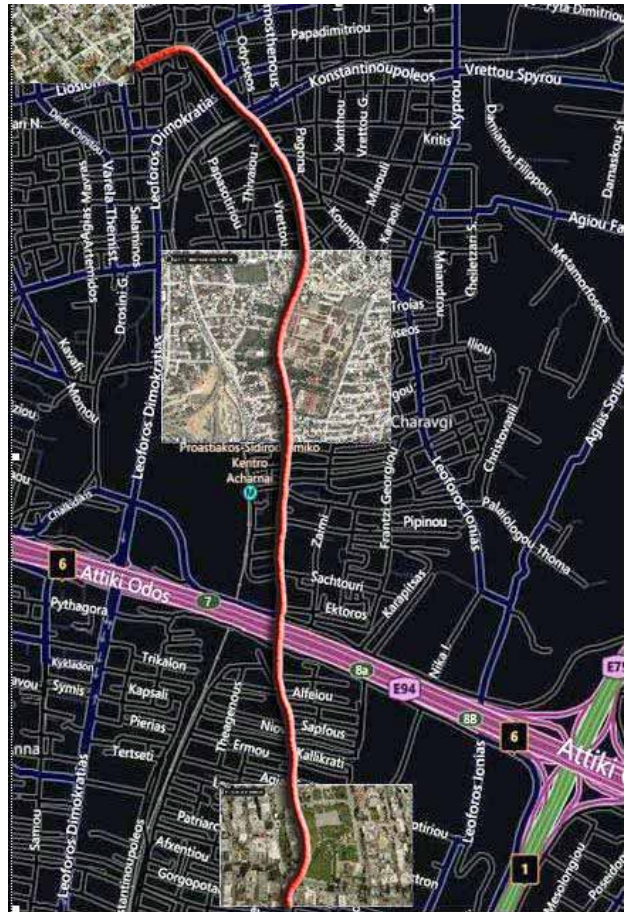
Στόχος μας επίσης είναι, η γνώση της ιστορικότητας της περιοχής ,στην οποία κατοικούν τόσο ετερόκλητοι πληθυσμοί να μπορέσει να συνεισφέρει στην ανάπτυξη της κοινωνικής συνοχής που τόσο ανάγκη έχει ο τόπος.

Επιλέξαμε λοιπόν για την ανάπτυξη αυτού του πυρήνα γνωριμίας με την ιστορία το «στρατοπέδο Παπαστάθη», επί των οδών Φιλαδέλφειας και Μπόσδα στο δήμο Αχαρνών, το οποίο προτείνουμε να αποδοθεί στο Δήμο για τη δημιουργία ενός « ιστορικού-δημόσιου πάρκου πόλης»

Η θέση επιλέχθηκε εκτός από τους λόγους που προαναφέραμε και επειδή είναι ιδιαίτερα πλεονεκτική λόγω της γειτνίασης με το νέο δημαρχείο, με το Σιδηροδρομικό Κέντρο Αχαρνών, την Αττική οδό και επιπλέον βρίσκεται επί της εμπορικής οδού Φιλαδέλφειας, η οποία είναι ο άξονας που ενώνει το παλαιό με το νέο κέντρο του δήμου και την Ν. Φιλαδέλφεια & τελικά ως οδός Αχαρνών συνδέεται με την Αθήνα. Ακόμα μέσα στο στρατόπεδο υπάρχει κτηριακό απόθεμα σε καλή κατάσταση ,όπως και αρκετό πράσινο.

Επάνω στην οδό Φιλαδέλφειας που διασχίζει τις Αχαρνές συναντά κανείς τον θολωτό μυκηναϊκό τάφο ερχόμενος από την Αθήνα και αντιδιαμετρικά πηγαινόντας για Πάρνηθα το Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών, όχι βέβαια ακριβώς επάνω στην Φιλαδέλφειας αλλά πολύ κοντά ,επί της οδού Λιοσίων. Τμήμα της επιλέξαμε να συνδυάσουμε με το στρατόπεδο Παπαστάθη και ορίσαμε ένα πυρήνα με ένα άξονα που εφάπτεται σε αυτόν ,ο οποίος φέρεται από δύο σημεία με πολύ σημαντικά ευρήματα και να δώσουμε τα μηνύματα που θέλουμε στην πρότασή μας.

Προτεινόμενος Άξονας, Πηγή: Καραγιάννη Σ. (2013).

Χάρτης 3: Θέση Αχαρνών σε σχέση με κέντρο Αθήνας - Η οδός Φιλαδέλφειας.

Η πόλη των Αχαρνών, είναι μια πόλη με ραγδαία πληθυσμιακή ανάπτυξη, που υστερεί στην ύπαρξη υποδομών πολιτισμού. Λαμβάνοντας λοιπόν υπ' όψη την μακρόχρονη ιστορική διαδρομή του δήμου Αχαρνών -μια διαδρομή άγνωστη στο ευρύ κοινό, παράλληλα με την μη επαρκή διάθεση χώρων στέγασης των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του δήμου και την ανάγκη συγκέντρωσης των διαφορετικών κοινωνικών ομάδων που τον απαρτίζουν, δημιουργήθηκε η ανάγκη δημιουργίας ενός πολυδιάστατου και πολυλειτουργικού χώρου που θα είναι στο στρατόπεδο. Ενός ιστορικού-πνευματικού πυρήνα που θα λειτουργεί ως τόπος γνώσης του παρελθόντος, καλλιέργειας του πνεύματος ως τόπος συνάντησης, περιπάτου, ψυχαγωγίας.

Επιδίωξη είναι λοιπόν η δημιουργία ενός πολυχώρου με στόχο την γνώση της ιστορίας του τόπου μέσω της νοητής συγκέντρωσης των διάσπαρτων ευρημάτων, προϊστορικών, αρχαίων, βυζαντινών, της λαογραφικής παράδοσης και της γνωριμίας με τους πλούσιους και γεμάτους με ιστορία φυσικούς πόρους, που θα επιτυγχάνεται μέσα από μουσειακούς χώρους, την εκπαίδευση, την ενημέρωση, την αναψυχή, τα δρώμενα.

Εν τέλει επιδιώκουμε ακόμα και την ευαισθητοποίηση των κατοίκων γύρω από την ανάγκη και την αξία της προστασίας των μνημείων και πεποίθησή μας είναι ότι γνωρίζοντας την ιστορία του τόπου αποκτά κανείς συνείδηση της εθνικής ταυτότητας και του ρόλου που καλείται να διαδραματίσει ως πολίτης μιας κοινωνίας κάτι που θα βοηθήσει την κοινωνική συνοχή των ετερόκλητων πληθυσμών των Αχαρνών.

Επίσης μειώνεται η αδιαφορία απέναντι στην πολιτιστική κληρονομιά που ενίοτε καταλήγει σε βανδαλισμούς, καταστροφή του περιβάλλοντος και αρχαιοκαπηλία. Πιστεύουμε πως η ανάδειξη της ιστορικότητας με αυτό τον συγκεντρωτικό τρόπο, θα διευκολύνει όλες αυτές τις προσδοκίες, με αυτή της κοινωνικής συνοχής και της βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης, που προαναφέραμε.

Το στρατόπεδο βρίσκεται κοντά στο ιστορικό κέντρο της πόλης και ακριβώς απέναντι από το Δημαρχείο, στεγάζονται δύο στρατιωτικές μονάδες και η συνολική του έκταση είναι 102 στρέμματα χωρίς την έκταση που παραχωρήθηκε για να ανεγερθεί το σημερινό Δημαρχείο της πόλης. Η έκταση του είναι χαρακτηρισμένη από το ρυθμιστικό σχέδιο Αθήνας ως υπερτοπικό κέντρο πόλης. Η Αττική οδός και το ΣΚΑ βρίσκονται σε άμεση γειτνίαση με τον χώρο και τον καθιστούν πολύ σημαντικό στην προοπτική δημιουργίας ενός ιστορικού-πολιτιστικού πόλου που θα μπορέσει να αποτελέσει εκτός από χώρο ενημέρωσης της ιστορίας και του πολιτισμού του τόπου και βασικό μοχλό της πολεοδομικής ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής με βασική προοπτική και όραμα την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της, ιδίως στην περίοδο της κρίσης που διανύει η χώρα.

Οι ετερόκλητοι πληθυσμοί που κατοικούν στην περιοχή πρέπει να βρουν κοινή αρχή και να ξεκινήσουν μια πορεία που θα τους οδηγήσει σε μια ήρεμη και χωρίς προβλήματα ζωή. Αυτή η κοινή αρχή τί καλύτερο θα μπορούσε να είναι από την ιστορία της περιοχής; Με την οικειοποίηση της, όλοι θα νιώθουν ότι έχουν πια κάτι κοινό να υπερασπίσουν, να διατηρήσουν και να «εκμεταλλευτούν» με την καλή έννοια της λέξης.

Το κομμάτι αυτό του στρατοπέδου, δεν θα δώσει την ευκαιρία μόνο να γίνει ένας ιστορικός πυρήνας από όπου θα διαχέεται η ιστορικότητα της περιοχής, αλλά θα είναι ένας σημαντικής έκτασης υπαίθριος δημόσιος χώρος, επειδή η περιοχή γύρω έχει έλλειψη κοινοχρήστων χώρων με την προοπτική που εδώ και χρόνια υφίσταται, να αποδοθεί το στρατόπεδο στην πόλη.

Θα δημιουργήσει μια νέα ισχυρή κεντρικότητα στον αστικό ιστό, τοπικής και υπερτοπικής σημασίας που θα αναδείξει την υλική, άυλη και φυσική ιστορία των Αχαρνών που είναι τόσο πλούσια και τόσο σημαντική.

Με το που θα απομακρυνθεί η περιμετρική μάντρα του στρατοπέδου και γίνουν οι κατάλληλες χαράξεις που θα εντάξουν στο πολεοδομικό ιστό της πόλης τη έκταση αυτή, η

πόλη θα «ανασάνει» και θα αποκτήσει μια πιο συνεκτική δομή η ευρύτερη περιοχή ,διότι το στρατόπεδο την διασπά.

Προτείνουμε να γίνει ένας νέος σχεδιασμός του χώρου που να λάβει υπόψη το υπάρχον πράσινο που είναι σημαντικό και να το εμπλουτίσει, και το κτηριακό απόθεμα που αξίζει να κρατηθεί ώστε να φιλοξενήσει τις χρήσεις και τις δραστηριότητες που προτείνουμε, για να καλυφθούν με οικονομικό τρόπο οι ανάγκες σε εκθεσιακούς χώρους(μουσεία), σε πολιτιστικές υποδομές ιστορικής ενημέρωσης, ψυχαγωγίας ,εκπαίδευσης, αθλοπαιδιών αλλά και εκδηλώσεων σε ανοιχτούς και κλειστούς χώρους.

Στόχοι

Δύο είναι οι βασικοί στόχοι της πρότασής μας.

Ο ένας αφορά την γνωστοποίηση της ιστορίας του τόπου. Προτείνουμε να διαμορφωθούν τα κτήρια που θα επιλεγούν να παραμείνουν, μετά από ανάλογη αποκατάσταση, βάση τριών θεματικών ενότητων που θα αφορούν: την αρχαιότητα και τις περιόδους που διάνυσε η περιοχή, τις παραδόσεις που είναι πολλές και πολύ ενδιαφέρουσες με βαθιές σε χρόνο καταβολές και την φυσική κληρονομιά που είναι επίσης πλούσια και εξαιρετικά σημαντική για όλο το λεκανοπέδιο.

Αναλυτικότερα να διαμορφωθούν αίθουσες εκθεμάτων, με ευρήματα όπως αυτά που σήμερα είναι στο αρχαιολογικό μουσείο, μακέτες, φωτογραφίες τα οποία με σύγχρονα μέσα προβολής, ηχητικά εφέ, φωτισμό, βίντεο, ακροάσεις, εικονική πραγματικότητα, να ενημερώνουν τους επισκέπτες με τρόπο κατανοητό και ελκυστικό για την αρχαία ιστορία της πόλης και τα διάσπαρτα ευρήματα, να γνωρίσουν την δημιουργία τους και την πορεία τους στο χρόνο και να πληροφορούνται με σύγχρονα συστήματα πώς θα προσεγγίσουν το κάθε μνημείο και με πιο μέσο. **Ο Δήμος πληρώνει ενοίκιο για το αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης γιατί λοιπόν** να μην δημιουργήσει ιδιόκτητο χώρο όπου να συγκεντρώσει τα ευρήματα όχι μόνο αυτά που έχει τώρα αλλά και όσα υπάρχουν στο Αρχαιολογικό Αθηνών και όσα θα έρθουν στην επιφάνεια στο μέλλον.

Ακόμα προτείνουμε χώρους εκπαίδευσης για όλες τις ηλικίες, που αφορούν την αρχαιότητα, με παράδειγμα αυτόν που έχει οργανώσει η κυρία Κασωτάκη. Κλειστοί και ανοιχτοί χώροι μπορούν να διαμορφωθούν για να φιλοξενήσουν παραστάσεις και δρώμενα ώστε μέσω της ψυχαγωγίας να γνωστοποιείται η ιστορία του τόπου.

Πηγή: Διαδίκτυο.

Η δεύτερη θεματική ενότητα αφορά στην ενημέρωση για τη λαογραφική ιστορία του Μενιδίου. Θα έχει σκοπό να γνωστοποιεί την ύπαρξη του λαογραφικού μουσείου που υπάρχει στην πόλη με τις παραδοσιακές στολές και αντικείμενα, με μια φωτογραφική έκθεση ως οπτικό μέσο πληροφόρησης, με βίντεο ,παραδοσιακά ακούσματα ,προβολές παρουσίασης των εθίμων , ενημέρωση για τις ημερομηνίες των εθίμων και των πανηγυριών ,διαλέξεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα, παρουσίαση των τόσων ξωκλησιών που υπάρχουν ,έτσι ώστε να μπορεί να τα επισκεφτεί κάποιος και να ζήσει από κοντά τις εκδηλώσεις. Από ότι μάθαμε είναι τόσο το υλικό της λαογραφικής παράδοσης που δεν χωρά στην ΙΛΕΑ. Γιατί να μην διατεθεί αίθουσα για δημιουργία νέου λαογραφικού μουσείου ως επέκταση ή ως ενιαίος χώρος συγκέντρωσης όλου του υλικού. Ο Δήμος είναι πολυπληθής θα μπορούσαν να προσθέσουν και άλλες αίθουσες διδασκαλίας παραδοσιακών χωρών και οργάνων εκτός των ήδη λειτουργούντων και εκμάθησης κεντήματος.

Πολύ βασική είναι ακόμα η ανάδειξη του φυσικού πλούτου με κορωνίδα την Πάρνηθα με την χλωρίδα και πανίδα και τα φυσικά ρέματα του Κηφισού, της Καναπίτσας, της Εσχατιάς...

Προτείνουμε την δημιουργία χώρου ανάγνωσης του φυσικού πλούτου της περιοχής ,με θέμα την χλωρίδα και την πανίδα της και την ενημέρωση με βίντεο, χάρτες και φωτογραφικές εκθέσεις των μονοπατιών και των ρεμάτων για διαδρομές αναψυχής με παράλληλη ενημέρωση των μύθων και των αξιοθέατων σε αυτές τις διαδρομές καθώς και του μουσείου φυσικής ιστορίας της Πάρνηθας. Θα μπορούσε να υπάρξει και μονάδα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για σχολεία με διαλέξεις στους μαθητές και κατόπιν εξορμήσεις σε μέρη με φυσικό πλούτο και ιστορία.

Γνωστή πρέπει να γίνει επίσης και η ιστορία των παραδοσιακών επαγγελμάτων με βασικό την καλλιέργεια της γης. Επιλεγμένοι υπαίθριοι χώροι στο στρατόπεδο μπορεί να δοθούν στους κατοίκους, μικρούς και μεγάλους, ώστε να μάθουν για τις παραδοσιακές καλλιέργειες, δημιουργώντας σε αυτούς κήπους που θα φυτεύουν και θα φροντίζουν οι ίδιοι, έχοντας ακόμα και οικονομικό όφελος.

Ο άλλος στόχος της πρότασής μας είναι η προσέλκυση όχι τόσο των υπερτοπικών επισκεπτών όσο των κατοίκων ,γιατί όπως προαναφέραμε , μέσα από την γνώση της ιστορίας θα νιώσουν δική τους την περιοχή θα την οικειοποιηθούν ευκολότερα και άρα θα έχουν μια κοινή συνιστώσα που θα συμμετέχει στην κοινωνική συνοχή που είναι από τα βασικότερα ζητούμενα της περιοχής με τους τόσους ετερόκλητους πληθυσμούς.

Βασικό στην πρότασή μας λοιπόν, είναι **να υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση στο χώρο** για τους επισκέπτες για περίπατο, αθλοπαιδιές και γνωστική ενημέρωση, ώστε να μπορέσουμε σε πρώτη φάση να τους προσελκύσουμε. Η εξοικονόμηση εσόδων μπορεί να γίνεται από το χώρος εστίασης-αναψυχής και καταστημάτων αναμνηστικών που προτείνουμε να δημιουργηθούν και να δοθούν με δημοπρασίες σε ιδιώτες ,για να αποφέρουν έσοδα στο Δήμο για την συντήρηση αλλά και την διαφύλαξη του χώρου ,με την εξασφάλιση όμως ότι το εμπόριο δεν θα εξαπλωθεί ανεξέλεγκτα ώστε να καταστρέψει το όραμα της πρότασης.

Επίσης η δημιουργία υπαίθριου χώρου φεστιβάλ, παραστάσεων, εκδηλώσεων και γενικά δρώμενων που θα αφορούν στη ιστορικότητα του τόπου θα γίνουν δρόμοι βαθύτερης εξοικείωσης με την ιστορία και θα αποφέρουν οικονομικά οφέλη.

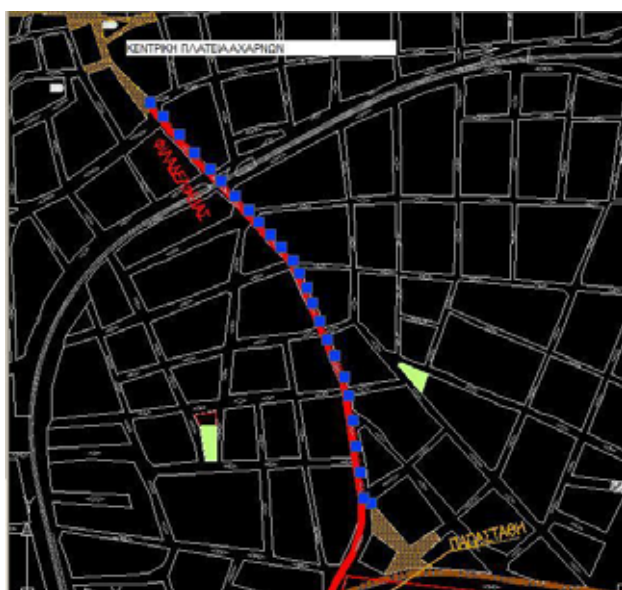
Άλλη μια πρόταση που πιστεύουμε ότι θα συνδράμει θετικά στην επιδιωκόμενη κοινωνική συνοχή και προσέλκυση όλων των ομάδων είναι να υπάρχουν και χώροι με την δυνατότητα έκθεσης της ιστορίας και των εθίμων και των άλλων πληθυσμών που συγκατακτούν στην περιοχή όπως των ρομά. ρωσοπόντιων, αρβανιτών....

Μέσα στο στρατόπεδο προτείνουμε να υπάρχει ποδηλατόδρομος που το διατρέχει για αναψυχή των κατοίκων, και ποδήλατα που θα παρέχει ο δήμος με ειδικά μέτρα έναντι κλοπής τους. Με τα ποδήλατα αυτά θα μπορεί ο επισκέπτης να διανύει το άξονα που επιλέξαμε στην κεντρική μας ιδέα και να επισκεφτεί τα προτεινόμενα ιστορικής αξίας ευρήματα που ορίζουν τα άκρα του και ότι αξιόλογο συναντά στην πορεία της διαδρομής.

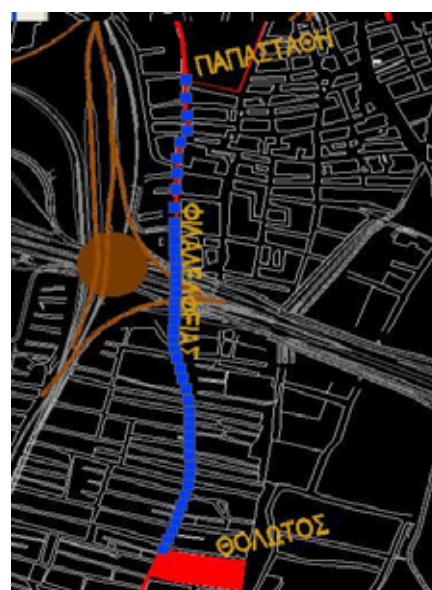

Χάρτης 4: Προτάσεις ένταξης του στρατοπέδου στην πόλη
Ποδηλατοδρόμος-διάνοιξη οδών-πεζοδρομήσεις-αύξηση πρασίνου, Πηγή: Καραγιάννη Σ. (2013).

Ο ποδηλατόδρομος του στρατοπέδου θέλουμε λοιπόν να αποτελεί τμήμα της ποδηλατοδρόμησης που προτείνουμε στα σκέλη του άξονα, **στρατόπεδο-θολωτός** (χάρτης 6) και **στρατόπεδο-θέατρο** (χάρτης 5), στα πλαίσια συνεργασίας με την ομάδα βιώσιμης κινητικότητας. Όπου υπάρχουν εμπόδια για την δημιουργία διαδρόμου ποδηλάτων προτείνουμε να διαπλατυνθούν τα πεζοδρόμια. Σύμφωνα με τον κύριο Βλαστό ο ποδηλάτης για μικρές διαδρομές μπορεί να σύρει το ποδήλατο με τα χέρια.

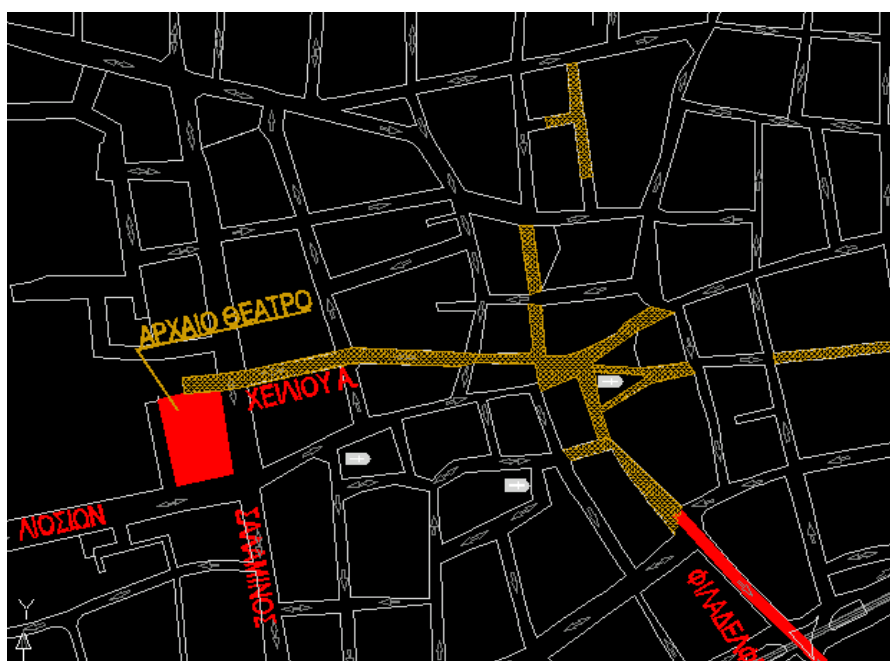

Χάρτης 5
Ποδηλατοδρόμηση Παπασιάθη-κεντρική πλατεία

Χάρτης 6
Ποδηλατοδρόμηση Παπασιάθη-θολωτός
Πηγή: Καραγιάννη Σ. (2013).

Ακόμα για την πορεία που επιλέξαμε προτείνουμε την πεζοδρόμηση της Χειλίου σε συνέχεια του πεζόδρομου της κεντρικής πλατείας μέχρι το θέατρο.(χάρτης 7) Επίσης την πεζοδρόμηση της Μπόσδα ανάμεσα στο δημαρχείο και το στρατόπεδο με εισχώρηση του πεζοδρόμου και μέσα σε αυτό. **Με αυτό τον τρόπο και την διάνοιξη οδών μέσα στο στρατόπεδο, όπως και την δημιουργία του ποδηλατοδρόμου, μέσα και έξω από αυτό επί της οδού Φιλαδέλφειας, επιδιώκουμε την ένταξή του στον αστικό ιστό και την δημιουργία μιας περιοχής αρχαιολογικού ενδιαφέροντος στην πόλη που είναι και η πρόταση τελικά της χωρικής εξιδείκευσης** (χάρτης 4).

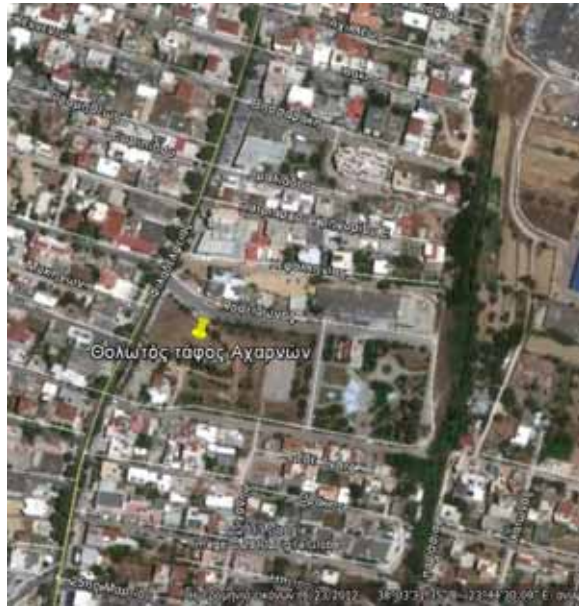
Χάρτης 7: Πεζοδρόμηση της οδού Χειλίου από κεντρική πλατεία έως θέατρο, Πηγή: Καραγιάννη Σ. (2013).

Φυσικά τα χιλιόμετρα της πορείας είναι αρκετά και γι αυτό προτείνουμε χώρους στάσης ανά διαστήματα που μπορεί να ανήκουν στο σύστημα αστικών υπαίθριων χώρων, με συστήματα σκίασης και καθιστικά και χώρους αναψυχής για την ξεκούραση των ποδηλατών, σε συνεργασία με την ομάδα δημόσιων χώρων.

Πιστεύουμε επίσης ότι θα επιτευχθεί και η αισθητική αναβάθμιση της περιοχής

Τέλος θα ήταν θεμιτό, οι περιοχές γύρω από τα δύο μνημεία της πρότασης, να διαμορφωθούν σε κατάλληλους δημόσιους υπαίθριους χώρους που θα τα προστατεύσουν και θα τα αναδείξουν ενώ παράλληλα θα εμπλουτίσουν το δίκτυο των κοινόχρηστων χώρων του Δήμου μαζί με τους προτεινόμενους χώρους στάσης για τους ποδηλάτες.

Ο μυκηναϊκός θολωτός τάφος είναι εδώ και καιρό διαμορφωμένος και επισκέψιμος. Όμως η σημασία του υποβιβάζεται με τη δημιουργία χώρου αθλοπαιδιών στα όριά του. Ο αρχαιολογικός χώρος περιορίζεται και από χώρο μνήμης μετατρέπεται σε χώρο εκτόνωσης. Η έννοια του θανάτου που εμπεριέχει ο τάφος αφεαυτού ακυρώνεται.

Πηγή: google earth.

Στην αεροφωτογραφία φαίνεται ότι ο χώρος ευνοεί στην ανάπτυξη ενός πάρκου αρχαιολογικού χαρακτήρα που μπορεί να εντάξει και το πράσινο της ευρύτερης περιοχής με στόχο να προκαλέσει τα ανάλογα αισθήματα σεβασμού που αρμόζουν στο μνημείο αλλά και τη αισθητική και χωρική αναβάθμιση της γύρω περιοχής.

Το θέατρο επίσης ήταν τόπος διδασκαλίας, τόπος μέθεξης. Αυτό πρέπει να είναι η επιδίωξη κάθε παρέμβασης δημιουργίας δημόσιου χώρου για την ένταξη και διαφύλαξη του μνημείου.

Το αρχαίο θέατρο μάλιστα είναι ένα εύρημα που δεν έχει αποκαλυφθεί πλήρως. Προτείνουμε με όποια πολεοδομικά εργαλεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν π.χ. απαλλοτρίωση κ.λ.π. να αποκαλυφθεί αν όχι όλο όσον το δυνατόν περισσότερα ίχνη του, διότι δεν έχει νόημα να έρθει σε σύγκρουση το δυναμικό και μεταβαλλόμενο παρόν της πόλης με το στατικό αμετάβλητο παρελθόν.

Οι αρχαιολογικοί χώροι αποτελούν δομικά στοιχεία της σημερινής πόλης που κουβαλούν πολιτιστική, ιστορική και συναισθηματική αξία θα πρέπει να εντάσσονται στον αστικό ιστό ως συνέχεια της ιστορίας του και να μιλούν σιωπηλά για το παρελθόν και τις ρίζες των κατοίκων. Και μάλιστα θα πρέπει να αποτελούν ενεργά στοιχεία του αστικού περιβάλλοντος έτσι ώστε να βιώνονται από τον κάτοικο εκπέμποντας την μαγεία και το ήθος των αρχαίων μνημείων στον σύγχρονο άνθρωπο.

Προτείνουμε λοιπόν να γίνουν μικρά αρχαιολογικά πάρκα με φυτεύσεις και καθιστικά όπου θα ηρεμεί ο επισκέπτης και θα αναπολεί την ιστορία μέσα σε ένα ευχάριστο αστικό χώρο που θα του επιτρέπει να συνδιαλλαγεί με το παρελθόν και όχι να περάσει αδιάφορα και να το προσπεράσει. Στο θέατρο μπορεί με την αποκατάστασή του να γίνονται και παραστάσεις. Έτσι θα βιώνεται, θα προστατεύεται και θα εκπαιδεύει τους κατοίκους.

Η σύνδεση με το παρελθόν αποτελεί ψυχική ανάγκη για τον άνθρωπο, έχει διδακτική αξία, διατηρεί την τοπική ταυτότητα και την συλλογική μνήμη.

Σύμφωνα με την χάρτα της Βενετίας στο άρθρο 6 αναφέρεται «*Η συντήρηση του μνημείου συνεπάγεται και την διατήρηση του άμεσου περιβάλλοντός του...*»

Η ανάλυση της πρότασής μας, θέλει να αποδείξει ότι μπορεί ο άξονας αυτός να αποτελέσει την αρχή της διάχυσης της ιστορίας των Αχαρνών τοπικά και υπερτοπικά με ευνοϊκές συνέπειες στην πολεοδομική της ανάπτυξη και συνοχή.

Η χρηματοδότηση όλων των μελετών που είναι αναγκαίες να γίνουν από την Δημοτική αρχή, για τυχόν υλοποίηση της πρότασης, προτείνουμε να γίνει από το νέο ευρωπαϊκό πακέτο στήριξης (Σ.Ε.Σ.) που ρίχνει βάρος στην βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων και την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

3.1.5 Αξιολόγηση Πρότασης

- ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΙΣΤΟ ΜΝΗΜΕΙΩΝ-ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΜΝΗΜΕΙΩΝ.
- ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΙΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ ΜΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ ΙΣΤΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ-ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ
- ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ-ΕΠΑΥΞΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ
- **ΑΝΑΔΕΙΞΗ-ΓΝΩΣΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΧΑΡΝΩΝ**
- ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ –ΧΩΡΙΚΗ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
- ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
- ΕΝΤΑΞΗ ΠΟΔΗΛΑΤΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ
- ΒΑΣΙΚΟΣ ΜΟΧΛΟΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
- ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΖΩΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΟΔΟΥ ΝΕΑΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ

3.2 Χωρική Εξειδίκευση 2^η : Αχαρνική Πύλη-Κτήμα των Ανακτόρων στη Δεκέλεια

Η ύπαρξη αρχαιολογικών χώρων υπερτοπικής σημασίας μας οδήγησε στην διερεύνηση προτάσεων αύξησης της επισκεψιμότητάς τους. Με την πεποίθηση ότι οι προτάσεις αυτές είναι αποτελεσματικές στο βαθμό που υποστηρίζονται από τοπικές πολιτιστικές υποδομές και φορείς διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς, αναζητήσαμε τις δράσεις που έχουν πρόσφατα πραγματοποιηθεί από Αχαρνείς.

Η Παγκόσμια Ημέρα Πολιτιστικής Κληρονομιάς (18 Απριλίου) αποβλέπει στην ευαισθητοποίηση του κοινού στο σημαντικό θέμα της προστασίας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Για το σκοπό αυτό διοργανώνονται σε όλο τον κόσμο κάθε μορφής εκδηλώσεις με τις οποίες επιδιώκεται όχι μόνο να γίνουν γνωστά στο ευρύτερο κοινό η σημασία των μνημείων κάθε χώρας και τα προβλήματα τους, αλλά και να προωθηθεί η υπόθεση της προστασίας και η ένταξη τους στη σύγχρονη κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ζωή. Την επέτειο αυτή επέλεξαν οι Αχαρνείς στις 12.4.2012 για τη συμβολική κισσοφύτευση στα αρχαία μνημεία και σε επιλεγμένα σημεία του Δήμου (ο κισσός, κατά την παράδοση, εφύετο πρώτα στις Αχαρνές) καθώς και για την απονομή των βραβείων «Ζωοδόχεια 2012» στο μαθητικό διαγωνισμό ποίησης.

Κάθε χρόνο η Παγκόσμια ημέρα Μουσείων είναι αφιερωμένη σε ένα συγκεκριμένο θέμα που αφορά τα Μουσεία και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Το θέμα που είχε επιλεγεί για το 2012 ήταν: «*Τα Μουσεία σε ένα κόσμο που αλλάζει. Νέες προκλήσεις, νέες εμπνεύσεις*». Το μήνυμα καλούσε τα Μουσεία να ηγηθούν σε μια πορεία διαφωτισμού, προς μία αναζήτηση των ηθικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών αξιών που θα προσφέρει μια νέα παιδεία με σεβασμό στον άνθρωπο. Ο σκοπός των εκδηλώσεων των Αχαρνέων ήταν η ευαισθητοποίηση του κοινού για τη μελέτη, την ανασκαφή, τη συντήρηση, την αποκατάσταση και τη λειτουργική ένταξη του Αρχαίου Θεάτρου στην καθημερινότητα τους. Πραγματοποίησαν (2/5/2012) αρχαιολογικό-ποδηλατικό γύρο, με σημείο εκκίνησης την Αχαρνική πύλη που ευρίσκεται στη συμβολή των οδών Αιόλου και Σοφοκλέους στην Πλατεία του Δημαρχείου της Αθήνας (Κοτζιά) και κατεύθυνση το Δήμο Αχαρνών, μέσω της οδού Αχαρνών, με στάσεις στο Θολωτό Τάφο και στον Τύμβο του Σοφοκλή (Βαρυμπόμπη) και τελικό προορισμό το Αρχαίο Θέατρο, όπου το βράδυ της ίδιας μέρας ακολούθησε η παράσταση Αντιγόνη του Σοφοκλή από τη Θεατρική Ομάδα του Καλλιτεχνείου Αχαρνών.

Για τις εκδηλώσεις αυτές, τα Επισκήνια 2012, συνεργάστηκαν ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος (Ε.Ο.Σ.) Αχαρνών, οι Acharnai Ride, η Ποδηλατική Ένωση Παλαίμαχων Αθλητών (Π.Ε.Π.Α), το Σώμα Ελληνικού Οδηγισμού, το σωματείο Διάζωμα, το Καλλιτεχνείο (Καλλιτεχνικό Καφενείο) Αχαρνών, η κίνηση πολιτών Επισκήνιο.

Θεατρική παράσταση Αντιγόνη (2/5/12)

Πηγή: Καλλιτεχνείο των Αχαρνών.

Ποδηλατοβόλτα από το Δήμο Αχαρνών στο Κτήμα των Ανακτόρων της Δεκέλειας με πολλές δράσεις (ανάγνωση παραμυθιών, ανταλλαγή βιβλίων κ.ά.) διοργανώθηκε, για άτομα κάθε ηλικίας στις 2 Ιουνίου 2013, από το Καλλιτεχνείο των Αχαρνών.

Δράσεις στο Κτήμα των Ανακτόρων της Δεκέλειας

Πηγή: Καλλιτεχνείο των Αχαρνών.

Προτείνουμε την επανάληψη αυτών των δράσεων κατά τακτά χρονικά διαστήματα π.χ. την πρώτη Κυριακή κάθε μήνα. Προκειμένου να εξασφαλισθεί η συμμετοχή ευρύτερου φάσματος επισκεπτών, κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία των ομάδων, συλλόγων κ.ά., πού έχουν εμπειρία σε διοργανώσεις εκδηλώσεων, υπό την αιγίδα του Δήμου Αχαρνών.

Τα τοπικά λεωφορεία του Δήμου θα μεταφέρουν όσους Αχαρνείς δεν είναι σε θέση να μετακινηθούν με ποδήλατα στην Πλατεία του Δημαρχείου της Αθήνας ή/και στο κτήμα των Ανακτόρων στη Δεκέλεια. Από εκεί θα παραλαμβάνουν κατοίκους άλλων δήμων και θα τους μεταφέρουν στις Αχαρνές. Μερικές ώρες αργότερα, οι επισκέπτες θα μεταφέρονται στην Αθήνα ή/και στη Δεκέλεια και οι Αχαρνείς στο Δήμο τους.

Επειδή ο χώρος της Πλατείας του Δημαρχείου της Αθήνας και του Κτήματος των Ανακτόρων της Δεκέλειας προσφέρεται για εκδηλώσεις, προτείνουμε κάποια πολιτιστική δράση π.χ. θεατρική παράσταση όπως εκείνη στο Αρχαίο Θέατρο των Αχαρνών (2/5/12) που προαναφέρθηκε, στο χρονικό διάστημα μεταξύ της άφιξης των Αχαρνέων και της αναχώρησης των κατοίκων άλλων Δήμων. Την εκδήλωση αυτή θα παρακολουθήσουν και όσοι παρευρίσκονται στους πολυσύχναστους αυτούς χώρους. Η ενημέρωση για τους αρχαιολογικούς χώρους των Αχαρνών θα είναι πιο αποτελεσματική και η μελλοντική προσέλευση σε αυτούς μεγαλύτερη.

Επίσης, τόσο στους χώρους των αρχαιολογικών ευρημάτων εκτός του Δήμου όσο και στο Κτήμα της Δεκέλειας θα υπάρχει πληροφόρηση για τους ποικίλους λόγους που θα προσελκύσουν επισκέπτες στο Δήμο Αχαρνών, σύμφωνα με όσα έχουμε αναφέρει στο κεφάλαιο των παρεμβάσεων.

Οι επισκέπτες στο Δήμο Αχαρνών, μεταξύ άλλων, θα ακολουθήσουν τις προτάσεις χωρικής εξειδίκευσης που αναφέρονται στην ενότητα 3.1.

Οι Αχαρνείς αφού επισκεφθούν την περιοχή της Αχαρνικής Πύλης και τον αρχαιολογικό χώρο της Πλατείας του Δημαρχείου της Αθήνας, θα περπατήσουν στην οδό Αιόλου-Πατησίων, η οποία υπήρχε από την αρχαιότητα με τη μορφή ατραπού, κατευθυνόμενοι προς το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, στο οποίο ευρίσκονται και τα ευρήματα του Θολωτού Τάφου.

Αχαρνική οδός, Πλατεία Κοτζιά

Οδός Αιόλου: διαδρομή Αχαρνική Πύλη- Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

Φωτογραφία: Σμυρναίου Ε. (2013), Πηγή: Διαδίκτυο.

Φυτοδοχείο με σφαίρες από ένα αντάρτη στην αυλή του Διευθυντηρίου

Ετικέτα κρασιού του Κτήματος

Πηγή: Σταματόπουλος Κ. (2004).

Το Κτήμα των Ανακτόρων της Δεκέλειας αποτελεί μέρος της ιστορικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Τα κτίρια (1873-1960) είναι δείγματα διαφορετικών αρχιτεκτονικών περιόδων και ρυθμών και αποτελούν μάρτυρες της δεξιοτεχνίας των Ελλήνων μαστόρων. Στα βοηθητικά κτίρια καταγράφονται οι ανάγκες και οι τότε τεχνικές (βουτυροκομείο, οινοποιείο κ.ά.). Οι εγκαταστάσεις, τα λιθόστρωτα, τα μονοπάτια, το δάσος αποτυπώνουν λαογραφικά, εθιμοτυπικά, αγροτικά, στοιχεία της ζωής όχι μόνο της βασιλικής οικογένειας αλλά και των προγόνων μας.

Οι προτάσεις μας είναι πραγματοποιήσιμες, επειδή στο Δήμο Αχαρνών υπάρχουν και ομάδες, οι οποίες με την εμπειρία τους θα πλαισιώσουν με επιτυχία αυτές τις δράσεις, και διαθέσιμα δημοτικά λεωφορεία, τα οποία δεν εκτελούν πλέον δρομολόγια στο Δήμο. Τα αποτελέσματα θα είναι σημαντικά. Οι Αχαρνείς θα διευρύνουν τις γνώσεις τους για την ιστορικότητα του τόπου τους είτε μεταβαίνοντας στο κέντρο της Αθήνας ή/και στη Δεκέλεια είτε παραμένοντας στο Δήμο τους με τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες των επισκεπτών.

Κεφάλαιο 4° : Συμπεράσματα

Ο Aldo Rossi ισχυρίζεται ότι η πόλη οφείλει να αναπτύσσεται και να αποκτά συνείδηση και μνήμη. Αυτό επιτυγχάνεται μόνο όταν το παρελθόν βιώνεται εν μέρει ως παρόν, δηλαδή όταν το παρελθόν είναι μέρος της καθημερινότητας μας.

Το Μενίδι παρά την πληθυσμιακή ανάπτυξη υστερεί στην ύπαρξη υποδομών πολιτισμού. Το πλούσιο ιστορικό δυναμικό που διαθέτει, πρέπει να γίνει εφελκυστικό ανάπτυξης και αναδιοργάνωσης του αστικού ιστού με σκοπό την αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση της περιοχής και στόχο την οικονομική, χωρική και κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή.

Η αναβίωση και αναστύλωση των μεγάλων αρχαιολογικών μνημείων όχι μόνο θα βοηθήσει στη συνέχιση της ιστορίας και τον επαναπροσδιορισμό του τόπου αλλά θα γίνει και η γέφυρα του παρελθόντος με το παρόν και το μέλλον. Η ιστορικότητα του τόπου, οι μνήμες που αυτός έχει, οφείλουν να είναι ο άξονας ανάπτυξης. Ο ιστός της πόλης πρέπει να διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να συνυπάρχει το παρόν με το μέλλον, όχι με τη μορφή νησίδων- αστικών κενών, αλλά με τη δημιουργία πλέγματος χώρων εναλλαγής παλαιού-νέου. Ακόμα κι όπου η μνήμη έχει χαθεί, μπορεί να ανακτηθεί με ιδιαίτερους χειρισμούς που θα σηματοδοτούν και θα ανακινούν τη μνήμη.

Πιστεύουμε ότι οι Αχαρνές μπορεί να αποτελέσουν πολύ σπουδαίο ιστορικό πόλο αν αναδείξουν το πλούσιο παρελθόν που αναμφισβήτητα διαθέτουν, την λαογραφική παράδοση και τους πλούσιους φυσικούς πόρους. Βέβαια η εποχή είναι δύσκολη και αυτά που προτείνουμε ιδανικά και προς στιγμή ίσως ανεφάρμοστα, πρέπει όμως να υπάρχει σχεδιασμός που να θεωρήσει και να εντάξει σε πρώτη προτεραιότητα την ανάδειξη της ιστορικότητας της πόλης και την ένταξή της στην καθημερινότητα των κατοίκων με την πρώτη ευκαιρία.

Οι Αχαρνές έχουν ανάγκη από την ποιότητα ζωής που θα εξασφαλίσει η επανασύνδεση με το παρελθόν. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος από την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Η πόλη μπορεί να αναπτυχθεί με σεβασμό στην ιστορία της. Αλλιώς οι κάτοικοι θα είναι έποικοι σε έναν τόπο που απλώς τους φιλοξενεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αραβαντινός Α., (2007), *Πολοδομικός Σχεδιασμός. Για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου*, Β' έκδοση, Αθήνα, εκδόσεις Συμμετρία.
2. Αραβαντινός Α, Κοσμάκη Π., (1988), *Υπαίθριοι χώροι στην πόλη, Θέματα ανάλυσης και πολεοδομικής οργάνωσης αστικών ελεύθερων χώρων και πρασίνου*, Αθήνα, εκδόσεις Ε.Μ.Π.
3. Βασενχόβεν Λ., (1993), Πρακτικά ημερίδας, (1.2.1993), *Η Ανάπλαση του Ελαιώνα, Αστικές αναπλάσεις σε μια σύγχρονη μεγαλούπολη: Η περίπτωση του Ελαιώνα*, Αθήνα, εκδόσεις Ε.Μ.Π.
4. Βλαστός Θ., Μηλάκης Δ., (2006), *Πολοδομία vs Μεταφορές. Από την απόκλιση στη σύγκλιση*, Αθήνα, εκδόσεις Παπασωτηρίου.
5. Γοσποδίνη Α., Μπεριάτος Η., επιμ. (2006), *Τα Νέα Αστικά Τοπία και η Ελληνική Πόλη*, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική.
6. Κασσωτάκη, Ε., (2009), *Ο Θολωτός Τάφος στις Αχαρνές -Σαν Παραμύθι «Το τραγούδι της Λύρας»*, Αχαρνές, εκδόσεις Τμήμα Αρχαιολογίας & Ιστορικής Έρευνας, ΚΕΠΕΔΑ.
7. Κασσωτάκη, Ε., (2009), *Ο Μαγικός Κόσμος του Καραγκιόζη*, Αχαρνές, εκδόσεις Τμήμα Αρχαιολογίας & Ιστορικής Έρευνας, ΚΕΠΕΔΑ.
8. Κορρές Μ. (επιμ.), (2009), *Αττικής Οδοί Αρχαίοι Δρόμοι της Αττικής*, Αθήνα, Μέλισσα.
9. Μεταπτυχιακή Εργασία, Ομάδα Ιστορικότητας 2008-2009, *Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου αστικού σχεδιασμού στην Ελλάδα: Ιστορικότητα*, Αθήνα, Ε.Μ.Π.
10. Μεταπτυχιακή Εργασία, Ομάδα Ιστορικότητας, 2009-2010, *Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου αστικού σχεδιασμού στην Ελλάδα: Ιστορικότητα*, Αθήνα, Ε.Μ.Π.
11. Μεταπτυχιακή Εργασία, Ομάδα Ιστορικότητας, 2010-2011, *Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου αστικού σχεδιασμού στην Ελλάδα: Ιστορικότητα*, Αθήνα, Ε.Μ.Π.
12. Μεταπτυχιακή Εργασία, Ομάδα Ιστορικότητας, 2011-2012, *Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου αστικού σχεδιασμού στην Ελλάδα: Ιστορικότητα*, Αθήνα, Ε.Μ.Π.
13. Παναγιωτάτου Ε., (1988), *Συμβολή σε μια ενιαία θεώρηση του χώρου και σε μια άλλη σχεδιαστική πρακτική*, Αθήνα, εκδόσεις ΕΜΠ.
14. Πλάτωνος-Γιώτα, Μ., (2004), *Αχαρναί: Ιστορική & Τοπογραφική Επισκόπηση Αρχαίων Αχαρνών, γειτονικών Δήμων & οχυρώσεων Πάρνηθας*, Αχαρνές, εκδόσεις Δ.Αχαρνών.
15. Reed P., (2005), *Groundswell-Constructing the Contemporary Landscape*, New York, The Museum of Modern Art.
16. Σερράος Κ., (2002), Πρακτικά 10^{ου} Πανελληνίου Αρχιτεκτονικού Συνεδρίου, *Συσχετίσεις θεσμοθετημένων αστικών χρήσεων και η σύνδεσή τους με τη μορφή της πόλης μέσα από την εμπειρία του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδιασμού*, Αθήνα.
17. Σταματόπουλος Κ. Μ., (2004), *Το Χρονικό του Τατοΐου*, τόμος Α & Β, Αθήνα, εκδόσεις Καπόν.
18. Στριφτού-Βάθη, Σ., (2009), *Αχαρναί*, Τόμος Α & Β, Αχαρνές, εκδόσεις Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ανατολικής Αττικής.
19. Φιλιππίδης Δ., (1990), *Για την ελληνική πόλη. Μεταπολεμική πορεία και μελλοντικές προοπτικές*, Αθήνα, εκδόσεις Θεμέλιο.
20. Χριστοφιλόπουλος Δ., (2002), *Πολιτιστικό Περιβάλλον-Χωρικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Αθήνα, εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας.
21. Ο Τάφος του Σοφοκλή, internet: <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=340758>.
22. ΥΠΠΟ, Β' ΕΠΚΑ, Διάζωμα, Επισκηνίο, (2011), *Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών*, Χορηγικός Φάκελος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σημείωση (1): Άτυπο Χρονοδιάγραμμα

Ευρύμα	Χρονολογία	Θέση	Πηγή
Παλαιολιθική Περίοδος	600.000-8000 π.Χ.		
Μεσολιθική Περίοδος	8000-7000 π.Χ.		
Νεολιθική Περίοδος	6500-3000 π.Χ.		
Κατοίκηση χωριού (διδάσκονται οικιστικοί τύποι) -Οιτηρά φυλή	4500-3000		
Μικηναϊκή Περίοδος	1600-1100 π.Χ.		
Μικηναϊκός Οικισμός Ανάπτυξη Εμπορίου Κρατική	1400-1200		Κυκλάδες, Κρήτη, Κύπρος, Μικρά Ασία, Συρία, Παλαιστίνη, Ιταλία, Βόρεια Ευρώπη.
Μυκηναϊκός Βασιλικός Τόπος	1400-1300	Λυκόριττα, Κόκκινος Μύλος -Αχαρνές	1879 -Ανασκαφή Habbo Gerhard Lolling, Γερμανός Αρχαιολόγος επικεφαλής Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Αθήνας Παναγιώτης Σταμάτης, Έλληνας Εφορός Αρχαιοτήτων
Γεωμετρική Περίοδος	1100-800 π.Χ.		
Τάφοι	1100-800		
Αρχαϊκή Περίοδος	800-479 π.Χ.		
Αρχαία -Τρίτη IV Μεσογείας Ανάπτυξη Γεωργίας, Εκπαίδευση Δασικών Παιδιών	-600-500		
Ιερό του Διός	-800-600	κερμαίη Καραβόλα -Πάργηθα	
Νυμφαίο / Ιερό του Πανός (Σπήλαιο)	-800-600	Φαραγγι Γκούρας, Κυκλάδες -Πάργηθα	
Βυμός του Σημάλου Δία		Πάργηθα	
1 Παναίο Ιερό, πύργος, πύλη	-600-500	Πάργηθα	
2 Φρούριο Ακρόπολη	-600-500	Κορακοχωράκι(α) -Πάργηθα	
3 Φρούριο Κασταριά	-600-500	Α Χάνι του Καμπόλι -Πάργηθα	
4 Κάστρο του Κιζονοιά	-600-500	Πάργηθα	
5 Φρούριο της Φυλής (αρχαίο, πύργος, πύλη) Μπαρναβέτσιος του Κλαυδίου -Ανάδοση Δημοκρατίας	-600-500 508-507	Πάργηθα	Αρχαίος δήμος Φυλής -Φυλάσια. Διαθήρηση σάματος πολέμου: Επιγράμμα-1 (Περικλής-3 /Τρίτης-10 /Δήμος.
Κλασική Περίοδος	500-323 π.Χ.		
Αρχαία -μεγαλύτερος δήμος Αθηναϊκού Κράτους			Αχαρνές -Αριστοφάνης (-450-380 π.Χ.) "...σφαινοτο ες Αχαρνάς γύρον μεγιστον της Αττικής των δήμων καλουμένων" Ιστορία Β19 -Θουκυδίδης (- 460-398 π.Χ.) Φοιβά, Πελαγονίδος, Θυαγίνης, Κλυτιδής, Κλεοφών, Παύλιον, Τιμόδρομος
Πολιτικό, Οικονομικό, Θρησκευτικό Κέντρο Αθηναϊκού Κράτους Πελοποννησιακός Πόλεμος	431-404	Καταστροφή Αχαρνικής Γής	
6 Πύργος	-500-400	Παργήθα, πλησίον Τσουκράς & Μαζαρέια -Πάργηθα	
7 Πύργος της Ονιάς	-500-400	Ονιά, ΜΟΔ -Πάργηθα	
8 Πύργος του Λορμαίου	-500-400	ΒΔ -Πάργηθα	
9 Λόφος Καστρινός (αρχαίο, πύργος, πύλη)	-500-400	Αφίδνες	
10 Φρούριο Βιλατιώτη	-500-400	ορμηθίο, Φίγλι -Ονιά	
11 Φρούριο Καστρινός ή Χότρο (αρχαίο, πύργος, πύλη)	-500-400	Χάνι του Καμπόλι -Πάργηθα	
12 Φρούριο των Ελευθέρων (αρχαίο, πύργος, πύλη)	-500-400	Πάργηθα	
13 Φρούριο Κασταριά (αρχαίο, πύργος, πύλη)	-500-400	Πάργηθα	
14 Φρούριο Πελοποννησίων (αρχαίο, πύργος, πύλη)	-500-400	Δακίλια	"...επιφανής μέχρι της πόλεως" - Θουκυδίδης (- 460-398 π.Χ.)
15 Στήλη Ψηφισμάτος Φραγμός Δημοκρατικών Δικαιώσεων	-500-400	Δακίλια	1840 -Εκκαφή
Αχαρνικός Οχυρός (αρχαίο κτίριο)	-500-400	συνεκία Σιδηροδρομικού Σταθμού -Πάργηθα	2004 -Ανασκαφή Μ.Πάπυλιος-Γιώτα Αρχαιολόγος
Ιεπία Οδός (αρχαίο δίκτυο)	-500-400	παράδρομος Αττικής Οδού -Αχαρνές	Επιγραφές: Ησίγιοι ο Αλεξανδρείας (-400-500 μ.Χ)
16 Ορμηθίο Τείχος	-480-450	Αιόλα & Σοφοκλέους -Αχαρνές	Επιγραφές αναθηματικές -350-300 π.Χ.
17 Αχαρνικές Πύλες	-480-450	Αιόλα & Σοφοκλέους -Αχαρνές	2007 -Ανασκαφή Μ.Πάπυλιος-Γιώτα Αρχαιολόγος
18 Αρχαίο Νεκροταφείο (αρχαίων Αχαρνικής Οδοί)	-500-450	Σιδηροδρομικό Κέντρο, πλησίον Ι.Ν. Αγίου Αθανασίου	Επιγραφές αναθηματικές -350-300 π.Χ.
19 Αρχαίο Θέατρο	-500-400	Σολαμίνας 21 & Λυσίου, Κάραβος -Αχαρνές	2007 -Ανασκαφή Μ.Πάπυλιος-Γιώτα Αρχαιολόγος
Ναός της Αθηνάς Ιππίας	-450-400	Κέντρο -Αχαρνές	
Λατρεία Αθηνάς Ιππίας & υγείας & αρίας			
Λατρεία Απόλλωνος αγνεία			
Λατρεία Ηρακλείας			
Λατρεία Διονύσου μέλιπομένου & κισσού			
Ναός του Άρειου	-450-400	Κέντρο -Αχαρνές	Τηλέμαχος ο Αχαρνέσις
Λατρεία Ασκληπιάδου	419-418	Ν Βράχος Αεροπόλεως	Πόλιος, Πτολεμαίος Ήραστίνιος
Ταφικός Τυμβός του Σοφοκλή ή Καμψίζης ή "Ήλιον" Δακίλιος	-406	Μεγάλη Βρύση ή Παναγίτσα, Βαριμυμύτη -Πάργηθα	1888 -1η Ανασκαφή L. Muehler Δευθεντής Βασιλικών Κτημάτων Τσολού 1958 -2η Ανασκαφή
Φρούριο (πηγάδι)	-400-300	Χαραυγή, Αττική Οδός -Αχαρνές	2004 -Ανασκαφή Μ.Πάπυλιος-Γιώτα Αρχαιολόγος
Στήλη Ορκών Αχαρνών Αθηναίων Εφίβων / Πλαστίνων	-400-300	Πάργηθα	Ορκος Αχαρνών Αθηναίων Εφίβων: "Πατέρες Άρειου και Αθηνάς Άρειος Δίου Διουος Αχαρνέσις ανέθετον. Ορκος εφίβων πατέρων όν όρνηται δε παύς εφίβους. Όκσ ασχηνών οπτα τα κρέ, ου δε λέγω τον παραστήτη, όπου αν σπαγγήσω. Αρνών δε και υπό κρινών και οσίων και ουκ ελάττω την πατρίδα παροδών, πλείον δε και αριών κατά τα εμαυτών και μετά σπώντων και ευχομένων των οσι κρανόντων εμαρμόνησαι των βλαστών των ιδρομένων και ους αν το λατόν δρόμοντα εμαρμόνησαι. Εάν δε τις αναρτά, ουκ επιτρέψω κατά τα εμαυτών και μετά πόνητων και τιμών υπέρ τα πατέρα. Ιστορος βού, Αγιλαρος, Εσπία, Ενωύ, Ενωσίδος, Άρης και Αθηνά αριεία, Σίνας, Θαλλύ, Αυθύ, Ηγέμονη, Ηρακλής, όροι της πατρίδος, τιμρά, κρηά, όμπελο, έλασι, ουκεί." Ορκος Πλαστίνων: 1925 -Ανασκαφή Επιγραφή εντοιχισμένη -Ι.Ν. Αγίου Βλασίου
Ιερό του Ηρακλή ή "Ήρακλέα"	-400-300	Άνω Λίμνη Σωφρός ή Χαλαργός (Κασταριά)	
Ελληνιστική Περίοδος	323-146/30 π.Χ.		
Αδριανόο Υπαρχηγείο (δικαστή & δεξιμένη οδράση)	134-140	Ολυμπιακό Χωριό	
Ρωμαϊκές Αγοραίοιες			
Ρωμαϊκή Περίοδος	146/30 π.Χ -330 μ.Χ.		
Κατοίκηση Ελλάδος από Ρωμαίους	146 π.Χ.		
Ρωμαϊκή Αγοραία		Μοναστή	
Δημόσια Βασιλεία		Λυσίου, πλησίον Ι.Ν. Αγ. Ιωάννη Νηρηπίτη -Αχαρνές	
Επίσκεψη Αποστόλου Παύλου	53 μ.Χ.	Πνίκια -Αθήνα	
Παλαιохριστιανική Περίοδος	300-700 μ.Χ.		
Σπήλαιο Λυχναρτίδας -Ήρακλεα / Ιερά του Πανός (Σπήλαιο)	-300-400	Πάργηθα	
Διάγραμμα Μεδιοάκων -Ανεξάρτησις	313		Κωνσταντίνος ο Α'

Εκταναί Χρόνοι	700-800 μΧ		
Μεσοβυζαντινή Περίοδος	800-1200 μΧ		
2 Εκκλησία Αγίων Θεοδώρων	-900-1300	Κεντρική Πλατεία Δ -Αχαρνές	
Υστεροβυζαντινή Περίοδος	1200-1400 μΧ		
1 Σύνταξη κοινοική χώρα -Χωριό Μενιδίου Εναρξη Φραγκοκρατίας ή Λατινοκρατίας -Αίωση Κωνσταντινούπολης Διοίκηση των Αθηνών -Κυριαρχία Φράγκων / Καταλάνων	1204 1205-1456 -1200-1300	Πύργο Βαρυμύτης -Πάργηθα Λαοσίον -Αχαρνές	1209 -Αναφορά Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Μενιδίου σε Βούλα του πάπα Ιννοκέντιου Γ'
4 Εκκλησία Αγίου Ιωάννη Προδρόμου Νησαυτί -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά	-1200-1300	Κορυφή Πάργηθας	
5 Εκκλησία Αγίας Τριάδας	-1200-1400	Πάργηθα	
6 Μονή Κισσίων	-1200-1500	Υψωμα Αγίων Σαράντα Μαρτύρων -Αχαρνές	
7 Εκκλησία Αγίων Σαράντα Μαρτύρων -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά	-1200-1500		
Μεσοβυζαντινή (Οθωμανική) Περίοδος	1400-1830 μΧ		
Επιδρομή Πανίκως -σημαντική πληθυσμιακή μείωση	1348-1350		
10 Επισκοπικός Μενιδίου -σταδιακή Συγχώνευση με γηγενή στοιχεία	1383-1579		
11 Νίκαια Οικουμενική -Απόφαση σε ενδεχόμενα υποδομολογήσεις Παρουσία νεοβυζαντινών Σαρακατσάνων σε Μενιδίου	-1600	Ρουφίνι, Μπόρει, Παλαιχώρι, Βίλλια, Σαλονίκη -Πάργηθα Σαλονίκη, Λοιμιά, Νηράσι, Παλαιχώρι, Αγία Τριάδα κ.α.	Επισκοπ.: Θεσσαλοί, Αρβανίτες Β Ηπείρου. Ερείτια οικισμών.
12 Παρουσία νεοβυζαντινών Βλάχων Πέλοποι σε Μενιδίου	-1800		1815 -Ρουβενίλλι, Γάλλος περιηγητής και ιστορικός.
8 Εκκλησία Παναγίας Χαλδωνιάς	-1300-1500	Κέντρο -Αχαρνές	
9 Εκκλησία Αγίας Τριάδος -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά	-1400-1500	Αρσιτολάους -Αχαρνές	
Εναρξη Τουρκοκρατίας -Αίωση Κωνσταντινούπολης	1453		
13 Τουρκική Κατάληψη Μενιδίου -"εργηκή" απομάκρυνση Φράγκων	1456-1833		
14 Μάχη Φραγκοκρατίας ή Λατινοκρατίας	1566		
10 Εκκλησία Αγίου Ιωάννη Θεολόγου -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά του Διέρως	-1500-1600	Κεντρική Πλατεία -Αχαρνές	
11 Εκκλησία Προφήτη Ηλία	-1600-1700	πύργιον Ι.Ν. Αγίου Νικολάου -Πάργηθα	
12 Εκκλησία Αγίου Νικολάου (Μητόχι) -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά	-1600-1700	Πάργηθα	
13 Παρακείμενη Αγίου Πάντων -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά	-1600-1700	Λαοσίον, πύργιον Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου -Αχαρνές	
14 Εκκλησία Αγίου Νικολάου (Αγία Σιλωτία) -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά	-1600-1700	ριμα Κηρασού Δ. Χαμόμυλο -Αχαρνές	
Βασιλοκτονία Παρθένου Φ. Μαρζοῤῥιν	1687		
Μπακαλιό Αθηνών σε Πελοπόννησο & Νησιά	1687-1690		
15 Εκκλησία Αγίου Δημητρίου	-1600-1800	Α.Δημακράτης -Αχαρνές	
16 Εκκλησία Αγίου Πέτρου (Ασκητική εκκλησία) -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά	-1600-1800	Κέντρο -Αχαρνές	
17 Σύνταξη Κοινότητας Καθηροῤῥη -Προστασία Ορθόδοξης Πίστεως	1774		
11 Εκκλησία Αγίου Γεωργίου (Βουδαριστής)	-1700-1800	πύργιον θρασυκακιδόνων -Πάργηθα	
12 Εκκλησία Αγίου Πέτρου	-1700-1800	Υψωμα Μόλα -Πάργηθα	
13 Εκκλησία Ευαγγελιστρίας (Α΄ κεκρωσμένη)	-1700-1800	παλαιό Νικηροφείον -Αχαρνές	
14 Ορφωκά	1170-1772		
Τυραντία Βαρβόδα Χατζή Αλή Χασκή	1772-1796		
15 Εκκλησία Αγίου Γεωργίου (Λοιμιά)		Δασοκτήριο "Λοιμιά" -Πάργηθα	
16 Εκκλησία Αγίας Παρασκευής		Φορούριο Φυλής -Πάργηθα	
17 Εκκλησία Ζωοδόχου Πηγής (Γκιτσιλιάν)		Πάργηθα	
18 Εκκλησία Ζωοδόχου Πηγής (Βαρυμύτης) -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά		Πάργηθα	
19 Εκκλησία Αναλήψεως (Αγία Αναργύρα)		Υψωμα Αγίων Σαράντα Μαρτύρων -Αχαρνές	
20 Ορφωκά			
15 Εκκλησία Προφήτη Ηλία -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά		ΒΔ Κέντρο -Αχαρνές	
26 Εκκλησία Αγίου Αθανασίου -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά		πύργιον Ι.Ν. Αγίου Ιωάννη Νησαυτί -Αχαρνές	
27 Εκκλησία Αγίας Παρασκευής -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά		Κεντρική Πλατεία ΝΔ -Αχαρνές	
28 Εκκλησία Αγίου Κωνσταντίνου		Κωνσταντινού, Κεντρική Πλατεία -Αχαρνές	
29 Εκκλησία Αγίου Δημητρίου (Μονομύτης) -εισαχθέντα αρχαιολογικά υλικά		ριμα Κηρασοῤῥη Δ -Αχαρνές	
30 Μονοδικαστήριο Πόρτα ή Γαρμύνη Κάτω ή Πόρτα Αγίων Αποστόλων		Σοφοκλήους & Αχαρνών -Αχαρνές	
Επανάσταση του 1821	-1778		
Κατάληψη Αθηνών -Πολιορκία Ακροπόλεως	1821		
Μάχη -Χωριό Δραγαμιάνου	1821		
Μάχη -Χωριό Χαλκιάριου	1827		
Μάχη -Χωριό Καραστρά	1825-1832		
Μενιδίου -Παρουσία Τουρκικών Δυνάμεων			
Νεότεροι Χρόνοι	1830-έως σήμερα μΧ		
Πρωτόκολλο Ελληνικής Ανεξαρτησίας	1830		
Οριστικοποίηση Συνόρων Νεοσύστατου Ελληνικού Κράτους	1832		
31 Οικιστική & Πληθυσμιακή Εκρήξη Μενιδίου	1834-1879		
Τη Διακοινητική Διάρθρωση Ελληνικής Επικράτειας	1835		
Αχαρνά -μεγαλύτερος δήμος Αττικής	1835		
2 Νεοβυζαντινός πύργος Κατάληψη Μήτσης	πιο 1836	Μονομύτης, Χαλδωνιά -Αχαρνές	
3 Μίλος πύργος Γεωργίου	πιο 1831	Κηρασοῤῥη -Αχαρνές	
4 Μίλος πύργος Γεωργίου	πιο 1821	Γέφυρα Χιτυπρού, Κουκουβάρους	
5 Μίλος πύργος Χιτυπρού ή πύργος Κίσου		Γέφυρα Χιτυπρού, Κουκουβάρους	
6 Νεοβυζαντινός πύργος	1801	Μησοβία	
7 Χαμόμυλος		Χαμόμυλος, πύργιον Λυκάτριπας -Κόκοινος Μύλος	
8 Μίλος πύργος Σαλονίκης		Αχαρνές	
9 Μηχανικός Μίλος πύργος Τριβύλλια ή Πανούση	1880	Λαοσίον, πύργιον Ι.Ν. Αγίου Ιωάννη Νησαυτί -Αχαρνές	
10 Μηχανικός Μίλος πύργος Τριβύλλια		Λαοσίον, πύργιον Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου -Αχαρνές	
11 Διαμόρφωση έκτασης κτήματος Τσιτσίου	1871-1891		
12 Ι.Ν. Αγίου Βλασίου	1906	Κεντρική Πλατεία -Αχαρνών	
13 Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου	1908-1910	Λαοσίον, πύργιον Ι.Ν. Αγίου Ιωάννη Νησαυτί -Αχαρνές	
Βαλκανικοί Πόλεμοι	1912-1913		
14 Επισκοπικός Μενιδίου -μετά απομάκρυνση με γηγενή στοιχεία			
Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος	1914-1918		
15 Αποτέλεσμα τμήματος συγκροτήματος Ανακτών κτήματος Τσιτσίου	1916		
Αγροτική Μεταρρύθμιση	1917-1922		
Ελληνοτουρκικός Πόλεμος -Μικρασιατική Εκστρατεία	1918-1922		
Μικρασιατική Καταστροφή	1914-1924		
16 Επισκοπικός Μενιδίου -σταδιακή Συγχώνευση με γηγενή στοιχεία			
Ανακήρυξη Α΄ Ελληνικής Δημοκρατίας	1923		
17 Μονή Αγίας Παρασκευής -Ανήρσιον (παλαιοσημολογική)	1930	Κατσιανά -Πάργηθα	
18 Μονή Γεννήσεως Θεοτόκου -Γυναικώνα (παλαιοσημολογική)	1930	Νηράσι -Πάργηθα	
Παλιόβρυση Βασιλειάς	1936		
19 Μονή Γεννήσεως Θεοτόκου -Γυναικώνα (παλαιοσημολογική)	1938	Θρασυκακιδόνες -Πάργηθα	
Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος	1940-1944		
Διμορφισμός -επανεγκατάσταση πύργου βασιλικής οικογένειας	1946		
Εμφύλιος Πόλεμος	1946-1949		
18 Επισκοπικός Μενιδίου -σταδιακή Συγχώνευση με γηγενή στοιχεία	1949-1967		
Επισκοπ.: Αγιοσεβίταις, Κρητικοί, Θεσσαλοί, Μακεδόνες, Ηπειρώτες			

Οικιστική & Πληθυσμιακή Έκρηξη Μενίδιου	1949-1967		
Απαγόρευση Βόσκησης	1953	Πάρνηθα	
Ίδρυση Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας	1961	Λ.Θρακομακεδόνων 142 -Αχαρνές	Δασογχείο Πάρνηθας
Μονή Αγ. Κυπριανού και Ιουστίνης -Ανδρών (παλαιομυραολογίτης)	1961	Πάρνηθα	
Στρατόπεδο "Υγίου (ΠΒ) Πατισσιήθ Ιωάννη"	1961-1999	Φυλακείας 123 -Αχαρνές	Ιδιοκτήτης: Ταμείο Εθνικής Άμυνας - Τ.ΕΘ.Α.
Στρατόπεδο "Άγιου (ΜΟ) Κωνσταντίνου Βασιλείου"	π.Μ.1964	Πάρνηθα	Ιδιοκτήτης: Ταμείο Εθνικής Άμυνας - Τ.ΕΘ.Α.
Εποικισμός Μενίδιου -σταδιακή Συγκέντρωση με γηγενείς στοιχεία	1965-1968		Εποικοί: Πολιτιστοπόλιντες Πάνοποι Σοβιετικής Ένωσης
Δημοτική Φιλαρμονική	1967	Π.Μ.140 47 & Παγκαίου -Αχαρνές	Δημοτική Κοινωνική Επιχείρηση Δήμου Αχαρνών -ΔΗΚΕΑ
Χούβια	1967-1974		
Δημοφιλότατο -απαλοιφή της "βασιλικής παρουσίας"	1973		
Τουρκική Επανάλη στην Κύπρο	1974		
Κατάργηση θεσμού Βασιλείας	1975		
Λαογραφικό Μουσείο Αχαρνών	1977	(π.Μ.140 47) πλατεία Αγίου Νικολάου -Αχαρνές	1977 -Ελληνικός Ορθόδοξος Σύλλογος Αχαρνών
Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας -ένταξη σε δικαία SPA (79/409/ΕΟΚ)	1979		1982 -Ιστορική Περιοχή Αχαρνών (Ι.Λ.Ε.Α.)
Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας -Ανακήρυξη ως Τριπλο Ιστορικού φυσικού κάλλους			Special Protection Areas - SPA
Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας -Ανακήρυξη ως Περιοχής θρασυμάτων			ΥΑ 25638/1269
1 ΠΔ 81/80 (ΦΕΚ 27/Α/80) -Ένταξη σε Σχέδιο Πόλης Δήμου Αχαρνών	1980		
ΔΗΚΕΑ -μήνιο Χωροί (μπάλο, παραδοσιακά, μνημεία)	1980	Σολομίνος 42 & Λυσίων -Αχαρνές	Δημοτική Κοινωνική Επιχείρηση Δήμου Αχαρνών -ΔΗΚΕΑ
Ένταξη στην ΕΟΚ	1981		
Δημοτικό Ωδείο	1982	Σολομίνος 25 -Αχαρνές	Δημοτική Κοινωνική Επιχείρηση Δήμου Αχαρνών -ΔΗΚΕΑ
2 ΠΔ (ΦΕΚ 166Δ/27-07-1987) -Ένταξη σε Σχέδιο Πόλης Δήμου Αχαρνών	1987		
3 ΠΔ (ΦΕΚ 719Δ/31-07-1987) -"Λαδία Β"	1987		
Πρώτη "υπαρκτός" Σοσιαλισμός	1988		
Εποικισμός Μενίδιου -μικρή συγκέντρωση με γηγενείς στοιχεία			
4 ΠΔ (ΦΕΚ 140Δ/19-03-1990) -"Χαρουγή Β"	1990		
5 ΠΔ (ΦΕΚ 132Δ/27-03-1991) -"Χαράμικο-Λακίτριμα"	1991		
6 ΠΔ (ΦΕΚ 861Δ/17-08-1992) -"Πανόραμα"	1992		
7 ΠΔ (ΦΕΚ 1291Δ/09-12-1992) -"Μπόουζι"	1992		
Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας -ένταξη σε δικαία Natura 2000 (92/43/ΕΟΚ)	1992		
8 ΠΔ (ΦΕΚ 329Δ/07-04-1993) -"Άγια Παρασκευή"	1993		
ΔΗΚΕΑ -μήνιο Εικαστικό Έργαστήριο "Χρήστος Τσιφός"	1993	Σολομίνος 42 & Λυσίων -Αχαρνές	Δημοτική Κοινωνική Επιχείρηση Δήμου Αχαρνών -ΔΗΚΕΑ
ΔΗΚΕΑ -μήνιο Θεατρικής Αγινής	1994	Σολομίνος 42 & Λυσίων -Αχαρνές	Δημοτική Κοινωνική Επιχείρηση Δήμου Αχαρνών -ΔΗΚΕΑ
ΔΗΚΕΑ -Ανωτάτη Σχολή Δραματικής Τέχνης ΘΕ.Α.Μ.Α. Θέατρο Άμια Αχαρνών	1994	Σολομίνος 42 & Λυσίων -Αχαρνές	
Ριθμική απαλοιφή της κτήματος Τατσιού	1994		
9 ΠΔ (ΦΕΚ 1118Δ/19-09-1994) -"Άγρια Λίζα"	1996		
10 ΠΔ (ΦΕΚ 714Δ/23-09-1998) -"Άγιος Δημήτριος Λαϊκό. Πάγουθ"	1998		
Σταυρός	7/9/1999		
Δημοτική Βιβλιοθήκη	1999	Φυλακείας 205, Κάκκινος Μύλος -Αχαρνές	
Ολυμπιακοί Αγώνες	2004		
Ολυμπιακό Χωριό (ΟΕΚ)	2004		
Εποικισμός Μενίδιου -μικρή συγκέντρωση με γηγενείς στοιχεία			
11 ΠΔ (ΦΕΚ 794Δ/25-07-2005) -"Μεγάλο Σχολείο Α"	2005		
ΔΗΚΕΑ -μήνιο Γλυπτικής, Ξυλογλυπτικής, Κεραμικής	2005	(π.Μ.140 47) πλατεία Αγίου Νικολάου -Αχαρνές	Δημοτική Κοινωνική Επιχείρηση Δήμου Αχαρνών -ΔΗΚΕΑ
Μουσείο Αρχαιολογικής Συλλογής Αχαρνών	2006	έναντι Δημοσχετίου Αχαρνών -Αχαρνές	Β' Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων -Β'ΕΠΚΑ, Μαρία Πλάτωνος-Γκίτα
Πυρακίδα	2007	Πάρνηθα	
Μικρό Μουσείο της Πάρνηθας -Ιστορία Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας	2008	Σταθμός αερίων, τηλεόραση -Πάρνηθα	Regency Entertainment, Φορέας διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας

Υπόμνημα Χρονοδιαγράμματος

- Ιστορικά Γεγονότα - κρίσιμες συγκυρίες
- Ιστορικά Γεγονότα - κρίσιμες συγκυρίες εν σχέσει με το Δήμο Αχαρνών
- Αρχαία Ελληνικά & Ρωμαϊκά Μνημεία
- Αρχαία Ελληνικά Μνημεία -Φρούρια
- Βυζαντινά & Νεότερα Μνημεία χριστιανικού χαρακτήρα -Πάρνηθα
- Βυζαντινά & Νεότερα Μνημεία χριστιανικού χαρακτήρα -Αχαρνές
- Εποικισμός
- Νεότερα Μνημεία -Μίλοι
- Ιστορικά Γεγονότα -εν σχέσει με το κτήμα Τατσιού
- Σταυρός
- Δημοτική Κοινωνική Επιχείρηση Δήμου Αχαρνών -ΔΗΚΕΑ
πρώην Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης -ΔΕΑΔΑ
πρώην Κοινωνική Επιχείρηση Δήμου Αχαρνών -ΚΕΔΑ
πρώην Κοινωνική Επιχείρηση Πολιτισμού & Εκπαίδευσης Δήμου Αχαρνών -ΚΕΠΕΔΑ
- Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας
- Νομοθεσία -ΠΔ ένταξης σε Σχέδια Πόλης Δήμου Αχαρνών

Πηγή: Λιτσάρδου Δ. (2013)